

TÓCH CHAUFFEUR

Wieland Wouters

NAAMLOZE VENNOOTSCHAP W. D. MEINEMA - DELFT

TOCH CHAUFFEUR

Derk ligt languit in het gras, het hoofd opzij (Zie blz. 108)

TOCH CHAUFFEUR

DOOR

WIELAND WOUTERS

GEÏLLUSTREERD DOOR C. S. T. M. LEEFLANG-OUDENAARDEN

Tweede druk

NAAMLOZE VENNOOTSCHAP W. D. MEINEMA — DELFT

INHOUD

I. Twee vrienden	7
II. In de oude molen	12
III. Strubbelingen	17
IV. Ouwe Doris	24
V. Met Stevens op stap	33
VI. De geheimzinnige visser	40
VII. Onrust	46
VIII. Op de Lage Singel	53
IX. De nieuwkoop	63
X. Een tipje van de sluier	69
XI. Benzinedoktertje	79
XII. Het afgeluisterd gesprek	96
XIII. Het ongeluk op de Lage Singel	104
XIV. Nu is het mijn beurt	112
XV. Bovenal de liefde	118

HOOFDSTUK I

Twee vrienden

„Nee, ik ga niet mee. Vast niet.”

Kleine Derk stampte met zijn voet op het hoge bruggetje. 't Klinkt hol.

En van schrik springt een dikke kikker van het brede plompeblad: plons, kopje onder. En de magere, grijze rat, die onder het bruggetje op een broodkorst zit te knabbelen, kruipt vliegensvlug in een holletje.

„Nee, ik doe het niet; ik ga naar huis.”

Meteen keert kleine Derk zijn vriend de rug toe. Hij neemt vier grote stappen en stevent, de handen diep in zijn broekzakken, op huis aan.

O, hij zou zo graag een kijkje in de molen willen nemen, zo'n grote korenmolen... Is er wel iets mooiers dan de draaiende wieken, die door de lucht zweven? Je hoort ze suizen in de wind. O, en dan de trap op naar boven en dan door de stellingdeur naar de zwichtstelling ¹⁾. Of nog hoger, de ene trap na de andere, tot boven in de kap! Wat een feest, zo'n klimpartij naar boven!

Nog dieper drukt Derk de knuisten in zijn zakken. Hij schudt het hoofd. Nee, niet naar de molen. Het kan niet, het mag niet, Krelis...

„Derk! Der-rek! Wacht even!”

Maar hij loopt door. Nee, het kan niet; het kan onmogelijk.

„Toe nou, flauwerd, wacht even,” hijgt Daan, die hard komt aangelopen. „Ik heb knickers; zullen we...”

¹⁾ Op deze stelling staande kan men de molen zwichten, d.i. minder zeil geven.

Plotseling blijft Derk staan.

„Dat is wat anders,” zegt hij.

„Ik weet een mooi plekje,” zegt Daan. „Kom mee, jô.”

Samen gaan ze terug. Op het hoge bruggetje slaat Daan zijn vriendje de arm om de schouders. En zo, als gezworen kameraden, slenteren ze toch in de richting van de molen.

Daan is blij.

Kleine Derk is sedert gisteren zijn beste vriend.

Het was maar zo voor elkaar geweest.

's Morgens, toen ze in de klas kwamen, had meester Homan gezegd: „Jongens en meisjes, ik heb een verrassing voor jullie.”

De meester had glimlachend een stapel rekenschriften op de lessenaar gelegd.

Alle kinderen waren netjes gaan zitten. Een verrassing? Dan kwam er ook een verrassing. Maar welke? Je kon nooit van te voren zeggen, wat meester Homan in 't schild voerde.

Nou toen kwam het.

„Het wordt zo langzamerhand een beetje saai in school, kinderen. Nee? Nou, ik vind van wel. Altijd dezelfde gezichten en steeds maar rekenen en schrijven. Als we nu eens . . .”

Toen had Wim Wolters heftig met zijn vinger gezwaaaid: „Meester . . . meester . . .”

„Nou Wim, is er zo'n haast bij?”

„Gaan we dammen, meester? Of mens-erger-je niet, of sjoelen?”

„Ha, ha, ha,” lachte de meester. „Dat zou je nog gauwer gaan vervelen. Maar ik begrijp je best, Wim. Die nare breuken, hè?”

„Ja, meester,” knikte Wim, „en . . . en ik word toch boer.”

„En dan moet je maar dom blijven, wil je? Foei

Wim, als je vader dat eens hoorde! Nee jongen, jij en ik moeten nu eenmaal doen wat onze rooster zegt.

Maar jongens en meisjes, weten jullie wat zo erg vervelend wordt? Nee? Dat is de eentonigheid in onze klas. Weet je wat? We gaan verhuizen naar een ander lokaal. Pak je spullen maar bij elkaar."

Toen was de grote verhuizing begonnen. Maar daarbij was het niet gebleven. Voor de variatie had meester Homan de hele klas in het nieuwe lokaal als een zak pepernoten door elkaar geschud. Ze hadden allen een nieuwe buurman gekregen.

„Jij Daan, derde rij, achterste bank."

En even later: „Derk Douma, jij gaat naast Daan zitten."

Het eerste uur was nog wat onwennig geweest. Maar al gauw waren Daan en Derk de beste vrienden. Daan had geen gom; best, Derk had een nieuw stuk. Ze gebruikten het samen. En Daan had maar zo een van zijn twee lange potloden aan Derk gegeven.

„Eerlijk delen," had Daan gezegd. „We zijn immers vrienden?"

„Graag," fluisterde Derk.

En nu slenteren de beide vrienden over het bruggetje om een stil plekje te zoeken voor hun knikker-spel.

Vlak bij staat de grote korenmolen van Dijkstra, Daans vader.

„Kom mee," zegt Daan. „Op de molenwerf kunnen we fijn knikkeren. Misschien mogen we..."

„Nee, niet in de molen," schrikt Derk.

Hij blijft plotseling staan. Hij wil niet in de molen. Geen denken aan. Hij durft niet... Krelis...

„Ben je bang voor mijn vader?"

Kleine Derk schudt van nee.

„Flauwe jô, de molen valt niet om. Wat heb je toch?"

„Ik wil niet in de molen. 'k Ga liever naar huis.”
Daan begrijpt er niets van. Eigenaardige jongen
toch, die Derk.

„We gaan knikkeren,” besluit Daan. „Zet op, elk
vijf.”

Even nog kijkt kleine Derk naar de suizende wiken
en dan begint het spel. Maar Derk kijkt toch zo nu
en dan eens naar de molen. Zolang de zware deuren
gesloten blijven, is er geen kans dat Krelis, de knecht . . .
Nee, hij moet maar een andere vriend zoeken. Krelis
is kwaad op hem, razend . . .

„Wee je gebeente,” had Krelis gesist. „Als ik je
ooit in de vingers krijg, o ik, ik sla je bont en blauw!”

Maar daar weet Daan niets van. Krelis was knecht
bij Derks vader geweest. Chauffeur . . .

„'t Is jouw beurt, Derk, toe.”

Derk mikt . . . mikt . . . mis! Alweer een spelletje
verloren!

„Ik win,” lacht Daan en hij telt zijn knikkers.

„Hm,” zegt Derk. „'t Zou wat; zet op!”

Even later zijn ze zo verdiept in hun spel, dat ze
geen van beiden merken, dat er iemand naderbij
komt. Hij glimlacht, de man, en sluipt stilletjes dicht-
bij. Het is Stevens, de kooibaas en visser bij het
Ganzengat. Vlug raapt hij een steen en mikt op de
stuiter van Derk. Het is raak!

„Gewonnen!” roept Stevens.

Geweldig, wat schrikt die Derk. Hij denkt dadelijk
aan Krelis en durft haast niet op te kijken. Hè, hè,
't is Stevens. Gelukkig.

Stevens lacht en zegt: „Ik heb het gewonnen. Is
me dat ook knikkeren. Met een steen ben ik je nog
de baas. Geef op de pot!”

„Ja maar u . . .” zegt Daan.

„Heeft niet meegedaan, wou je zeggen! Afgespro-
ken, maar gewonnen is gewonnen. Geef op!”

Ze mogen Stevens, de gulle kooiker, graag. Hij heeft voor iedereen een goed woordje. Maar voor de jongens het meest.

„Zet op,” zegt Stevens, „dan zal ik jullie eens leren wat knikkeren is. Wat! Jullie met mooie stuiters en ik met een steen. Vooruit, daar ga je.”

Stevens doet zijn best, dat is aan alles te zien. Maar die hoekige steen maakt zulke rare sprongen. En de beide jongens zitten hem lelijk dwars. Ieder op zijn beurt probeert Stevens af te pikken. Dat is gevaarlijk. Het duurt maar kort, of Derk gelukt dit.

„U is af,” lachen de vrienden.

Stevens trekt een mistroostig gezicht en zegt: „Wat jammer, nu is ineens mijn hele winst weer naar de maan. Ik scheid er mee uit hoor. Tegen zulke knapen ben ik bepaald niet meer opgewassen. Maar vroeger! Geen knikker was veilig voor mij, nou.”

Dan plotseling tegen Daan: „Is je vader in de molen? Ik moet nodig wat voer voor mijn kippetjes.”

„Jawel, Stevens,” zegt Daan.

„Jij bent aan beurt,” zegt Derk.

Maar dan gaat Stevens breeduit voor de beide jongens staan.

„Wou je een achtbaar man alleen naar binnen laten gaan? Vooruit, mee! En me behoorlijk aandienen, vat je? Ja jij ook, Derk! Als ik met zo'n gevolg kom aanwaaien, wie weet, misschien krijg ik dan mijn grutjes te geef. Vooruit!”

HOOFDSTUK II

In de oude molen

Het is in de molen een en al leven en beweging. Maar beneden is geen mens te bekennen.

„Vader zal boven zijn,” zegt Daan. „Kom mee, Derk, omhoog.”

Maar Derk weifelt: „Mag het van je vader?”

„Best hoor,” zegt Daan en wipt vlug de trap op.

„Kom je nou haast?” roept hij, „’t is niets gevaarlijk.”

„Vooruit, Derk,” zegt Stevens, „naar boven. Ik ga mee.”

Spoedig zijn ze op de graanzolder.

Nee, nog niemand te zien.

Hoger maar weer.

„Hè, hè,” zegt Stevens, „dat is een klim, hoor.”

Daar staan ze op de waaiierzolder.

„Mooi hè,” zegt Daan tegen Derk.

„We moeten nog een trapje hoger,” zucht Stevens.

„Wat zoekt jouw vader het werk toch een eind boven de grond. Nou, geef mij het water maar en de plas.”

Hoger maar weer; Daan voorop!

„Nou jij, Derk,” zegt Stevens. „Vooruit, als je valt, vang ik je wel op.”

Zo komen ze op de maalzolder. Wat een drukte is het daar. De molenaar, Daans vader, zet juist een zak meel aan kant. Er ligt een dun laagje meel op de vloer en de molenaar zelf lijkt wel een sneeuwman. Zelfs zijn wenkbrauwen zitten vol meel. En zijn zwarte snor ziet er grijs van.

Kleine Derk vindt het prachtig. Gelukkig, dat Krelis er niet is. Hè, hè, wat een zucht!

„Zo jongens,” zegt Dijkstra, de molenaar, „komen jullie mij helpen? Wie is daar bij je, Daan? Wel nou nog mooier. Het zoontje van onze dokter. Nou, nou, dus jij wilt het ook hoger op zoeken. En daar staat onze Stevens ook nog. Allemaal helpers. Straks wordt de achtkant nog te klein.”

„Achtkant?” vraagt Derk.

„De molen jô,” zegt Daan. „Kijk, acht van deze zware balken vormen het geraamte van de molen.”

Derk geniet. Vooral als hij even met de molenaar op de zwichstelling mag staan. Vlak bij suist nu en dan een zware wiek omhoog.

„Derk is mijn vriend, vader. We zitten naast elkaar op de achterste bank. O zo leuk.”

„Zo, dat is bepaald aardig. Maar komaan, naar binnen nu. Nee, meekomen, Daan! 't Is op de stelling veel te gevaarlijk voor jullie. Er komen ongelukken van.”

Wat is Derk blij dat hij met Daan mee is gegaan. En als Dijkstra toestemming geeft nog hoger te klimmen, gaat het met een vaartje de trap op naar de steenzolder, Daan voorop.

De zware molen kreunt, de stenen in de kuipen knarsen, de spillen draaien regelmatig rond en de wind jaagt de wieken alsmaar voort . . .

Hoor:

De wind, de wind

Is mulders vrind,

Zijn molen moet er van draaien.

Hij zingt altijd, de witte man:

— Daar rookt er bij ons de schoorsteen van —

Wie zingt daar?

Derk weet het gauw; Krelis . . .

Krelis is op de steenzolder.

Hij zingt.

De schrik slaat Derk in de benen . . .

O wee! . . . Als ik je ooit in de vingers krijg . . .

Derk hoort het nòg!

Was hij maar niet met Daan meegegaan. Waren ze maar op de maalzolder gebleven. Daar is Stevens, en de molenaar. Die gedachte maakte hem rustiger. Krelis zal het wel laten om nu die bedreiging uit te voeren. Maar kwaad zal hij zeker zijn; kwaad en nors.

En dan?

„Dat vind ik aardig van je, Derk,” klinkt het hem tegen. „Werkelijk aardig. Kan je de oude chauffeur nog niet vergeten? Daar doe je bepaald goed aan. Geef mij een hand, jongen.”

Daar staat Derk nu, bedremmeld. Hij had boze woorden verwacht of een minachtende opmerking. Hij begrijpt er niets meer van.

„Doe niet zo beteuterd,” zegt Krelis. „Hier je hand! Zijn we vrienden, of niet? Of ben je soms vergeten hoe vaak we samen een ritje hebben gemaakt? Nou?”

Derk ziet de spotlichtjes wel in Krelis' ogen.

„Ik sla je bont en blauw,” flitst door zijn hoofd. Toen was Krelis razend geweest. Waarom is hij dan nu zo vriendelijk?

Nee, Derk begrijpt er niets van. 't Is zo vreemd. Die scheldpartij op een middag in de garage . . . die bedreiging. Vooruit, wat geeft het ook. En meteen steekt hij Krelis zijn hand toe. Misschien is daarmee alles vergeven en vergeten . . . Alles? . . .

„Kereltje,” zegt de muldersknecht, „ik had niet gedacht je zo spoedig weer te ontmoeten. Je durft hoor. De leeuw in z'n hol opzoeken, ik noem het kerelswerk, dèr!”

„Au, mijn hand,” piept Derk.

„Dat is voor onze hernieuwde vriendschap, vadertje.”

„Au, au!”

Dan laat Krelis Derks hand los.

Derk schaamt zich. Hij werd geprezen om zijn durf. En Krelis moest eens weten, hoe erg hij tegen een ontmoeting als deze had opgezien.

„'t Is hier heel anders dan in de auto, hè?” zegt Daan.

„Jij! Wat zou zo'n aap daarvan weten! Wat anders! 't Mocht wat, 't is precies gelijk.”

„Ha, ha, hoor hem eens,” spot Daan. „Een molen is geen auto! Wat een praat!”

„Jij kunt het weten,” zegt Krelis. „Maar nu moet je eens goed luisteren. Alles wat aan een auto zit draait, m'n jongen. De wielen; de motor; het stuurrad; noem maar op. Tot zelfs de portieren toe. En kijk hier eens. Wat draait hier nu al niet? Letterlijk alles. Nee jongens, een auto en een molen, broer en zusje, dèr.”

Derk lacht om die vreemde vergelijking.

Maar Daan zegt wijs: „Dus een molen is een auto. Een mooie boel. Kom Derk, zullen we nog een trapje hoger?”

„Wat!”, roept Krelis, „hoger! Geen denken aan. Het is veel te gevaarlijk op de takradzolder. Nee hoor, geen ongelukken.”

„'t Mag best,” pruilt Daan.

„Maar niet van mij, begrepen?”

„Ben jij hier soms de baas?” snauwt Daan.

O wee!

Krelis pakt Daan bij de arm en zegt: „Naar beneden jij! En gauw ook! Opgehoepeld, mars!”

„Ik zeg het tegen vader,” sputtert Daan tegen. „De molen is niet van jou.”

„En nu is het uit met je grote mond. Naar beneden, of ik roep je vader.”

„Kom Derk,” zegt Daan, „we willen niet langer bij zo'n bullebak wezen, kom mee.”

„De groeten aan je vader, Daan,” klinkt het spottend. Dijkstra staat nog met Stevens te praten.

„We mochten van Krelis niet op de takradzolder,”
pruilt Daan.

„Krelis heeft groot gelijk, Daan. Er zouden ongelukken van komen. Van mij mag het evenmin, dat wist je toch?”

„We mogen ook niets.”

„Kom, kom,” sust Stevens. „Vraag je vader maar of jullie op een Zaterdagmorgen bij mij mag komen.”

„Ja vader, mag het?”

„Als Derk ook mee gaat, heb ik geen bezwaar.”

„Hoera!” juicht Daan en haastig klepperen de jongens de trappen af, de molen uit naar het huis van dokter Douma, Derks vader.

„Jij mag vast, jô,” zegt Daan opgewonden.

„Misschien,” zegt Derk, „als vader nu maar thuis is.”

„En je moeder dan?”

„Is uit logeren. Ze komt morgen pas thuis.”

Op een drafje lopen ze door het stille dorp.

„Als je vader nu maar thuis is,” hijgt Daan, als ze bij het inrijhek zijn van de dokterswoning.

Ze treffen het niet.

De garage is leeg. Wat jammer!

Maar als Daan de mooie, gladde cementen vloer ziet, denkt hij dadelijk aan z'n knikkers.

Spoedig zijn ze dan ook druk bezig.

't Gaat mooi.

Voorals Derk heeft veel genoeg in het spel.

En Daan?

„Ik verlies,” zegt hij na een poos. „'k Wou dat je vader maar kwam.”

HOOFDSTUK III

Strubbelingen

Nee erg mooi was het niet gegaan met Krelis. Derk weet nog best, dat zijn vader en Krelis op een dag ruzie kregen. 't Was in de garage. Krelis, in z'n vuile overall, liet de olie uit de motor lopen. Er moest nodig nieuwe olie in.

„Geef mij die tang eens, Derk.”

„Deze?”

„Nee, die grote, daar.”

„Moet je straks de auto nog proberen, Krelis?”

„Nee hoor, 't is zo al mooi genoeg.”

„Mag ik de wagen naar buiten rijden?”

„Misschien wel; misschien niet.”

„Wat is dat nu weer, Krelis. Toe maar.”

Toen was er iemand het erf van dokter Douma opgelopen. Eerst langzaam. Maar toen al vlugger. Meteen stond de man in de garage.

„Goedenmorgen, chauffeur. Al weer aan 't werk?”

„Ja, wou je me helpen?”

„'k Wou nog liever. Is de dokter niet thuis?”

„Hij kan zo komen.”

„Zo, hm.”

Derk keek die vreemde man nieuwsgierig aan. Nee, hij had hem nog niet eerder gezien. Wat moest die man toch? Een gore vent! Een zwarte stoppelbaard; een afgezakte broek; een vette pet; een dikke pruim achter de kiezen. 't Leek wel een schooier.

„Sta me niet zo aan te gapen, aap van een jongen. Moet ik je een smeer olie in je snoet wrijven. Hier!”

Meteen had de man een dot poetskatoen zomaar in de vuile olie gedoopt. „Ziezo, nu zal ik dat

vrijpostige baasje eens flink in de olie zetten.”

Derk dacht zich achter Krelis te verschuilen, maar deze had ruimte gemaakt voor de rare man. Krelis had zelfs hardop staan lachen, toen de griezelige man Derk de vette dot over 't gezicht wreef. Was dat nu maar het ergste geweest! Derk was razend geworden. De vieze olie plekte bijna zijn ogen dicht. Zelfs in zijn mond proefde hij de vette smaak.

„Ha, ha, ha!” lachte de valse man, „daar heb je zwarte Piet! Het is nog veel te vroeg voor je, zwartje!” En de man sloeg zich op de dijen van louter plezier.

En toen?

Wild rende Derk naar buiten. Maar hij zag in zijn vaart de grote bak met de vieze olie niet staan. Hij keek alleen naar de openstaande garagedeuren. Weg, zo gauw mogelijk!

En verder?

„Kijk uit!” schreeuwde Krelis. „Kijk uit, Derk!”

Te laat . . .

Daar lag Derk languit in de zwarte olie te spartelen. Hij proestte en schreeuwde van kwaadheid.

Krelis hielp hem overeind. Brr, zijn kleren dropen van viezigheid en z'n handen . . . griezelig . . .

„Nou zit je dik in de olie,” spotte de vreemde man. Dat deed de maat overlopen. Zonder zich te bedenken nam Derk een blik, schepte dat vol zwarte olie en gooide de inhoud in de richting van de rare zonderling. Pats! vlak in z'n gezicht. Nog eens . . .

„Kwajongen!” riep Krelis. „Hier, ik zal je! Kijk de ruiten van de auto eens. Schandalig!”

Maar Derk luisterde niet.

Rtss, weer een sliert zwarte blubber . . .

Rtss, nog een . . .

„Jaag die knaap weg!” riep de vreemde man, die zich achter de auto verschanste. „Al die goede olie gaat zo naar de haaien. Daarvoor ben ik hier niet gekomen.”

Zonder zich te bedenken nam Derk een blik,...

„Was maar weg gebleven! Jij met je kunsten,”
snuwde Krelis.

En toen?

„Wat is dat hier voor lawaai?”

Meteen sleurde dokter Douma Derk met een zwaai
uit de viezigheid vandaan. „Weg jij, deugniet!”

Dadelijk begon Derk te huilen.

„Vader, ik... ik...”

„Wat heeft dat te betekenen, ?” vroeg Krelis de dokter kalm.

„Kunsten dokter, kunsten van Derk.”

„Zo! Kom eens hier, Derk.”

Toen nam de vreemde man zijn kans waar. Heel stil sloop hij langs de auto en toen alles veilig leek, kroop hij op handen en voeten door een binnendeur en verder de tuin in. In een wip was hij over de schutting. Weg, weg . . . Hij grinnikte vals. De dokter? Och kom, Krelis zal zich er best uit redden. Wel een of ander smoesje verzinnen! Jammer van die olie. Nou ja, ze was afgewerkt. Krelis vernieuwde de olie dikwijls. Ze was meestal lang niet af. Hij kon ze best gebruiken. En een blik benzine schoot er dikwijls ook nog voor hem over. Wat merkte die rijke dokter daar nu van? Gisteravond laat had hij gedacht de spullen op te halen. Maar er stond toen niets. Hij moest het gebruiken en daarom had hij het vanmorgen maar gewaagd. Nu had dat lelijke dwarskijkertje meteen alles bedorven. Als Krelis . . . Och, die redt zich er best uit.

„Vertel op, Derk,” gebod de dokter streng. En toen kwam het verhaal. Eerst met horten en stoten, maar al spoedig vlotter.

Eén keer had Krelis gezegd: „Hij liegt, dokter, hij liegt.”

„Eerst Derk en dan jij!” klonk het scherp.

Toen vertelde Derk van de vreemde man; van de smerige dot poetskatoen en van de onverwachte duik in de vieze olie.

„Vreemdeling?” vroeg dokter Douma om zich heen kijkend. „Ik zie geen vreemdeling.”

„Achter de auto, vader. Kijk maar.”

In de ogen van Krelis blonken spotlichtjes. Hij wist dat de dokter vergeefs zou zoeken.

„Hm, ik zie hem nergens, Derk.”

„Nonsens,” zei Krelis. „Uw zoontje fantaseert,

dokter. We maakten wat grapjes en per ongeluk plofte Derk in de bak met afgewerkte olie. Heel gewoon."

Maar Derk hield voet bij stuk. Hij zei, dat die vreemde man olie wou halen, afgewerkte olie.

„Jij!” schreeuwde Krelis, „jij! Wou jij me be-tichten, kereltje, mij! Zeg dat nog eens als je durft! Ik zou de afgewerkte olie verkwanselen, kom nou. Het is meer dan schandalig zo brutaal te liegen, dèr!”

Derk werd kregelig. Hij liegen! Wat verbeeldde Krelis zich wel. Zo kreeg hij, Derk, alleen de schuld van alles.

„En toch is 't waar, vader. Ik . . . ik . . .”

Wild greep Derk in zijn zak. Ja 't zat er nog. Het mes, waarmee Krelis hem omgekocht had de vorige week. Met een smak keilde hij het ding voor de voeten van Krelis.

„Dat mes mocht ik hebben, hè? Ja, dat mes! Maar dan mocht ik niets zeggen, hè? Niets aan vader ver-tellen van dat blik benzine. Weet je 't nog? Dat blik benzine, dat je verborg achter de struiken op de hoek van de Hooiweg, dicht bij boer Ebels.”

„Benzine! Loop heen; water!”

„En dat mes dan?” vroeg dokter Douma streng.

Toen weifelde Krelis even.

Doch daarop barstte hij los in een complete scheld-partij. Hij vloekte zelfs en trapte van kwaadheid een benzineblik ondersteboven. De benzine stroomde over de vloer.

„Ga je wassen en verschonon, Derk. Dadelijk.”

Maar Derk treuzelde. Hij wou eerst weten, of zijn vader hem geloofde. Krelis loog . . . hij niet.

„Heb je 't gehoord? Jij gaat Derk! Ik wil even alleen met Krelis praten, begrepen?”

Toen ging Derk, mokkend.

Nog diezelfde dag moest de chauffeur zijn spulletjes pakken. Hij was ontslagen. Mopperend zocht hij zijn

hebben en houden bijeen. Wat had hij zich lelijk in de vingers gesneden. Die afgedraaide olie . . . nou ja. Maar hij had misbruik van het vertrouwen gemaakt, dat dokter Douma in hem stelde. De olie had hij te vaak ververst. En de benzine . . . Diefstal, nou ja, diefstal! Als hij de tijd maar had gehad. Hij zou ze aanvullen of vergoeden. Diefstal . . . 't Was nu moeilijk anders te noemen. Ach, wat wist dokter Douma van de moeilijke omstandigheden, waarin Okke verkeerde. Okke, zijn broer! De man was aan lager wal geraakt en onderhield op ongeregelde tijden met een gammele vrachtauto een beurdienst op de stad. Soms pikte hij een verhuizing, een vracht stro of kunstmest.

't Was klinkklare armoede en het leven was zo duur . . .

Krelis had Okke uit medelijden een paar honderd gulden geleend. Misschien . . . misschien kwam Okke er nog weer bovenop. Zijn arm vrouwtje was zuinig. Ze moest wel zuinig zijn. Haar zes kindertjes, dun in de kleren, zagen hol van honger . . .

„Je bekent,” had de dokter gezegd. „En dan zand er over.”²⁰

„Er valt niets te bekennen, dokter.”

„Dan zijn we uitgepraat, begrepen?”

Ach, waarom had hij niet alles gezegd? Waarom niet? Krelis wist het niet. Uit schaamte voor Okke? Om hem te sparen? Misschien wel. Krelis was kwaad op zichzelf, kwaad op de dokter, kwaad op Okke, kwaad op . . . ja 't meest nog op Derk.

Bah, die akelige jongen had alles in de war gestuurd. Zo'n mormel; je zou hem.

Geheel onverwacht was hij Derk tegen 't lijf gelopen in de tuin achter de garage.

„Hier jij, schurk!”

Eén greep en hij had de jongen te pakken.

„Ik houd je in de gaten, vadertje. Hier ben je nog op veilig terrein. En als er van bedrog sprake is, ben

jij minstens even schuldig als ik. Nee? En het mes dan? Niet ik, maar jij verkwanselde het blik benzine. Jij, hoor je? Voor een zakmes, begrepen? En wee je gebeente! Als ik je ooit in m'n vingers krijg, o . . . ik . . . ik sla je bont en blauw!"

Zo was Krelis vertrokken.

Maar in zijn hart zat de onrust over het gebeurde.

Maar Okke dan?

En zijn arm vrouwtje?

Diefstal? Zijn groot medelijden had hem verstrikt en nu werd hij het slachtoffer . . .

En toch . . .

Nee, Krelis voelde zijn schuld, maar belijden . . . ?

HOOFDSTUK IV

Ouwe Doris

Al heel vroeg gaan de jongens op reis. De dag is mooi begonnen; de zon schijnt en de fijne druppeltjes in de spinnewebben glinsteren als zuiver zilver.

Ze hebben elk een paar dikke boterhammen bij zich: de dag zou lang worden en zo'n veldtocht maakt hongerig.

Voorzichtig hoor, Derk," zegt zijn moeder, als hij de deur uitstapt. „Vooral goed luisteren naar Stevens en geen ondoordachte dingen doen."

Juist komt zijn vader de gang in.

„Jij al, Derk?" vraagt hij. „Je bent heel vroeg. En denk je zo 't veld in te trekken?"

„Hij heeft brood meegenomen, man."

„Natuurlijk, dat is jou wel toevertrouwd," lacht de dokter. „Maar als ik je raden mag, Derk, trek dan maar gauw je rubberlaarzen aan. Het gras is kletsnat en in de heide houd je geen voet droog. Je wordt zo nat als een kat."

Gauw trekt Derk zijn schoenen uit en de laarzen aan.

„Ziezo," zegt zijn vader, „zo kun je wel door 't Ganzengat lopen. Wat een kerel! Ik zeg maar zo: wie 't veld intrekt, moet er op gekleed zijn. En nu maar veel plezier bij Stevens. Adjuu."

Daan staat bij de molen te wachten. Zijn vader en Krelis staan op de zwichtstelling. Ze zullen de molen inspannen. Krelis buigt zich over het hekwerk van de stelling en zegt: „Goedenmorgen, Derk. Kerel, je bent al een echte woudloper. Zo'n wild-west-jager op grof wild."

Derk glimlacht. Vreemd, hij is eerst wel erg bang voor Krelis geweest. En nu? Hij weet niet wat hij er van denken moet.

„Kom, Derk,” zegt Daan, „we gaan.”

„Hui, hui!” roept Krelis, „als je nog even naar een goede raad wilt luisteren, jongens!”

„We zullen 't wel klaren,” roept Daan.

„Dat denk je maar. Weet je wel, dat je halverwege de Hooiweg zo'n rare, kromme den passeren moet? Nou pas maar op, dat is een heksenboom. Even verder staat een grote berk. Daar hangen de pruiken van die oude wijven in. Pas maar op!”

„Jij bent een rare,” roept Derk.

„Kijk maar uit! Als de heksen 's nachts van hun zwerftochten of hun luchtreis op een bezemsteel thuis-komen, dan hangen ze hun pruiken in de dikke berk. En overdag verstoppen ze zich bij de oude denneboom.”

„Ha, ha, ha!” lacht Daan.

„Trap maar eens tegen de holle stam. Dan lach je niet meer zo vrolijk, vriend.”

„We zullen een pruik voor jou meenemen, Krelis,” schreeuwt Derk.

„En een bezemsteel,” vult Daan aan. „Dan kun je 's nachts ook door de lucht zweven.”

„Dat doe ik nu al,” zegt Krelis en hij klimt meteen in de molenwiek om het zeil vast te hechten.

„Een aardige vent,” zegt Daan tegen Derk.

„Ja,” antwoordt Derk en kleurt.

„Waarom is Krelis toch bij jullie vandaan gegaan? Ik was veel liever chauffeur dan molenaarsknecht.”

„Och, zo maar.”

„Zo maar! Wie gaat er nu zo maar bij zijn baas weg! En dan midden in het jaar. Als 't nog Mei was,” zegt Daan.

Derk zwijgt. Vervelend toch. Hoe krijgt hij Daan op een ander idee?

„En je vader chauffeert zelf niet eens graag,” hervat Daan.

„Wat weet jij daar nou van?”

„Niet zo bits, jochie. Je vader zei laatst zelf tegen de notaris, dat hij liever een chauffeur had. 't Was in de kapperszaak.”

„Hm, 't zou wat.”

„'t Is heus waar.”

„Vraag er Krelis naar,” zegt Derk kregelilig.

„Krelis! 'k Wou nog liever! Ik heb 't eens geprobeerd, maar hij keek toen zo nijdig als een spin. Als ik 't nog eens weer doe, krijg ik vast een draai om m'n oren. Nee hoor, ik vind het geen zuivere koffie.”

„Zullen we de Lage Singel langs?” vraagt Derk opeens. „Dan zijn we gauwer op de Hooiweg.”

Daan vindt het goed. Hij voelt echter heel goed, dat er iets niet in de haak is met het ontslag van Krelis. Maar wat? Waarom wil Derk er helemaal niet over praten? En waarom werd Krelis zo nijdig? Derk weet er vast wel meer van. Eens heeft Daan er zijn vader naar gevraagd. Maar die zei heel gewoon, dat er dingen waren, die hijzelf beter kon weten, dan een kleine jongen. Die wou er dus ook al niets van zeggen. 't Is vreemd. En opnieuw waagt Daan de aanval.

„Heeft Krelis ruzie met je vader gehad?”

Daar zit Derk. Als hij dit ontkent, dan zegt hij de waarheid niet. Maar als hij het toestemt, dan zal Daan dadelijk meer bijzonderheden vragen. Misschien vertelt Daan dan alles weer aan Krelis. En Krelis, die helemaal niet boos meer is, zal dan zeker weer kwaad op hem worden. Nee, hij verklapt er niets van, vast niet.

„Het kan best zo zijn,” zegt Derk. „Dacht je, dat vader mij alles vertelde?”

„Och, zo maar,” zegt Daan.

Ze komen op de Lage Singel.

Er staat slechts één huisje aan deze bosweg. Een

aardig huisje met een rieten dak en kleine ruitjes. 't Is een vriendelijke woning, goed onderhouden. Op het erf staat een grote duiventil en tal van kippen, eenden en enige kalkoenen zoeken er hun vertier.

Hier woont ouwe Doris.

Een vriendelijke, oude baas met kleine ogen en een rimpelig gelaat. Meestal rookt hij uit een kort stenen pijpje, een doorrokertje met een schip er op.

Ouwe Doris houdt van de stilte en eenzaamheid. Hij houdt van zijn huisje, van zijn vee en zijn vruchtbomen! Hij geniet iedere dag van de vrije natuur. In het dorp komt hij alleen 's Zondags. Dan gaat hij naar de kerk en zit steevast op dezelfde plaats, in de tweede bank, vooraan. Hij komt meestal precies op tijd, maar hoe vol de kerk ook loopt, Doris' plaats laat men onbezet. Dikwijls gaat hij naar Stevens. Dan gaan ze samen naar de eendenkooi, zwerven door de bossen, of gaan het grote meer op, het Ganzengat.

Er zijn maar heel weinig mensen, die precies kunnen vertellen, waar Ouwe Doris eigenlijk vandaan komt. En wat hij vroeger gedaan heeft, wie weet het? Hijzelf praat daar niet over. De dominee weet er wel meer van; de dokter ook. Maar bij hen zijn alle geheimen veilig. Meester Homan weet er ook wel iets van.

Allen in het dorp kennen de oude baas. En toch weten ze heel weinig van hem.

Soms komen er ondeugende jongens langs de Lage Singel. Jongens, die graag kattedwaad doen; die dieren plagen en vogelnestjes uithalen. Jongens, die graag voetballen op de straat, liefst vlak voor grote winkelramen en die daardoor de bewoners kwaad maken. Die lachen, als de mensen hen van de straat willen jagen en die gnuiwen, als de bal eens tegen een ruit vliegt. Echte deugnieten, die veel lawaai maken en heel hard schreeuwen.

Op de Lage Singel komen ze ook. Ze groepen samen

voor het huis van ouwe Doris; ze bedenken een of ander plan en dan heb je de poppen aan 't dansen. Meestal moeten de kwade kalkoenen het ontgelden. En als ouwe Doris dan te voorschijn komt, lopen de helden haastig heen.

Och, ouwe Doris weet wel, dat de meeste jongens zo kwaad niet zijn. De ene jongen stookt de andere op en als ze na zijn verschijning wegstuiven, weet hij heel zeker, dat ze nog opscheppen ook over hun daden.

Maar eens, toen ouwe Doris met Stevens de plas op was, hebben de knapen het te bont gemaakt. Toen zijn een paar van de brutaalste belhamels zijn erf opgelopen en hebben danig huisgehouden in de boomgaard. Het liep tegen de tijd, dat de pruimen rijp begonnen te worden.

Ze hebben zich zat zitten eten onder de oude duiventil en voor de variatie zijn ze tegelijkertijd begonnen met een bombardement van pruimenpitten op de ruiten van Doris' woning.

De gevolgen bleven niet uit en na afloop waren er vijf ruiten gesneuveld. Toen de aardigheid van dat pretje af was, zijn ze gaan gooien op de kippen, de eenden en de kalkoenen.

En toen de kwaaddoeners een vuurtje wilden stoken onder de oude til, heeft de politie, die juist passeerde, een eind aan die grove baldadigheid gemaakt. Natuurlijk zijn die knapen hun straf niet ontlopen. En toch drijft de geheimzinnigheid rondom de oude man veel jongens naar de Lage Singel.

Als Derk en Daan voorbij het huis op de Lage Singel lopen en even terzijde kijken, komt plotseling de oude baas achter de hoge heg vandaan. Hoewel de jongens wat betreft Ouwe Doris geen kwaad geweten hebben, schrikken ze toch allebei.

„Maak ik jullie aan 't schrikken? Nou, dat was heus de bedoeling niet. Het spijt me werkelijk.”

De jongens glimlachen en Daan zegt: „'t Is al weer over, Doris.”

„Prachtig. En waar gaan de heren zo vroeg heen? Willen jullie vandaag de wereld eens ontdekken? Ja, ja, het dorp wordt de meeste mensen gauw te eng. Geen wonder ook. Zo'n dorp, nee hoor, al die huizen dicht opeen! Als de een aan 't wassen is, begint de ander ook. Och het kan in het dorp best gezellig zijn, als de mensen maar wat minder drukte maken. Er zijn er, die lawaai maken voor tien. Vooral als ze iets gepresteerd hebben. Dan moet de hele straat er van horen. Enfin, ik gun ze die pret graag. Geef mij de Lage Singel maar.”

„We gaan naar Stevens,” zegt Derk. „Misschien gaan we wel naar de eendenkooi en het Ganzengat.”

„Naar Stevens! Tjonge, tjonge, daar doe je goed aan. Daar zul je plezier van beleven. Nou, nou! Maar 't is een hele tippel naar de plas. Weet Stevens er van?”

„Hij heeft ons zelf gevraagd,” zegt Daan.

„Ei, ei, nou 't is de moeite waard, dat moet ik zeggen. Zelf ga ik meermalen naar Stevens. Ik zeg je, dat het de moeite loont. Bos, heide en water, wat wil een mens nog meer? En jij,” ouwe Doris wijst naar Derk, „jij bent het zoontje van de dokter? Ja, ja, ik dacht het al. Daan ken ik wel. Ik kom zo af en toe eens op de molenwerf, zie je. Zo en je heet Derk?”

„Ja, Doris.”

„Hm . . . En de chauffeur van je vader heet die niet Krelis of zo?”

„Vader heeft geen chauffeur meer, Doris.”

„Nee? Rijdt hij nu zelf? Ei, ei, dat is me ook wat. Die Krelis is anders geen ongeschikte kerel. Nee, bepaald niet. En nu is hij weggelopen, zeg je Derk?”

O, wat krijgt die Derk plotseling een hoogrode kleur. Weggelopen, hoe komt Doris er bij.

„Krelis is nu bij ons,” zegt Daan.

„'t Kan verkeren, jongens. Van chauffeur muldersknecht! Als je mij vraagt, was ik ook liever in de molen dan alle dagen op de jakker met een auto. Dat gaat mij veel te hard.”

Derk knipoogt eens naar Daan. Hij wil weg.

„Ga je gang maar hoor,” zegt ouwe Doris plotse-ling. „Ik zal de heren niet langer aan de praat houden. Ik moet bovendien nodig naar mijn kippen. Eigenlijk wachtte ik op de komst van de molenaar.”

„Op Krelis,” zegt Daan. „Had u hem niet eerder bij ons gezien?”

„Och nee, daar let ik zo niet op. In de molen is iedereen wit bestoven. Zo goed ken ik Krelis niet.”

„Gaan we nu?” dringt Derk aan.

„En doen de heren de groeten van mij aan Stevens? Ja, doen?”

„Natuurlijk,” zegt Derk.

„Nou en dan maar veel pret vandaag. 't Is daar mooi jongens, mooi, mooi . . . De natuur, nee jongens, je kunt er een hoop gedichten over lezen. Ik beloof het je. Maar dat is slechts surrogaat. Zelf kijken en genieten. Je ogen en oren vooral goed de kost geven. En wat je niet weet, vertelt Stevens jullie wel. Vraag maar raak, hij houdt van de natuur en zo iemand praat er graag over. Ja, ja, er zijn heel wat mensen, die een uitstapje maken naar bos en heide, maar ze gaan er zitten lezen of lui liggen slapen. Ze zijn dan de natuur in geweest. Anderen . . . maar vooruit, wat sta ik te kletsen; gauw er vandoor jullie, de wereld in. En doe je Stevens vooral de groeten?”

„Toch een aardige man,” zegt Derk als ze weggaan.

„Een beste man,” zegt Daan.

„Wat heeft hij een aardig pijpje, hè? Een door-roker met een zeilschip er op; een driemaster.”

„Hij heeft er ook nog een met een stoomboot,” zegt Daan.

„Net als . . . als . . .”

„Als wie?”

„Och jô, 'k weet niet.”

Derk weet het echter best. Krelis heeft zo'n doorroker; een pracht van een pijp. Maar Derk wil per sé niet weer over Krelis praten. Dat is te gevaarlijk . . .

„Je bent een rare,” zegt Daan. Meteen raapt hij een steentje op en mikt dat naar de stam van een hoge spar.

Pats, precies raak!

„Doe 't me eens na,” glundert hij.

„Hm, 't zou wat.”

„Toe dan! Hier ligt wel een mooi steentje.”

Gauw raapt Derk de steen op, berekent vlug de afstand, zet zijn rechterbeen stevig vooruit en mikt . . .”

Rts, weg vliegt de steen.

„Ha, ha, mis!” roept Daan.

„Nog eens,” zegt Derk. „Ik zou dat stammetje niet kunnen raken! 't Is de moeite.”

„Toe dan,” grinnikt Daan.

Derk probeert het opnieuw.

Rts . . . weer mis.

„Dat is toch raar,” zegt Derk, „nog eens.” Maar weer mislukt het.

„Nou ik eens,” zegt Daan. Hij zoekt een mooi rond steentje, mikt . . . rts . . . pats, tegen de stam.

„Nu jij weer, Derk.”

„Nee, 'k vind er niets meer aan.”

„Nou je 't niet kunt, hè?”

„O nee?”

Meteen raapt Derk een steen op en met een welgemikte zwaai vliegt deze op het doel af . . . pats . . .

„Of hij raak is, hè?” roept Derk triomphantelijk.

„'t Werd tijd ook,” lacht Daan.

Er komt een wagen aanbolderen. 't Is Krelis!

„Zullen we op de wagen klimmen?” vraagt Derk.

„Nee jô, we zijn zo bij de Hooiweg. Krelis slaat linksaf en wij gaan rechts.”

Toch blijven ze wachten. Krelis houdt halt en zegt: „Nou, nou, als je zo doorloopt, ben je met Kerstmis nog niet bij Stevens. Wat een kerels! Heb je soms onderweg liggen slapen? Als je de weg niet weet, zeg je het maar. Kijk, ginds loopt de Hooiweg. Je slaat rechtsaf en dan volg je je neus maar. Begrepen?”

„Loop heen,” zegt Daan.

„Dat mag jij. Ik laat me rijden. Vort, ouwe, we gaan maar weer.” En dan tegen Derk: „Je had de bal mee moeten nemen. Kon je leuk achteraan hollen.”

Derk krijgt een kleur.

„Heb jij een bal?” vraagt Daan, als Krelis wegrijdt.

„Och jô, Krelis praat maar wat,” antwoordt Derk korzelig. En toch . . .

„Kapot zeker,” zegt Daan.

„Nee, niets.”

Op de Hooiweg beginnen de jongens flink aan te stappen. Ze hebben getreuzeld en Stevens wacht. Ze willen hem niet teleurstellen. Vooruit, hard gaat-ie!

HOOFDSTUK V

Met Stevens op stap

„Stevens, kom je? De koffie is klaar.”

„Ja, ik ben er zo.”

Even later zitten Stevens en Jaantje, zijn vrouw, bij elkaar in het knusse kamertje. Op het fornuis staat de waterketel gezellig te zingen. En de koffiekkan op het komfoortje maakt dof-pruttelende geluiden.

„Had je het gisteren niet over een paar jongens, die vandaag zouden komen?” vraagt Jaantje.

„Ja, ja zeker. Derk van de dokter en Daan van de mulder. Een paar leuke knapen.”

„Ze treffen 't met het weer.”

„'t Lijkt er wel op, ja. Je hebt slappe koffie vanmorgen.”

„'t Is opgewarmde van gisteren.”

„Zo.”

„De eendenjacht is gauw open. Heb je er al enige kijk op?” vraagt Jaantje.

„Dat zal wel gaan, dunkt mij. Ik heb al heel wat koppels zien overvliegen. In en om de kooi wemelt het gewoon.” Stevens wrijft zich in de handen. Ja, het belooft een goede vangst. Hij zal zo dadelijk de kooieenden voederen. Nog voordat hij de plas op gaat. Jaantje moet de sik dan maar melken.

„Merk je nog wel eens iets van De Uil?” vraagt Jaantje.

„Niet veel! Gisteren trof ik hem in 't veld bij de Hogewal. 'k Heb een praatje met de man gemaakt. Och nee, niets bijzonders hoor.”

„Hij heeft toch gezeten, niet?”

„Och ja, daar kun je gewoon geen oog op houden.

Zulk volk gaat zo nu en dan eens met vakantie naar Veenhuizen. En dat vinden ze, geloof ik, nog wel aardig ook. . . .”

„Och kom, geen zorg.”

„Maar verleden jaar hebben ze toch lelijk onder de kooieenden huisgehouden. Nou, bar.”

„Nu ja, goed. Per slot van rekening zijn ze allebei achter slot en grendel gezet. Voor wat hoort wat. Ik denk niet, dat ik dit jaar veel last van die knapen krijg. Nee, De Uil zoekt werk en Barend Bultje komt voorlopig nog niet op de proppen.”

En toch

Al twee keren waren zijn palingfuiken gelicht. Werk van De Uil? Welnee, De Uil is een vakman. Die zet elk fuikje, dat hij licht, weer netjes en proper op z'n stee. De Uil kent het klappen van de zweep en Barend Bultje is mogelijk nog gewiekster. Nee, dit was het werk van een beginneling of van een ruwe bonk van een kerel. De strikken in het walletje langs de Brandweg waren er al even vreemd en onwennig neer gepoot. Dat lapte De Uil vrij wat beter. En Barend Bultje! Nou! Vaklui! Handige knapen en voor geen drie gaten te vangen.

Als Stevens even later naar buiten gaat, kijkt hij de laan eens in. Ja, ginds komen de knapen al. Wacht, die zal hij eens foppen.

„Kobus, je mag met de baas mee.” De hond springt van plezier in 't rond.

„Koest Kobus, hier! Bij de baas blijven. Hier, ja zo!”

Stevens is spoedig van zijn erf af en slaat een smal bospad in. Dat is de kortste weg naar de eendenkooi.

Plotseling: „Stevens, wacht even!”

Stevens glimlacht en loopt door. Hij doet net of hij niets hoort.

„Stevens! . . . Stevens . . . !”

„Doorlopen,” denkt Stevens, „niet omkijken.”

Stevens glimlacht en loopt door.

Maar Daan en Derk hebben hem spoedig ingehaald. Kobus begint al te grommen.

„Af!” zegt Stevens. Kobus gaat dadelijk liggen.

„Zo druktemakers, wat zijn jullie plannen?”

Daar staan de jongens. Ze mogen toch mee, vandaag? En is Stevens dat nu al weer vergeten?

„We mochten mee vandaag,” zegt Daan gejaagd.
„We hebben boterhammen meegenomen.”

„Hm, ja, nu herinner ik het mij. Zo mee, zeg je.
Nou, dan moet het maar.”

Plotseling vliegt met veel gefladder een vogel op uit de dichte elzenwal. Kobus spitst de oren en springt ogenblikkelijk op.

„Koest Kobus,” zegt Stevens. En tegen de jongens:
„Wat sinjeur had daar zoveel noten op zijn zang?
Wie van jullie weet het?”

„Een fazant,” zegt Daan dadelijk.

„Een haan,” vult Derk aan.

„Je hebt gelijk. Zag je hem Derk?”

„Alleen z'n staart, Stevens.”

„In 't voorjaar is hij nog veel mooier,” zegt Daan.

„Ja, dan pronkt hij zich danig op. Tjonge, tjonge, dan kan hij er zijn! Dan duldt hij geen medeminnaar in zijn nabijheid. Ontmoeten de heren elkaar toch op de een of andere manier, dan vliegen ze elkaar dadelijk in de haren. En de zwakste moet dan met bebloede kop dikwijls het veld ruimen. 't Zijn eigenwijze heren; nou.”

„Ik heb eens een nest van een fazant gevonden,” zegt Derk. „Met zestien eieren.”

„Zoveel!” roept Daan.

„Dat hoeft je heus niet te verbazen,” zegt Stevens.
„Het gebeurt meermalen, dat twee of drie fazantenhennen in een en hetzelfde nest hun eieren leggen. Ik heb ze wel gevonden met meer dan dertig. Nee jongens, fazanteneieren rapen is bij de wet verboden, maar in zo'n geval breng ik het aantal gewoonlijk op veertien terug.”

„Waar gaan we naar toe, Stevens?” vraagt Daan.

„Nogal nieuwsgierig ook! Loop mij maar achterna, dan kom je het vanzelf aan de weet.”

Het is een prachtige tocht. Ze gaan langs een lange strook hoog hakhout, waar tal van konijnen verschrikt in hun holletje schieten; ze passeren de Hertenweide,

waar een zestal reeën met een bok rustig lopen te grazen; ze zien hier en daar een eekhoorn haastig als een wervelwind over het bospad schieten en in minder dan geen tijd in een boom naar boven klimmen. Rts, weg!

Kobus snuffelt langs het struikgewas. Soms blijft hij staan en spitst de oren. Een enkele keer bromt hij.

„Kobus hoort wat, Stevens,” zegt Derk.

„Dat is heel gewoon. Een eekhoorn misschien; een hagedis of een egel. Soms springt er een dikke kikker met een rare sprong tegen z'n snuit. Heel gewoon! Maar nee, nu is het toch een beetje ongewoon. Hoor je Kobus brommen? Kijk, daar staat hij . . . hoor, hij jankt zacht. Dat betekent onrraad . . .”

Spoedig zijn ze bij Kobus.

„Is 't niet pluis, jongens,” zegt Stevens. „Laat eens kijken.” Meteen dringt Stevens zich in de struiken. De jongens staan er op hun neus bij. Wat zou Kobus ontdekt hebben? Ze komen het gauw aan de weet.

Stevens trekt een strik uit de struiken. En in die strik hangt . . . een konijn.

„Wat jammer,” zegt Derk. „Zoiets is beulswerk.”

Stevens bekijkt de strik en schudt zijn hoofd.

„Beulswerk, zeg je, Derk? Accoord, maar wee de beul! Als ik hem krijg, zal hij merken met wie hij te maken heeft.”

„De Uil, Stevens?” vraagt Daan.

Stevens schudt van nee.

„Ja maar, hoe . . .,” zegt Daan.

„Nee Daan, De Uil gaat anders te werk, heel anders. Dit is nog een nieuweling in het stropersvak, hoewel . . . Kom jongens, we gaan verder. Wie weet wat voor avonturen we nog zullen beleven.”

„U heeft er zeker al heel wat beleefd,” zegt Derk.

„Och, zo nu en dan. Misschien vertel ik jullie daar later wel 't een en ander van. Heb maar geduld.”

„Ook van stropers?” vraagt Daan.

„Dat hoort er zo bij, hè?”

„Ha!” roept Daan. „Van De Uil of van Barend Bultje.”

„Afwachten maar. Als je nu maar niet meent, dat het zulke avontuurlijke dingen zijn, als de mensen er van maken. Een enkele keer misschien, maar meestal loopt het na een achtervolging met een bonnetje af.”

„Maar de geschiedenis dan van De Uil, verleden jaar? Dat was toch een spannend avontuur,” meent Daan.

„Spannend! Och wat! Dat hebben de verhaaltjesvertellers in het dorp er van gemaakt. Nou ja, met De Uil . . . och, er is gedraafd, gevochten en geschoten en 't eind van 't lied was, dat de rechter het nodig achtte de man in de doos te stoppen.”

„Bij Abels werd heel wat anders verteld,” zegt Daan.

„Ja, bij Abels, de kapper, ha, ha, ha. Dat geloof ik grif. De een zegt dit, de ander doet er wat bij en een derde fantaseert er een flinke staart aan. Ik weet er alles van. Het was zelfs zo sterk, dat een me wist te vertellen, dat De Uil me in het been had geschoten. Er was niets van waar, maar de man wou het niet eerder geloven, voor ik hem mijn beide benen had laten zien. Ze kunnen er wat mee, die verhaaltjesvertellers.”

Dan gaat het regelrecht op de eendenkooi af. Ze mogen echter niet in de kooi kijken. Ze mogen volstrekt geen lawaai maken als Stevens de kooieenden voedert. Het valt de jongens wel erg tegen, maar als Stevens hun vertelt, dat het o, zo rustig moet zijn, omdat het tegen de eendenjacht loopt, begrijpen ze, dat het niet anders kan.

Even later verlaten ze de kooi. Kobus, die de weg overal weet, tippelt voor hen uit. Hier besnuffelt hij een struik, daar een paaltje en even verder volgt hij het kronkelend spoor van een stuk wild. Plotseling blijft de hond stilstaan, grommend. Er is zeker iets dat zijn aandacht trekt. Al snuffelend loopt Kobus in een

kring rond. Dan steekt hij zijn kop in de wind, gromt en wacht zijn baas.

„'t Is daar zeker niet pluis,” zegt Stevens en hij denkt aan het konijn in de strik. Vakwerk was 't niet, lang niet.

Daan en Derk volgen Stevens op de voet. Wat voor geheimzinnigs zal hun nu weer wachten?

„Wat voor nieuws heb je, Kobus?” vraagt Stevens. „Zo, ja, ik zie het al.” Meteen raapt Stevens een klein bosje dun koperdraad op.

„Hm, hm.”

„Koperdraad, wat is daar nu aan?” vraagt Daan.

„Een luchtje,” antwoordt Stevens, „een stropersluchtje.”

„Is 't heus?” vraagt Derk.

„Kijk hier maar eens, jongens.” Stevens diept uit een van zijn jaszakken een stuk koperdraad op.

„De strik,” zegt Daan.

„Ja,” zegt Stevens, „die strik en dit bosje draad horen bij elkaar. Extra dun draad uit een fietsdynamo. Maar sterk genoeg als het dubbelgedraaid wordt om er een stuk wild mee te smoren.”

Stevens schudt zijn hoofd als hij nog eens aandachtig de strik en het bosje koperdraad bekijkt.

„Werk van een beginneling,” mompelt hij. „De Uil zou zich schamen als hij met zulk materiaal de hort op moest. Als die een strik zet, is het af. Nou, alsjeblieft! Ik zal nog wel eens last van De Uil krijgen. Maar zo'n avontuurtje lust ik wel. Welja! Het gaat er maar om wie het geslepenste is, hij of ik. Heel gewoon! Maar dit prutswerk maakt me kriebelig... zo'n prutser. Natuurlijk loopt de vent in de kortst mogelijke tijd tegen de lamp en dan heb je weer het gelamenteer: och baas, denk alsjeblieft om mijn arme bloeden van kinderen. Ja, zo gaat het. Stropen, maar als 't eten aanbrandt, valt de korst er af.”

HOOFDSTUK VI

De geheimzinnige visser

Ze komen op de Hooiweg. Dit is een breed zandpad, dat even buiten het dorp op de straatweg uitkomt. Niet ver van het Ganzengat loopt een vrij sterk kronkelend beekje. Het is een visrijk watertje, dat in de buurt van het reigersbos de Hooiweg snijdt.

Aan weerszijden van de Hooiweg staan spichtige sparren. Verderop zie je hier en daar een bosje laag kreupelhout. Kijk, over het pad huppelt een eekhoorn. Als hij ons drietal in de gaten krijgt, snort hij vliegensvlug op een boom af. En aan de tegenovergestelde kant van de stam klautert hij vlug omhoog. Dat gaat alles razend snel en in minder dan een paar tellen gluurt hij vanachter een dikke tak naar het naderend gevaar.

„Rakker,” zegt Stevens, „we zien je wel hoor. Een pracht beest ben je, al heb ik van de zomer tientallen van je familie van boven gepaft.”

„Maar Stevens,” schrikt Derk, „wat jammer.”

„Zo op 't eerste gezicht geef ik je gelijk, Derk. Toch is het minder erg dan je denkt. Zeker, het beest heeft vijanden, dat spreekt. Maar sinds zijn grootste vijand, de boommarter, verdwenen is, moet de boswachter zo nu en dan diens werk overnemen. Anders komen er veel te veel van die rakkers. En dat zou erg nadelig worden voor het jonge boomgewas.”

Ze staan nu onder de spar, waar de eekhoorn in geklauterd is. Het diertje klimt snel naar boven.

Daan neemt een kluit aarde, maar Stevens zegt: „Niet doen, Daan. Ik weet iets anders. Heb je het geluid dat onze vriend maakt wel eens gehoord? Nee,

dat dacht ik al. Let nu maar eens op. Stil Kobus, àf."

De jongens wachten vol spanning af.

Stevens zet zijn rechterschouder tegen de dunne stam en duwt. De boom komt in beweging; de takken schudden . . . maar pluimstaart houdt zich stevig vast.

„Luister," zegt Stevens.

Quink . . . quink . . . quink . . .

Daan helpt mee duwen. Misschien valt de eekhoorn straks maar zo naar omlaag.

„Als hij valt . . . pak hem, Derk!" roept hij.

Het wordt onze rakker toch te erg. Hij neemt in zijn angst een forse sprong en met een behendige zwaai belandt hij in een andere boom. Zo springt hij van boom tot boom en als hij zich ver genoeg van het gevaar verwijderd waant, roetst hij vliegensvlug langs de stam naar beneden en verdwijnt in het dichte kreupelhout.

„Die heb je maar zo niet te pakken, Daan," lacht Stevens.

„Als je dat nu maar begrijpt."

Maar weer verder!

Plotseling wordt Kobus onrustig. Hij spitst zijn oren en steekt de neus in de wind.

„Koest Kobus!" klinkt het.

Daan en Derk vinden het vreemd. Wat zullen ze nu beleven? Zo'n bos zit vol geheimen.

Hoor!

Er klinkt zacht geritsel.

Even later springt een grote reebok uit het struikgewas midden op de Hooiweg, dadelijk gevolgd door een ree.

„Koest Kobus!" zegt Stevens zacht.

De reebok blijft een moment staan en kijkt in de richting van ons drietal; de ree springt dadelijk weg. Dan draait de bok zich om en met een fraaie sprong verdwijnt ook deze in het kreupelhout. Het laatste wat

de jongens zien is het witte vlekje van zijn staart.

„Een pracht-bok,” zegt Stevens.

„Waarom hebt u uw geweer niet meegenomen?” vraagt Daan.

„En dan?” vraagt Stevens.

„Nou vanzelf: pief-paf! Een lekker hapje.”

„Jij wordt nooit wijzer, geloof ik. Zo'n pacht-beest vol lood jagen! Nee Daan, 't zou zonde zijn.”

„En verleden jaar dan?” werpt Daan tegen.

„Ja jongen, toen was de hertenjacht open en hield de baron een drijfjacht. Dat is wat anders. Maar op mijn eigen houtje schiet ik geen reeën. En tijdens zo'n klopjacht valt het mij ook heus zo gemakkelijk niet. De dieren hebben zulke mooie, onschuldige ogen. Ik houd van het wild, maar van de reeën 't meest. Maar komaan, jongens, we moeten naar het Ganzengat.”

Nauwelijks hebben ze honderd meter gelopen, of Stevens blijft plotseling staan. Wat nu? Onraad?

Derk denkt dadelijk aan de strik met het dode konijn en Daan zegt: „Een stroper, Stevens?”

„Nee, niets bijzonders. Kom maar mee.”

Spoedig zijn ze bij het bruggetje.

Er zit een man op het bruggetje. Hij zit te vissen. Ze kunnen niet zien wie het is, want hij zit juist met de rug naar hen toegekeerd.

De jongens vinden het heel gewoon. Bij dat bruggetje mag vrij gevestigd worden.

Maar Derk . . .

Hoe dichter ze bij de visser komen, hoe onrustiger hij wordt.

Die man . . .

Nee, zeker weet hij het niet, maar . . .

Die jas . . . die vieze pet . . .

Zou het . . . Het kan best . . .

Och wat kan 't schelen, Stevens is immers bij hen.

Plotseling kijkt de stille visser om.

Derk schrikt toch, als hij de man herkent. Hij is het . . . de brutale vent, die hem eens het gezicht vol olie smeerde . . . De geheimzinnige man, die stilletjes verdween, toen Derks vader hem zocht. De man voor wie het blik benzine bestemd was, dat Krelis verborg onder de struiken bij de Hooiweg.

„Goedenmorgen visser,” zegt Stevens.

De man gromt iets en tuurt naar de dobber.

Derk trekt Daan aan de mouw van de jas en fluistert: „Kom mee jô. Doen wie 't eerst bij die gindse paal is?”

Maar Daan is daar niet voor te vinden.

„Nee hoor, wat is daar nu aan.”

De visser tuurt maar aldoor naar zijn dobber.

„Jij bent niet erg spraakzaam,” zegt Stevens.

„Ik heb je niet op visite gevraagd,” snauwt de man.

„Daar kon je wel eens gelijk aan hebben,” antwoordt Stevens.

„Hoepel dan maar op.”

„Ei, ei! Brutaal ben je wel, merk ik.”

„Dank je voor dat complimentje.”

Maar Stevens is niet van plan weg te gaan. Niet dat hij het de visser lastig wil maken. Nee, helemaal niet! Maar hij heeft zo pas iets gezien.

De man kwam haastig uit de struiken rennen en ging toen plotseling rustig zitten kijken naar zijn dobber. Er zit meer achter. Wie weet, misschien is hij wel de stroper die . . . Kijk, uit z'n jaszak komt zo'n dun eindje koperdraad kijken. Dun koperdraad met zwart schellak; draad uit een fietsdynamo . . .

Stevens weet nu genoeg. De man zal strikken gespannen hebben in de wal langs de beek . . . Jammer, dat hij hem niet betrapt heeft.

En toch . . .

Stevens kan het niet laten de man eens te polsen over dat koperdraad. Wie weet, misschien verraadt hij zichzelf.

„Rijwielhersteller ben je, dunkt me,” zegt Stevens kalm.

„Je kunt wel meer denken.”

„O ja, zoveel. Ik kan ook wel denken, dat je snoer van dun koperdraad is.”

„Mij een zorg.”

Nog steeds blijft de man naar zijn dobber turen.

„Van koperdraad,” hervat Stevens. „Van dat fijne draad uit een fietsdynamo, vat je. Kijk zulk.”

Stevens haalt een rolletje draad tevoorschijn, hetzelfde dat ze bij de kooi gevonden hebben.

Ha, het gelukt. De man kijkt werkelijk op.

„Aardig spul,” zegt hij. „Mooie, gladde draad. Daar kun je heel wat van maken.”

„Strikken bijvoorbeeld,” zegt Stevens.

Meteen springt de man op. Hij balt de vuist, hij vloekt en schreeuwt: „En nou is 't mooi genoeg. Al ben je ook honderd keer hier boswachter, al was je voor mijn part commissaris van politie, beledigen laat ik me niet!”

Woest is Kobus opgesprongen. Met felle ogen, zijn bek open, maakt hij zich gereed tot het gevecht.

„Koest Kobus!” gebiedt Stevens. „Af!”

De hond gehoorzaamt dadelijk. Maar scherp houdt hij de vreemde man in 't oog. Als zijn baas hem nodig heeft, nou . . .

„'t Een zit vast aan 't ander,” zegt Stevens kalm.

„Ik vond dit rolletje draad bij de eendenkooi; eerder een stuk wild in een strik van hetzelfde draad; ik zag jou uit het veld komen, van verboden grond, vat je . . . Dus . . .”

„Ik ben de stroper, hè,” snauwt de man. „Maar je kunt mij meer vertellen.”

„Accoord,” zegt Stevens. „Kijk, uit je jaszak steekt nog een eind van hetzelfde koperdraad.”

Dat brengt de man even van zijn stuk, heel even maar.

Hij tast in de bewuste zak, wil het draad meteen naar binnen duwen, maar als hij zijn hand terug trekt,

blijft het koperdraad aan de mouw van zijn jas haken. Het hele rolletje komt tevoorschijn.

Maar nog schrikt hij niet. Hij zegt: „Wel dat is bepaald aardig. Nu hebben wij beiden een rolletje koperdraad. En 't gekste is, dat 't precies op elkaar gelijkt. O ja, nu weet ik het al. Ik zag vanmorgen mijn jongen met een oude dynamo prutsen. Ik heb hem vanzelf een stuk draad afhandig gemaakt hè? Wat is nu een visser zonder koperdraad? Zeg nou zelf.”

„Ik begin er nu iets van te begrijpen,” zegt Stevens.

Intussen is Derk halverwege de brug gegaan, hangt over de leuning en kijkt aandachtig naar het traag stromende water. Misschien zal die rare man hem niet meer herkennen. Derk is eigenlijk bang voor die kerel, ook omdat Krelis weg moest en . . .

Ineens . . .

„Ha, ha, ha, die knaap ken ik. Nee, die daar! Zeg jongen, doe je mond eens open!”

Wat schrikt die Derk. Bang is hij niet, maar 't is toch beter geen woord te zeggen.

„Zeg slungel, kun je me niet fatsoenlijk aankijken? Nee je hoeft niet zo bleek om je neus te worden. Overigens zie je er heel wat schoner uit dan in de garage, ha, ha, ha.”

Dan wordt Derk kwaad. En zonder zich te bedenken zegt hij: „Daar zul je geen voet meer zetten, geen stap.”

„Zo edelachtbare, dank u wel.”

„Kom, jongens,” zegt Stevens, „we gaan even een kijkje nemen in de wal langs de beek.”

„Misschien vinden we nog meer koperdraad,” flapt Derk er nijdig uit.

Twoe ogen vol boosheid kijken Derk aan . . . ogen vol haat . . .

Als ze terugkomen, heeft Stevens inderdaad strikken gevonden . . . van hetzelfde koperdraad . . .

Maar de visser is verdwenen . . .

HOOFDSTUK VII

Onrust

„En was het erg mooi, Derk?” vraagt zijn moeder als hij 's avonds thuis komt.

„Och ja, moeder.”

„Je bent niet erg uitgelaten, jongen; ben je soms? Heb je trek in een glas warme melk?”

Derk schudt van nee.

„Nou, dat is me ook wat. Ik had gedacht een half uitgehongerde jongen thuis te krijgen. Wacht eens.”

Meteen haalt Derks moeder een heerlijk gebakken schelvis uit de keuken.

„Zou je 'm lusten, jongen? Voel eens, hij is nog warm. Mm, ik zou er zo wel in willen bijten.” Mevrouw Douma zet de bruingebakken vis voor Derk neer. Dan gaat ze dadelijk naar de keuken om een mes en een vork.

„Tast toe, Derk. 't Zal je smaken.”

„'k Heb al gegeten, moeder.”

„Bij Stevens?”

„Ja moeder, paling.”

„Paling! Nou nog mooier! Heerlijk zeg! Nou dan kan ik me best begrijpen, dat je geen vis meer lust. Zo'n vette paling ligt zwaar in je maag. En was 't gezellig bij Stevens, Derk?”

„Hm, 't gaat wel.”

„Jongen, je bent niets enthousiast. Ben je soms ondeugend geweest? Hebben jullie standjes van Stevens gehad; nou?”

Dan begint Derk te lachen.

„Nee hoor, Stevens is een beste man. We mochten mee naar de eendenkooi en we hebben heel wat gezien. Daan en ik mochten om de beurt de boot roeien in het Ganzengat. O zo leuk.”

„Dat is aardig, zeg. En heb je ook wild gezien?”

„Er waren reeën, moeder. Prachtige beesten! En eekhoorns en wilde konijnen en er zat ook zo'n springer in een strik.”

„Jammer,” zegt moeder.

„Stropperswerk, moeder. En wij kwamen . . .” Maar plotseling houdt hij zich stil. Hij zou vertellen van de boze man bij het bruggetje; van het rolletje koperdraad en van de bitse woorden, die de visser sprak. Maar hij bezint zich . . . Nee, dat doet hij liever niet.

„Toe maar, Derk; ik luister.”

Maar Derk bijt zich op de lip. Hij wil het niet vertellen, want dan komt er nog een hele sleep achteraan. Dat van Krelis en van de benzine. Och wat geeft dat! Krelis is nu toch weg . . .

„Is er iets dat je hindert, Derk?”

„Nee, moeder.”

Eigenlijk is het de halve waarheid. Nou ja, moeder vraagt niet rechtstreeks naar het geval van Krelis, misschien denkt ze er niet eens aan. En toch . . . O, wat is hij vandaag erg geschrokken bij de beek. Wel heeft hij een grote mond opgezet, maar . . . dat was bluf! Het ergste is zijn verhouding tot Krelis. Zeker, Krelis schijnt het vergeten te zijn, maar hij werd ontslagen . . . en hij, Derk, heeft er ook schuld aan. Hij nam het zakmes aan van Krelis . . . en toen ging hij hem verraden. Geen wonder, dat Krelis kwaad op hem was. Nee, Derk zegt er niets van tegen zijn moeder. Ze zal misschien schrikken of naar de politie gaan.

„Ik geloof toch, Derk, dat je moe bent. Je hebt zo'n hoogrode kleur. Je hebt je zeker te veel ingespannen met het roeien. Geen wonder, het is ook zulk ongevoelbaar werk voor je. Ga maar rustig op de divan zitten. Vader is naar een patiënt; hij komt zo thuis. Laat mij je pols eens voelen, wil je?”

Onwillig gehoorzaamt Derk.

Zijn moeder legt een vinger op zijn pols en telt . . . een — twee — drie — vier — vijf . . .

Even later zegt ze: „Dat is heel normaal hoor. Blijf maar rustig zitten. Kijk, hier is een nieuw boek voor je. 't Is vanmorgen gebracht. Je weet wel: Verzet en Victorie. Bekijk het maar op je gemak. Ik moet nog even het dorp in. Als vader komt, zeg hem dan dat ik naar mevrouw Blaak ben. Ik kom zo terug.”

Spoedig zit Derk in zijn boek te bladeren. Maar als hij probeert te lezen, dansen de letters voor zijn ogen. Vervelend is dat toch. En hoe hij zich ook inspant, hij kan zijn gedachten niet bij zijn lectuur houden. Als hij vijf regels gelezen heeft, weet hij nauwelijks waar het over gaat. Hij weet wel hoe dat komt.

Dat komt van de boze man bij het beekje.

Dat komt omdat hij zich bewust is mede schuldig te zijn aan Krelis' ontslag. Hij had voor Krelis in de bres moeten springen, toen zijn vader de chauffeur ontsloeg. Maar hij heeft het niet gedaan en heimelijk had hij pret, toen Krelis vertrok. Hij voelde zich gewroken over de gemene behandeling met de vieze olie in de garage. Maar waarom deden ze dat ook? Hij mocht toch gaan en komen waar hij wou? En als hij de beide mannen stoorde, daarom hoefden ze hem toch niet zo te behandelen?

Dat hij kwaad werd, lag toch voor de hand?

Hij wou zich wreken, zeker . . . maar de schoonste wraak was het ontslag van Krelis geweest.

En nu?

Ach, wat maalt hij om Krelis. En wat kan hem de brutale man van vanmiddag schelen. Die vent ziet hij misschien nooit weer. En Krelis . . . Nou ja . . . Krelis heeft nu toch een betrekking bij Daans vader? En de molenaar heeft geen olie en benzine. Nu zal 't wel goed gaan, welja.

Opnieuw probeert Derk verder te lezen. 't Is vast een fijn boek, dat weet hij al vooruit. Maar toch vlot het lezen slecht. Nou ja, zijn vader weet het wel van dat zakmes. En hij heeft ook een goede uitbrander gekregen, maar . . . er is meer . . . Op zolder, verstopt achter een hoop rommel, ligt een nieuwe padvindersriem. En onder in zijn speelgoedkast ligt een dikke rubberbal . . . Nu pas begrijpt hij waarom Krelis zo royaal was. Eens, al een mooi poosje geleden, had hij voor Krelis een blik benzine, ongeveer twintig liter, moeten brengen naar een klein arbeidershuisje buiten het dorp. Het was zogenaamd geleende benzine, had Krelis gezegd. Nou ja, dat was Derk goed geweest. Bij de arbeiderswoning stond een oude vrachtauto. En een grote jongen had de benzine aangenomen in ruil tegen een leeg blik. Nee, toen had Derk hoegenaamd nog geen argwaan gekoesterd tegen Krelis. Krelis had gezegd, dat hij Derk een reuzenvent vond en toen was hij met een mooie rubberbal voor de dag gekomen. Een reuzebal. Nee, hij mocht over dat blik benzine niets vertellen, want Krelis had het zelf weg moeten brengen. En Derk had gezwegen. Zijn oude bal had hij verkwanseld voor tien knikkefs en een stuiter . . .

Later had hij voor Krelis een blik olie moeten brengen naar een garage, halverwege het dorp en de stad. Ook geleende olie! En nog had hij hoegenaamd geen argwaan gekoesterd. Zoiets was toch heel gewoon?

Krelis was steeds de vriendelijkheid zelf. Hij had hem trouw geholpen met het maken van een molentje. En wat een pracht van een konijnenhok had Krelis niet gemaakt.

Pas toen Krelis een blik benzine verstopte in de struiken bij de Hooiweg, even voorbij Ebels, waren Derks ogen opengegaan.

Krelis bestal zijn vader. Toen was Derk boos geworden en had een grote mond opgezet. Het was gemeen van Krelis zo te handelen. Had Derks vader dit

verdiend? Hij, Derk, zou het dadelijk zeggen. En toen? Toen kwam Krelis met het mooie zakmes voor de dag. Een padvindingsmes . . .

En Derk was voor die verleiding bezweken . . .

Toen was ook hij een dief . . .

En nog diezelfde avond had hij de grote rubberbal en de riem verstopt. Hij kon daarmee niet meer spelen en de riem wou hij niet meer om hebben. Toen had hij pas alles begrepen . . .

Zijn vader wist alles van dat mes . . . Krelis had het terug moeten nemen. Maar dat andere? Waarom heeft hij dat niet gezegd?

Wil hij die dingen bewaren voor later?

Pats! Derk kletst het boek op de tafel.

Waarom . . . waarom heeft hij dat verzwegen? Zijn vader heeft er recht op ook dat te weten. Maar hoe, moet hij het dan zeggen? En zal zijn vader het geloven, als hij zegt, dat hij toen helemaal nog geen argwaan had tegen Krelis? Zal zijn vader hem toch niet stilletjes voor een dief houden? O, 't is zo moeilijk.

En een zacht stemmetje van binnen fluistert: „Zeg het maar, Derk. Eerlijk en oprecht. Je vader zal je moeilijkheden best begrijpen . . . en je vergeven. Doe het toch, het moet!”

Maar Derk verzet zich tegen dat stemmetje. Wat heeft hij eigenlijk nog goed te maken? Van dat mes heeft hij alles eerlijk opgebiecht. Dat moest, omdat hij wist van de diefstal. Maar de vorige keren wist hij van de prins geen kwaad. Daaraan is hij helemaal onschuldig . . . totaal . . .

„En toch moet je het zeggen,” zegt het stemmetje. „Je vader heeft er recht op alles te weten, alles . . .”

„Ach wat,” denkt Derk, „wat geeft dat nu? 't Is gebeurd en ik ben onschuldig.”

„En God?” fluistert het stemmetje van binnen. „Heb je de Here Jezus alles gezegd? Al ziet je vader de

Met een scherp mes uit de keuken gewapend doet hij een aanval op de mooie bal.

riem niet achter de hoop rommel of de bal tussen je speelgoed, de Here ziet alles . . . zelfs in je hart . . .”

Plotseling staat Derk op. Hij vliegt de kamer uit en springt bij twee of drie treden tegelijk de trap op naar boven. In een ommezien is hij weer beneden met de dikke rubberbal. Met een scherp mes uit de keuken gewapend doet hij een aanval op de mooie bal. O wee, het mes glijdt af en Derk snijdt zich in de hand. Maar voordat hij het bloeden stelt met zijn zakdoek, doet hij opnieuw een aanval. In een oogwenk ligt de bal heerlijk gehavend op het aanrecht. Ziezo, nu gauw

een lap om zijn hand en dan de bal in de vuilniston.

Plotseling gaat de deur open. Vader . . .

„Zo, Derk, ben je weer thuis? Maar jongen, je hand bloedt! Heb je je gesneden? En kijk eens, die bal! Moet dat zo, jongen? Zo'n mooie bal versnijden! 't Is meer dan treurig. Hoe kom je er bij!”

„Hij was stuk, vader en . . .”

„Zo, hm. En dan moet het mes er dus maar in. 't Is me wat moois. Laat je hand eens zien. Nou, dat is een flinke jaap. Kom mee, dan zullen we dat pootje eens verbinden.”

Derk volgt zijn vader naar de apotheek. Eerst een straaltje jodium er op en dan een verband er om. Het is spoedig klaar.

„Ziezo,” zegt dokter Douma, „en nu in 't vervolg maar wat piano aan met zo'n scherp broodmes.”

Als Derk even later in de keuken komt, ziet hij de gapende bal op het aanrecht. Gauw stopt hij het ding in de vuilnisemmer. Vooruit, weg er mee! Maar diep in zijn binnenste woelt de onrust.

Onbewust heeft hij zich door Krelis laten paaien. Dat kon hij heus niet helpen. Maar toen hij het wist, heeft hij gezwegen. Dat was slecht van hem.

Erger nog! Toen zijn vader zo pas een opmerking maakte over de kapotgesneden bal, heeft hij niet slechts gezwegen . . . maar gelogen. Met opzet!

Derk vindt zichzelf een nare jongen.

En het stemmetje van binnen fluistert: „Toe Derk, zeg het je vader. Het kan nog; het moet!”

Maar hij durft niet. Nee, hij doet het niet. De bal is weg nu. Morgen zal hij de riem ergens in een sloot gooien. Weg die boel, ver weg!

„Maar de leugen blijft,” klinkt het in hem. „Dat is veel erger. Die kun je maar niet zo wegwerpen.”

Het is een slechte avond van een blijde dag voor Derk geworden.

HOOFDSTUK VIII

Op de Lage Singel

Het is druk op de speelplaats. De meisjes zijn aan het touwtjespringen. De jongens knikkeren. Ze joelen en schreeuwen. Het is een leven van belang.

Daan staat bij de ingang. Hij kijkt de straat in. Ginds staat een groentekar en even verder staat de vrachtauto van Klip. Kijk, daar lopen twee meisjes heel hard weg voor de hond van de slager. De hond blaft wel, maar bijten doet hij niet. Daan, moet er om lachen.

Daar komt de postbode aan. Die woont naast de molen. Hij zegt: „Moet je niet spelen, Daan? Ben je ziek?”

Daan lacht en zegt: „Nee hoor, lekker niet.”

Een van de jongens van zijn klas trekt Daan aan de mouw.

„Zeg Daan, doe je mee?”

„Wat?”

„Vanmiddag, dadelijk uit school. Doe je mee?”

„Eerst zeggen, wat.”

„Och jô, de ezelwagen van Piet Reinders, je weet wel. Piet gaat vanmiddag uit rijden, ik mag mee en als jij zin hebt in zo'n rijtoertje, mag je ook mee. Ha, ha, dat kan leuk worden. Grauwte is soms zo lastig als een oud besje. Verleden week ging het ook zo mooi.”

Daan zegt niets. Eigenlijk heeft hij er wel idee in. Vaak heeft hij Piet Reinders benijd om zijn ezelwagen. Maar één ding stuit hem tegen de borst. Het ezeltje wordt soms afgebeeld. Het beest moet heel hard lopen en het gaat niet. 't Ezeltje kan soms niet en dan krijgt hij er ongenadig van langs.

„Toe jô, doe je mee?”

„Nee, ik plaag geen dieren. Weet je 't nu?“

„Hoor hem eens! Hij plaagt geen dieren. Wie doet dat dan wel? Toe dan, zeg op!“

„Dat doet Piet Reinders en dat doe jij. Jullie slaan het arme ezeltje, omdat het dier niet harder lopen kan. Je bent een beul voor dat beest.“

„Zeg dat nog eens als je durft. Ik slaan! En een beul! Kom maar op, hoor!“

De jongen doet plotseling een stap naar voren. Hij staat nu vlak voor Daan. Maar deze doet geen stap terug. Hij zegt: „Jij zult een zoet jongetje zijn. Ja, en heel lief. Ga jij maar met Piet mee en vergeet vooral niet een scherp gepunte stok mee te nemen.“

Meteen wil de jongen Daan beetgrijpen, woest en wild, als juist de meester het hek binnenkomt.

„Vooruit jullie!“ zegt meester Homan, „spelen!“

Even later komt Derk op het schoolplein.

Maar wat ziet die Derk er uit! Zijn kiel is gescheurd en zijn hand bloedt. De jongens gaan in een kring om hem heen staan.

„Wat zie jij er uit!“ zegt Daan.

Maar Derk lacht.

Die scheur? 't Zou wat. En dat schrammetje op zijn hand? Dat is heus de moeite niet waard. Nou ja, hij heeft gevochten. Er flink op los getrommeld. Niets bijzonders hoor.

Gevochten? Maar waarom dan en waar? De jongens weten wel, dat Derk niet bang is en als het moet, zijn mannetje staat, maar zonder reden zal Derk zich niet in zo'n avontuur begeven. Hoe het kwam?

Derk had, voor hij naar school ging, een boodschap moeten doen. Voor zijn moeder moest hij naar mevrouw Sijtsema, die buiten het dorp in een mooie villa woont. De kortste weg naar de Sijtsema's loopt langs de Lage Singel. De villa staat even voorbij de Hooiweg, rechts van boer Ebels.

„Vlug opstappen, Derk, je kunt het nog best voor schooltijd doen,” had zijn moeder gezegd.

„Och moeder, kan het niet na schooltijd?”

„Geen denken aan! Mevrouw Sijtsema wacht op bericht.”

„Mag ik op de fiets, moeder?”

„Dat mag, ja. Als je dan uit school maar dadelijk met de fiets thuiskomt. Kan ik daar op rekenen?”

„Ja moeder.”

Op een holletje ging Derk toen naar de garage, waar zijn fiets altijd staat. Gauw zou hij het karretje naar buiten schuiven, toen hij merkte, dat de band leeggelopen was.

Geen nood, die kon opgepompt.

Het liep hem echter lelijk tegen. Er kwam geen greintje lucht in de fietsband. Hoe harder hij pompte, hoe luider de lucht naar buiten suisde. De band bleek lek en lelijk ook. Haastig gooide hij de fietspomp in een hoek van de garage. Zou hij moeders fiets nemen? Die mooie, nieuwe?

Derk zuchtte.

Er zat niets anders op dan maar gauw de boodschap te doen. Moeders fiets, nee daar kwam hij niet aan. Op een holletje liep hij het grintpad af naar de weg. Dat fietspompen had hem tijd gekost en die schade wou hij zo gauw mogelijk inhalen.

Vlak bij de Burchtstraat trof hij Krelis met de meelwagen. Er achterop te wippen was het werk van een ogenblik en hij kon meerijden tot de Lage Singel. Jammer, dat Krelis niet verder ging. Vrolijk fluitend liep hij de Lage Singel op. Toen hij in de verte de hoge populieren zag, die als een haag rondom het huisje van de eenzame man staan, begreep hij hoe ver hij was. Hij meende iets te horen. En toen hij van achter een elzenbosje recht op het erf van ouwe Doris keek, zag hij twee jongens bij de heg. Een van hen

drong zich dicht tegen de heg aan. Vreemd! Wat zochten die beide knapen daar? Kijk, wild trokken en scheurden ze de heggestruiken vaneen. En dan? Een ogenblik later waren ze op het erf van ouwe Doris.

Toen begon Derk te begrijpen. Vlak achter de heg stond een pereboom. Steenperen! Daar hadden de jongens 't op gemunt.

Gemeen was het; gemeen en brutaal! Er rijpte een mooi plannetje in Derks brein. Ja, dat moest gelukken. Wat zouden die knapen schrikken! Ze dachten natuurlijk dat ouwe Doris in zijn huisje zat of een boodschap deed naar 't dorp. Dat hij zat te dutten mischien.

Meteen liep Derk door met zware tred. Zo nu en dan zei hij: „e-hum . . . e-hum.” Dan weer mompelde hij onverstaanbare woorden. Toen hij bij het gat in de heg kwam, bleef hij staan en bromde: „Wat moet dat daar?”

De list gelukte niet.

De beide jongens kwamen lachend te voorschijn; de peren puilden hun zakken uit.

Nee, Derk kende de knapen niet. Tenminste . . . of . . . of . . .

De grootste zei: „Daar heb je de dokter, ha, ha, ha. Als we buikpijn krijgen, jô. Om te gieren!”

Toen wist Derk plotseling dat hij die jongen eerder had gezien. Het was dezelfde die hij eens een blik benzine had overhandigd.

„Ook een peertje?” vroeg hij aan Derk.

„Peren met een luchtje, bah!” zei Derk minachtend.

„Een oude man bestelen, dat durf je.”

„Is dat erger dan benzine gappen?”

„Van je eigen vader nog wel,” zei de andere jongen.

Dat was de klap op de vuurpijl geweest.

Als een dolleman was hij op de knapen toegesprongen. Wild en woest had hij er op los gebeukt, gestompt,

getrapt. De jongens waren zo hevig geschrokken, dat ze vlug de benen hadden genomen. En toch . . . Toen ze een eindje verder waren, schenen ze zich te bedenken. Ze bleven staan; ze wachtten . . .

Derk klopte zich 't vuil van de kleren. Hij lachte in zichzelf, omdat hij juist de andere kant op moest. Had hij daar niet even fijn die bandieten getraceerd?

En toen?

Brutaal was het, meer dan brutaal! De jongens stonden vlak voor de woning van ouwe Doris en mikten op de kakelende kalkoenen met de gestolen peren. Het was een leven van belang. Derk balde zijn vuisten. Straks zouden ze nog een van de arme beesten dood gooien. Kwam ouwe Doris nu maar gauw. Maar die kwam niet . . . Doris was misschien naar het dorp, of naar Stevens.

„Dat is mooi geraakt!” schreeuwde een van de knapen.

„Kijk dat beest eens ronddraaien. Als een tol. Ha, ha, ha!”

Ze stonden krom van 't lachen.

En nog kwam ouwe Doris niet . . .

Toen begonnen ze opnieuw. Een van de jongens, de grootste, raapte een steen op en gooide die met een forse zwaai in de richting van Doris' huisje.

„Ring-king-king-ring-ring,” klonk het.

Dat was geen kalkoen; er ging een ruit aan scherven.

En nog geen ouwe Doris met zijn knoestige stok en zijn bromstem!

En toen?

Nee Derk bedacht zich geen ogenblik langer. Hij moest de arme kalkoenen van ouwe Doris beschermen; hij moest zorgen dat er niet meer ruiten sneuvelden; hij móest en hij zou die beide bengels weggagen. Vooruit, dadelijk!

Met een vaart stooft hij op de knapen af. Zo pas

hadden ze zijn knuisten gevoeld. Ze zouden wel gauw gaan lopen. Maar dat was mis.

„Kom maar op!” schreeuwde de grootste, „we lusten je. Kom maar op, benzinedoktertje!”

En Derk? Bang?

Gloeiend was hij geworden, toen ze ouwe Doris' kalkoenen treiterden en met peren bekogelden, toen ze een ruit aan diggelen smeten.

Razend werd hij van dat „benzinedoktertje.”

Zonder zich te bedenken, stortte hij zich op de twee knapen. Het werd een wild gevecht. Een gevecht, waarin rake klappen uitgedeeld werden. Derk had de handen vol, maar hij weerde zich voor drie. Zijn kiel scheurde; zijn hand bloedde . . .

Maar 't opgeven! Nooit! Winnen zou hij, winnen móest hij . . . om ouwe Doris . . . en, nee aan dat andere wou hij niet denken. Slaan moest hij, trappen . . .

Plotseling . . .

„Hei, wat heeft dat te betekenen?”

Meester Homan.

Meteen staakten ze het gevecht. De beide jongens namen de benen en of meester Homan al riep van: „Hier jullie!” en „Staan blijven!” de helden liepen als hazen die de hond ruiken.

„Maar Derk, jongen,” zei meester Homan, „hoe heb ik het nou met je? Vechten? Ja, je bent vaak gauw aangebrand. Dat moet anders worden, jongen. Vertel eens, hoe kwam je zo hard aan 't bakkeleien? Tjonge, tjonge, 't leek compleet oorlog.”

Toen kwam 't verhaal.

Meester Homan luisterde en knikte.

Eindelijk zei hij: „Jij bent een dappere jongen, Derk. En dat je opkomt voor ouwe Doris, dat is prachtig.”

Derk keek de meester aan, vragend.

Zegt dit zijn meester, die altijd zo tegen ruzie en vechten waarschuwt? Bijna iedere dag!

„Prachtig, Derk! Wel te verstaan je boosheid om de handelwijze van de twee bengels. Je goede bedoelingen tegenover ouwe Doris. Maar . . . begrijp je wat ik bedoel, Derk? Sommigen zeggen dat vechten de uiterste weg is, als alle andere middelen falen. Maar de Here Jezus leert ons, dat Hij zachtmoedig is . . .”

„Ja, meester, maar . . .”

„Zachtmoedig, Derk, en nederig. Denk daar maar eens over na, zul je? Zeg . . . moest jij een boodschap doen?”

„Ja, meester, naar mevrouw Sijtsema. Een brief bezorgen voor moeder.”

„Weet je wat? Geef mij die brief maar. Ik fiets er wel even langs, dan kun je meteen naar school gaan. Hoe lijkt je dat?”

„Graag, meester,” zei Derk.

Zo kwam het dat Derk met gehavende kleren het schoolhek binnenstapte.

Spoedig luidt de schoolbel.

Niemand van de jongens weet het rechte van Derks wederwaardigheden. Hij heeft gevochten, nou ja, dat is met één oogopslag wel te zien. Maar waar en met wie? Zelfs Daan vindt het een raadselachtig geval.

Hij staat naast Derk in de rij en fluistert: „Je vertelt het mij straks wel hè, Derk?”

Maar Derk zegt niets.

„Ik ben je vriend toch,” fluistert Daan.

„Houd je stil jô, na schooltijd.”

Als ze allen in school zijn, zegt meester Homan: „Recht zitten kinderen!” Allen gehoorzamen. Maar ze vinden 't vreemd dat meester niet belangstellend aan Derk vraagt, waarom zijn kiel gescheurd is en zijn hand zo bloedt.

Wim Wolters kan zijn ongeduldige nieuwsgierigheid niet langer bedwingen. Hij steekt zijn vinger omhoog.

„Ja, Wim, wat heb je?” vraagt meester Homan.

„Meester, Derk . . . kijk eens, meester . . .”

„Ik begrijp het,” is 't antwoord. „Maar laat ik jullie vertellen dat ik er al alles van weet; alles! Dat valt je niet tegen hè? Maar als jullie nu denkt, dat ik door zal slaan, dan vergis je je toch. Dit is een geheim tussen Derk en mij . . .”

Meester Homan knikt Derk toe en lacht geheimzinnig.

Plotseling wordt er geklopt.

„Een telaatkomer, zeker,” zegt meester Homan. „Wim, doe eens open; vlug.”

Er staat een grote man in de deuropening; een ruwe kerel met een blauwe schipperspet op zijn hoofd. Een dikke stoppelbaard maakt het gezicht groezelig en vuil.

Dadelijk gaat de meester naar de deur en verdwijnt op de gang. De kinderen vragen elkaar wie die man mag zijn.

Niemand kent hem.

Ja toch . . .

Op de achterste bank zitten twee jongens. Ze stoten elkaar aan en knikken. Die man met zijn stoppelbaard en zijn schipperspet?

„Hij is het,” zegt Daan tegen Derk. „De man die bij het beekje zat te vissen.”

„Ja,” antwoordt Derk, „hij is het.” En hij denkt meteen aan het gevecht van die morgen. Zou . . .

Meteen komt meester Homan weer binnen.

„Jongens en meisjes,” zegt de meester, „wij krijgen vanmiddag twee nieuwe leerlingen op school.”

„Meester, wie?” vraagt Wim Wolters.

„Dat zul je wel zien, Wim. Twee jongens van de man die hier zo pas was. De ene zit in de vijfde klas en de oudste jongen krijgen jullie er bij. Jaap heet hij, Jaap Koenders.”

Wat schrikt die Derk. Allerlei gedachten dwarrelen

Er staat een grote man in de deuropening.

door zijn hoofd. Jaap Koenders . . . En Krelis heette ook Koenders. Zou die ruwe kerel een broer van Krelis zijn? Een neef?

Jaap Koenders, de grootste . . .

„Benzinedoktertje,” zei hij vanmorgen.

Nu is het geheim helemaal geen geheim meer.

Nu is hij verloren. Die Jaap Koenders zal wraak nemen en iedereen vertellen dat hij, Derk, een dief is. En hoe zal hij dat weerleggen? Onbewust heeft hij meegedaan. Krelis is de dans ontsprongen en Jaaps vader weet natuurlijk van de prins geen kwaad.

En hij?

Benzinedoktertje . . .

De tranen springen hem in de ogen. O, als . . . als . . . Maar hij zal die Jaap wel klein krijgen; vast. Die vent moet eens een kik geven, dan zal hij hem. Slaan zal hij, vechten, nou geloof maar. Hij zal zich laten uitschelden door die jongen van Koenders!

Derk balt zijn vuisten en slikt zijn opwellende tranen weg.

Het zal vechten worden. Maar winnen zal hij . . .

Plotseling komen hem de woorden van meester Homan in de gedachten.

„De Here Jezus leert ons dat Hij zachtmoedig is. Zachtmoedig en nederig . . .”

Ach, Derk weet het niet meer. 't Is zo moeilijk.

Het werk vlot die morgen heel slecht.

Maar meester Homan ziet zijn onoplettendheid door de vingers.

„Kalm aan, Derk, kalm aan, morgen gaat 't beter.”

Morgen?

Derk schudt zijn hoofd.

Morgen . . .

HOOFDSTUK IX

De nieuwkoop

Op zekere dag verkoopt Daans vader een van zijn paarden. Het beest is oud en kan niet langer mee. De lange reizen en zware tochten voor de meelwagen worden het dier op de duur te zwaar. Een handelaar koopt het paard en Dijkstra denkt er sterk over om het werk voorlopig met één paard te doen. Het valt echter danig tegen. Nou ja, 't zou kunnen, maar 't is moorden.

Dijkstra plaatst een advertentie in de krant en het duurt niet lang of het regent aanbiedingen. Op een avond begint hij de brieven door te lezen en na een poosje zegt hij lachend: „Ik wist werkelijk niet, dat er zo'n massa makke paarden te koop zijn. Er is geen enkele deugniet bij. Mak in het tuig, vertrouwd op de weg, niet schrikachtig, geen kribbebijters; tjonge, tjonge, als 't lukt krijg ik een beste knol.”

Daan mag ook een paar brieven bestuderen. Na een poosje zegt hij: „Koopt u een bruin paard, vader? Een met witte voeten?”

„Daar zeg je zo iets. Geef mij die brief eens.”

Dijkstra leest het schrijvem aandachtig. Eindelijk zegt hij: „Hm, niet onaardig! Een mooie, kastanje-bruine, zevenjarige ruin. Drie witte sokken! Dat lijkt er op, wat zeg jij, moeder?”

„Als hij maar mak is,” is 't antwoord.

„Als 't maar een beste draver is,” meent Daan.

Zijn vader knikt en zegt: „Ik ga er morgen dadelijk op af. Kom ik niet voor vier uur thuis, dan denk je maar dat de koop gelukt is.”

„Hoezo, man?” vraagt zijn vrouw.

„Dan kom ik met een vrachtauto en breng de knol dadelijk mee.“

De volgende middag zijn Daan en Derk present.

Derk mag van zijn moeder tot zeven uur bij zijn vriendje blijven. Dadelijk uit school zetten ze koers naar de molen.

„Een rare jongen, die Jaap Koenders,” zegt Daan. „Hij kan nauwelijks rekenen. Zeg Derk, heb jij met hem gevochten?”

„Ik, hoe kom je er bij?”

„Van Wim Wolters.”

„Wim kietst.”

„Ik weet het nog zo net niet,” zegt Daan. „Je zei dat je gevallen was laatst 's morgens. Je weet wel toen je hand zo bloedde en je kiel gescheurd was. Maar dat was natuurlijk een smoesje. Je had gevochten. Gevochten met Jaap Koenders.”

„Hm, 't zou wat.”

„Zie je wel,” zegt Daan.

„Hoe wist Wim Wolters dat?” vraagt Derk.

„'k Weet 't niet. Maar ik zie hem nogal eens met Jaap Koenders. Wim zoekt altijd vriendschap met vreemde jongens.”

„Voor een poosje, hm.”

„Bij ouwe Doris, hè? Zie je wel, dat ik 't weet! Je hebt er lelijk van langs gekregen. Als meester Homan niet tussenbeide was gekomen, nou . . .”

„Wat!” roept Derk. „Ik zou er lelijk van langs gekregen hebben!”

„Dat zei Wim Wolters.”

„Je bedoelt Jaap Koenders,” snauwt Derk. „Die heeft natuurlijk zitten opscheppen. Nou goed, ik heb er lelijk van langs gehad. Maar vertel Wim bij gelegenheid dan maar eens, dat hij niet zo goedgelovig moet zijn en wat minder nieuwsgierig.”

„Vertel jij dan eens hoe het gegaan is,” zegt Daan.

„Heeft Wim ook meer gezegd?“ vorst Derk.

„Nee . . . of ja! Jaap Koenders zou je nog wel eens kraken. Zo'n dokterszootje had toch de behandeling gratis.”

„'t Is mooi,” zegt Derk.

Juist zijn de twee vrienden bij de brug, als ze Jaap Koenders en zijn broer Willy tegenkomen.

„Daar heb je hem,” zegt Daan. „Zullen we hem dat snoeven eens afleren?”

„Och, wat heb je er aan. Wie begint er maar zo voor de aardigheid te vechten! Kom mee.”

Er is echter weinig kans dat ze Jaap Koenders kunnen ontlopen. Jaap en Willy schijnen hen expres op te wachten.

Jaap lacht geniepig als hij Derk ziet. Hij stoot Willy aan en zegt: „Daar heb je het benzinedoktertje. 't Jonge, jonge, wat een kerel! Niet eens veel groter dan een benzinevat, ha, ha, ha!”

O, het bloed begint Derk te koken. Hij balt zijn vuisten en bijt op de lippen. Zo'n vent; wat een praat! Toch houdt Derk zich kalm als hij met Daan de beide broers voorbij loopt.

„Kom maar op!” schreeuwt Jaap. „Ik lust je, hoor! En je vriend er bij.”

Dat is Derk toch te erg. Hij gaat vlak voor Jaap staan en zegt: „Het schijnt dat je het gebeurde op de Lage Singel vergeten bent. Ik zou me tenminste twee keer bedenken voor ik m'n grote mond opentrok. Verstaan?” Grimmig en bits komen die woorden er uit en Jaap Koenders doet van schrik twee stappen achteruit.

„Kom mee,” zegt Derk tegen Daan. Nauwelijks zijn ze de brug af, of Jaap en Willy staan krom van de lach.

„Daar gaat het doktertje,” giert Jaap.

„Ha, ha, ha, hij loopt als een gesmeerde motor,” lacht Willy.

„Benzinedokter . . .” galmt het over 't water.

„'t Zijn laffe jongens,” zegt Daan. „Toen jij op Jaap toestapte, sprong hij wel twee meter terug. En nu scheldt hij maar raak. Heb je wat met hem gehad op de Lage Singel?”

„Kon je dat merken?”

„Nou en of! Maar wat dan?”

Dan vertelt Derk eindelijk aan zijn vriend hoe hij de brutale knapen bij ouwe Doris onder handen heeft gehad. Ook dat meester Homan tussenbeide kwam. Maar wat de meester gezegd had, dat vertelt Derk niet.

„Zo,” zegt Daan. „Maar waarom schelden de jongens je altijd voor benzinedokter? Zeker omdat je vader een auto heeft, hè?”

„Ja zo iets,” zegt Daan zacht.

Spoedig zijn ze bij de molen.

„Is Krelis thuis?” vraagt Derk.

„Natuurlijk, de molen draait immers.”

De jongens gaan op het hek voor de molen zitten. Ze wachten op de komst van de molenaar. 't Is vier uur geweest.

„Vader heeft het paard vast gekocht,” zegt Daan. „Straks zwaait er een zware vrachtauto de molenwerf op. Een mooie knol jô, kastanjebruin met witte voeten. En draven!”

„Zit je al weer op te scheppen?” klinkt het plotseling. 't Is Krelis.

„'t Gaat natuurlijk weer over die oude, krakende molen. Wees maar voorzichtig, hij is oud van dagen en bijna aan 't eind van zijn krachten. Pas maar op, straks storten de molenroeden nog naar omlaag. Mij niet gezien, hoor, brr.”

„Jij bent een rare, Krelis. We wachten op vader.”

„Je denkt toch niet, dat je vader die knol dadelijk meeneemt? 't Beest zou zijn benen verslijten voor het hier werk krijgt.”

„Kijk maar,” wijst Daan.

Er stopt een grote vrachtauto voor de molenwerf. De jongens er dadelijk op af. Ja hoor, 't is de molenaar. De chauffeur van de vrachtwagen stapt uit de cabine en maakt haastig de klep van de vrachtauto open. Even later stapt het paard parmantig naar omlaag. Hup! met een sprongetje op de begane grond.

„Dat gaat beter dan andersom, vanmiddag,” zegt de chauffeur. „Dat was een karwei hoor om sinjeur in de wagen te krijgen. Nou, dat vertel ik je.”

„Een mooi beest,” zegt Krelis, nadat hij er een paar maal omheen gelopen is. Hij klopt de ruïn op de nek. Maar als hij het beest in de bek wil kijken, schudt het paard heftig met de kop en rukt zich los.

Even staat Krelis beduusd te kijken. Maar dan: „Zo snode rakker, wou jij je niet in je snuit laten zien? Of schaam je je misschien? Hier rakker!”

Na enige moeite gelukt het Krelis.

„Een jaar of acht,” zegt de knecht.

„Waar zie je dat aan, Krelis?” vraagt Derk.

„Dat zal ik je vertellen. Het gaat een paard net als jou.”

„Hoor hem eens,” spot Daan. „Zou jij aan mijn tanden kunnen zien, hoe oud ik ben? Kom nou!”

„Sulletje,” zegt Krelis. „Jij moet nog leren luisteren. Jouw eerste gebit ben je al even kwijt, vader. Dat was het melkgebit, verstaan? Zo gaat het ook met een paard. Het melkgebit verdwijnt zo langzamerhand. Na zo'n jaar of drie verliest het zijn middelste tanden. En dan verliest het paard zowat elk jaar een tand. Met vijf jaar is het melkgebit verdwenen. En nu moet je eens opletten. De middelste tanden zijn 't eerst afgesleten. Daar komen dan ovale eilandjes op. Enfin je snapt nu wel zowat waaraan we de leeftijd van een paard kunnen bepalen. Hoe groter de eilanden, en hoe ronder, hoe ouder het paard.”

„Wat zeg je er van, Krelis?“ vraagt de molenaar.
„Hm,“ zegt de knecht, „een robuste knol en niet bang. Ik zou hem maar een extra stevige toom in zijn bek duwen.“

„Dat valt genoeg mee. 't Beest is nog wat onwennig moet je denken.“

„Hij heeft mij teveel wit in de ogen, baas. Is hij al eens onder 't zadel geweest?“

„Ben je nou! 'k Heb geen rijpaard gekocht; kom, kom.“

HOOFDSTUK X

Een tipje van de sluier...

Dokter Douma gaat met zijn auto bij zijn zieken langs. Straks zal hij de Hooiweg opdraaien en dan de Lage Singel af. Tjonge, tjonge, wat roepen sommige mensen toch gauw om de dokter. Hij was bij boer Elings geroepen, vanmorgen, vroeg al. De vrouw voelde zich niet lekker. Enfin, er maar eens op af. En wat bleek? Vrouw Elings had hevige ruzie met haar dienstmeisje gehad. 's Morgens vroeg al. Ze was er helemaal door overstuur geraakt, had gebrakt en kreeg zware hoofdpijn. Enfin, dat kon erg genoeg wezen. Maar toen hij aanbelde, wie deed toen open?

De vrouw zelf...

Och ja, ze was aardig opgeknapt. Ze had nog een beetje hoofdpijn, dat was alles. Ja, dat had de dokter wel begrepen. 't Mens bleef breeduit in de deuropening staan. Er kon geen muis door.

Ja, ze had ruzie gehad; ze had zich erg opgewonden; ze was misselijk geworden en ze had moeten overgeven. Haar man had de dokter buiten haar weten opgebeld. Maar achteraf bekeken, was 't niet nodig geweest.

Dokter Douma had een bits woord op zijn tong gehad, maar hij had het bijtijds ingeslikt. De rekening zou later alles wel vereffenen...

Nee, dan dat mensje in de Hanebijtersgang. Och, och, wat een toestand! 't Is bittere armoede daar. Nee, de boel is schoon en netjes, dat niet, maar... Tjonge, tjonge, wat ziet dat schepsel er slecht uit. Ze is broodmager en... nee, echt ziek is ze niet, maar de krachten...

„Dokter,” had ze gezegd, „mijn krachten zijn schoon

op. Ik sta soms te trillen op mijn benen en dan wordt alles voor mijn ogen zwart . . . En mijn maag schijnt ook niet in orde."

Hij had haar onderzocht. Och, wat een toestand daar! Armoë, natuurlijk! Ze woonden daar nog maar net. Haar man had een vrachtauto, doch 't ding was ook al bijna aan 't eind van zijn krachten. En de reparaties liepen zo hoog op.

Hij had haar versterkende middelen voorgeschreven. Dat was voorlopig de beste medicijn. En een drankje voor de eetlust kon eveneens geen kwaad.

Och, 't arme vrouwtje! Versterkende middelen, dat is gauw gezegd. Als ze 't niet zo arm had en elke cent wel driemaal moest omkeren voor ze hem uitgaf . . . Een tijd geleden kreeg ze zo nu en dan wel eens iets toegestopt van haar zwager. Die had haar man ook meerdere malen geholpen om de oude auto op gang te houden. Maar hoe zou die jongen dat altijd blijven doen?

Diep had ze gezucht . . . diep . . .

„Een broer van je man?" had dokter Douma gevorst. Och, de dokter kende hem wel, hij was chauffeur geweest, Krelis . . . Maar plotseling was hij ontslagen. Haar man scheen de ware toedracht wel te weten en haar oudste, Jaap, ook wel. Maar die zeiden er haar niets van.

Toen was dokter Douma plotseling een licht opgegaan. Nee, meer vragen had hij niet gedurfd. Maar de rest liet zich min of meer raden . . .

Ja, en nu waren ze verhuisd. Ze hadden een aardig huisje gehad, maar hier in de steeg kon ze slecht wennen. 't Huis ging, . . . maar ginder had ze beste burenen, daar viel nog wel eens iets af. Een stukje vlees, wat aardappelen, groente, melk . . .

Waar ze vandaan kwamen? Uit de buurt van Laarlo.

„Nou vrouwtje," had hij toen gezegd. „Je bent

verder, naar 't lijkt, nog wel aardig gezond, maar versterkende middelen zou ik je toch aanraden."

Laarlo . . . wacht eens, hij zal even bij ouwe Doris aanwippen. Die komt ook uit die buurt. Misschien weet hij iets van Okke. Of van Krelis . . .

„Zo, dokter," zegt ouwe Doris, „was je om een praatje verlegen?"

„Goed geraden, Doris, en om een pijp tabak. 'k Heb wel een pijp bij me, maar de tabak heb ik vergeten."

„Ik zal je gerieven, kom mee. Het babbeltje komt vanzelf los als de pijp brandt. Kom maar mee."

Even later zit dokter Douma bij ouwe Doris in de kamer. Hij is er wel vaker geweest. En telkens moet hij de boel eens bekijken. Wonderlijk, zoveel aparte dingen ouwe Doris bezit. Aan de ene wand van de kamer hangen verschillende messen, zwaarden en krisen uit de Oost. Op een andere plaats staat een prachtig Chinees servies. Weer ergens anders staan twee opgetuigde driemasters. Fijn werk! En voor de oude haard ligt een grote leeuwenvacht.

„Bewonder de boel nog maar eens, dokter. Het is voor een liefhebber inderdaad de moeite waard. 't Is een stuk van mijn leven, dokter. In de Oost heb ik veel gezworven. Eerst als soldaat en daarna heb ik op verschillende plantages gewerkt. Toen de zee, dat was nog het mooist van alles. Wat al reizen heb ik gemaakt. Van 't ene land naar 't andere. Er is bijna geen zeehaven of ik ben er geweest."

Dokter Douma knikt maar. Als ouwe Doris op zijn praatstoel zit, nou . . .

„De meeste mensen hier weten er niets van, met opzet vertel ik ze 't niet. Als ze iets weten worden ze nog nieuwsgieriger. Nee, ik geef hun geen stof tot roddelen. Smaakt de tabak, dokter?"

Dokter Douma lacht. Toch . . . Komt hij niet juist

bij de oude baas om iets aan de weet te komen? Hij zal maar voorzichtig beginnen.

„En wat is nu het mooiste stuk van je leven, Doris?”

„Dat is een vraag, dokter. Tja . . . Weet je, dat is dat ik iedere dag de zon mag zien schijnen, te genieten van de vrije natuur. Vanzelf zie je de zon niet overal even mooi opkomen en ondergaan. Op zee, bijvoorbeeld . . .”

„Maar ik bedoel het even anders, Doris.”

Ja, ouwe Doris begrijpt het best. Nou, als hij het de dokter moet zeggen: het laatste stuk . . . zonsondergang, als de avondhemel in gloed staat. Nog een klein rukje en dan zal hij door Gods genade zijn aardse reis mogen beëindigen en in de veilige haven landen. Het hemels Jeruzalem, aan de paarlen zee!

Dokter Douma trekt eens aan zijn pijp en vertelt het een en ander over mensen, die juichend stierven, omdat ze wisten dat Jezus hun Zaligmaker was. En dan begint hij zo zoetjes aan over de vrouw van Okke.

Ouwe Doris luistert scherp.

Als de dokter uitgesproken is, zegt Doris: „Okke . . . Okke . . . Ik ben natuurlijk een heel stuk ouder, maar mijn wieg stond inderdaad in Laarlo. Wacht eens . . . ja, ik ben er. Ik ken Okkes vader. Ja, we zaten in dezelfde klas. Hm, best volk! Okkes grootvader was boer op een flinke boerderij. Zo, Okke . . . Ja, ja, als u mij vraagt, dokter, dan lijkt het lelijk. Geen zalf meer aan te strijken, dunkt me. Stevens is ook al eens met die man in aanraking geweest. Zo, Okke . . . hm.”

„Zijn vrouwtje ziet er slecht uit, Doris. Bar slecht! Ik heb haar versterkende middelen voorgeschreven, maar . . .”

Plotseling komt ouwe Doris in actie. Hij gaat staan en zegt: „Voor de eieren zorg ik, dokter. Iedere dag, nou dat beloof ik. Wat, je kunt zo'n arme sloof toch niet laten verkommeren. Hoeveel moeten 't er zijn

per dag, dokter? Zeg het maar gerust, hoor. Mijn kippen kunnen het best aan. Melk heb ik niet, anders..."

„Daar zorg ik voor, Doris. En royaal ook! Anders geeft ze 't haar kinderen nog, als 't bij een litertje blijft."

„En ik betaal de doktersrekening. Op een bezoek meer of minder komt het niet aan."

Dan moet dokter Douma toch hartelijk lachen. „Je bent onbetaalbaar, Doris. Maar er wordt geen rekening geschreven; kom, kom."

Als de dokter vertrokken is, loopt ouwe Doris naar zijn kippen. Hij zal dadelijk zijn woorden in daden omzetten.

Wel, wel, die dokter weet best waar hij heen moet, als er ergens armoe is. Dit is niet de enige keer. Tjonge, tjonge, wat een blijdschap geeft het, dat hij op zijn oude dag zo helpen mag... helpen... Geven om niet... zoals Jezus zaligheid geeft... om niet... uit genade...

Als de dokter thuiskomt, treft hij Derk bij de garage.

„Zeg eens, Derk, hoe zat dat eigenlijk met die benzine? Je zei toch, dat je er een mes mee verdiend had, is 't niet?"

Wat krijgt die Derk opeens een kleur.

„Schrik maar niet, jongen. Je bent er destijds genoeg voor gestraft. Maar vertel het alles nog eens heel secuur."

Daar zit Derk.

„Ja vader... nee vader..." maar meer komt er niet. Hij begrijpt in 't geheel niet, welke bedoeling zijn vader er mee heeft.

„Nu zijn we nog evenver, Derk. Je zei toch, dat je het blik benzine bij boer Ebels onder de struiken moest verbergen? Is dat zo?"

„Ik niet, Krelis, vader."

„Zo, en toen?"

„Toen werd ik boos en zei, dat het gemeen was wat Krelis deed. Hij bestal u, vader.”

„Verder.”

„Och niks.”

„En het mes dan?”

„Krelis begon zo vreemd te doen. Hij . . . ja wat hij zei, weet ik niet meer. Hij liet me het mooie padvindingsmes zien. Dat mocht ik hebben.”

„Hm, veel is 't niet,” mompelt de dokter. „Ik dacht . . .”

„Mijnheer, telefoon voor u,” roept de dienstbode.

„Denk er nog eens over na,” zegt de dokter als hij naar binnen gaat. Even later komt hij haastig terug, springt in de auto en rijdt met een vaart het erf af.

„Zeker een ernstige patiënt,” denkt Derk.

Wat zou zijn vader toch bedoelen met dat benzinegeval? Zou hij er nog werk van willen maken? Het aangeven bij de politie of zo? Of zou Krelis nog meer op zijn kerfstok hebben? Maar dat kan Derk eigenlijk moeilijk geloven. Krelis een geslepen dief? Een slechtaard?

En hijzelf dan?

Had hij zo pas zijn vader niet meer kunnen vertellen?

Die padvindingsriem . . .

De kapot gesneden rubberbal . . .

Nee, hij wist toen nog van de prins geen kwaad, maar mag hij dat nu wel langer verzwijgen? Heeft zijn vader er geen recht op alles, alles te weten? Vooral nu hij er om gevraagd heeft?

Maar Krelis dan? Die is nu gelukkig met zijn muldersbaantje; hij is altijd vrolijk en vriendelijk. Mag hij, Derk, hem nu wel ongelukkig maken?

Derk weet het werkelijk niet.

't Is zo moeilijk . . .

En toch . . . 't was de benzine van zijn vader, die ver-

donkeremaand werd . . . gestolen. En hijzelf heeft er aan meegedaan. Moet hij dan niet alles eerlijk vertellen?

„Derk . . . Dèr . . . rek!”

„Ja, moeder.”

„Zet jij de drankjes en pillen even in de wachtkamer, wil je? Ze staan in de apotheek.”

„Dadelijk moeder?” vraagt Derk.

„Ja direct, je weet dat vader er op staat dat zo iets ogenblikkelijk gebeurt.”

Hij gaat naar de apotheek en brengt de drankjes in een bakje naar de wachtkamer. Hier rangschikt hij de flesjes en zorgt er voor dat de etiketten duidelijk te zien zijn. Zo nu en dan kijkt hij eens voor wie een der drankjes bestemd is. Daar heb je er bijvoorbeeld een voor slager Jansen. Die ligt al maanden te bed. Hij zal het maar vooraan zetten. En dit drankje is voor Jantje Seegers. Ze heeft iets met haar maag of zo. Dat moet maar naast het drankje van de slager staan. Ze wonen in dezelfde buurt.

Wat is dat nou?

Is dominee Holthuis ook ziek?

Ja, kijk maar. Het staat duidelijk op het etiket.

„Ds. Holthuis

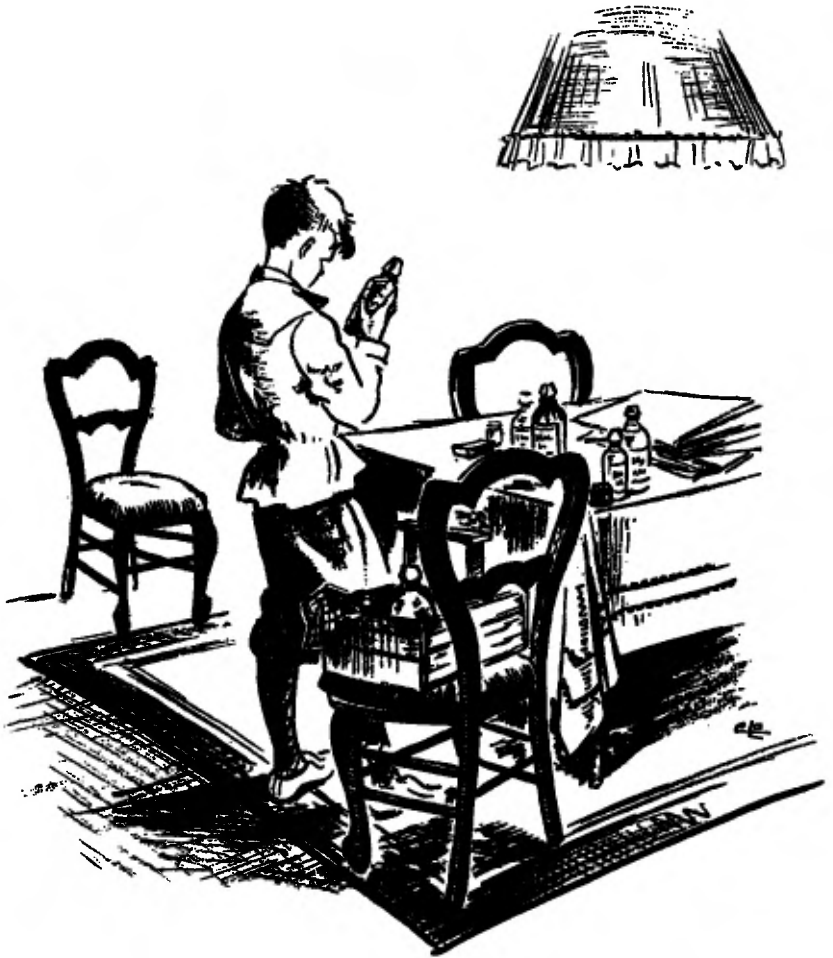
Vier keer daags een eetlepel.”

Hm, gisteren fietste de dominee nog langs de school. Hij zal Henk eens vragen, wat zijn vader mankeert. Maar nee, dat mag niet. Zijn vader heeft hem streng verboden over zulke dingen met anderen te praten. En vragen mag hij evenmin iets. Wat een rare kleur heeft die drank. Bah, hij zou er niet graag een lepelvol van innemen. Zit natuurlijk een of ander poedertje in. Bitter als gal.

Dan leest hij:

„Vrouw O. Koenders,

Vier maal daags een eetlepel.”

En dit drankje is voor Jantje Seegers.

Even denkt Derk na. Maar al gauw weet hij voor wie dat drankje bestemd is. 't Is de moeder van Jaap Koenders. Die is dus ziek. Hm, vader is dus in de Hanebijtersgang geweest. Bij die onverschillige kerel, die brutale man met zijn gore stoppelbaard. De man, die de afgewerkte olie van Krelis kreeg . . . en benzine.

Zou hij soms thuis zijn geweest, toen vader kwam? Zou hij gepraat hebben? Best mogelijk, temeer omdat vader hem bijzonderheden vroeg over de benzine . . . Natuurlijk, vader weet er alles van en hij . . . zwijgt . . .

Nog eens kijkt Derk op het etiket. Ja, het staat er duidelijk: „Vrouw O. Koenders . . .”

Haastig zet hij de drankjes op een rij en de pillendoosjes er naast. Weg, gauw weg uit de wachtkamer. Misschien treft hij Daan nog. Maar als hij buiten komt, moet hij eerst voor zijn moeder een boodschap doen. Op een holletje haalt hij een klosje garen van gezusters Heijs op de hoek van de Burchtweg. Daarna slentert hij naar de molen. Daan zal wel een of ander karweitje in de molen moeten opknappen. De maalzolder vegen of lege zakken opvouwen. Welja!

Maar 't is mis.

Daan is met Krelis mee, meel wegbrengen.

Het loopt hem de hele dag tegen. Van Daans vader mag hij wel in de molen naar het malen kijken. Maar nu Daan er niet bij kan zijn, vindt hij 't niets aardig. Op een drafje loopt hij de molenwerf af, de weg op.

Plotseling . . .

„Hui, harddraver, kun je een fatsoenlijk mens niet eens meer ordentelijk groeten?”

't Is Stevens.

„Jawel . . . eh . . . Stevens, ik . . .,” hakkelt hij.

„Mooi zo. Hè, hè, je liep, of je de wereld veroveren zou. Nou, dan kun je aan 't draven blijven, dat vertel ik je. Of heb je soms in de molen een spook gezien? Heeft Krelis je achter de vodden gezeten?”

Derk zet een zuur gezicht en zegt: „Ik heb met Krelis niets te maken; ik zoek Daan.”

„Zo, heb jij met Krelis niets te maken. Dat is kras. En toch denk ik, dat je nog wel eens iets met hem te maken krijgt, vriend. Of heb je soms slecht geslapen vannacht? 't Lijkt er bar veel op. Een standje

opgelopen soms? Dat kan wel eens lang nakriebelen, hè?"

Derk kijkt verrast op. Wat weet die Stevens? Zou die ook met Koenders gesproken hebben? Koenders is misschien met het stropen tegen de lamp gelopen en toen zal hij Stevens vrij zeker van zijn armoe verteld hebben . . . van de benzine misschien . . .

„Zoek jij Daan maar,” zegt Stevens. „Als je op een holletje de Lage Singel inschiet; de Hooiweg op, dan kan je wel eens geluk hebben. Maar dan moet 't hard gaan, dat verzeker ik je.”

„'k Heb geen zin,” zegt Derk.

„Voor mij hoeft je 't heus niet te doen, hoor. Maar als je nog eens van plan bent met de verkeerde voet uit 't bed te stappen, waarschuw me dan even, dan loop ik liever een straatje om.”

Even glijdt er een glimlach over Derks gezicht. Stevens bedoelt het zo kwaad niet.

„Ziezo, de zon breekt al door,” zegt Stevens. „Daarvoor gaat zelfs het nukkeligste humeur op de loop. En nu groet ik je, Derk. Adjuu.”

Derk slentert naar huis.

En het zonnetje gaat opnieuw schuil achter sombere wolken.

HOOFDSTUK XI

Benzinedoktertje

Nee, dat is Jaap Koenders toch slecht bekomen. Net goed voor zo'n deugniet. Als Derk er aan denkt, moet hij er nog om lachen. Nou ja, als Stevens niet gekomen was, zou het misschien anders zijn gelopen.

Grappig anders, zoals die jongens benen hadden gemaakt. Lopen! Als hazen! In een ommezien waren de helden verdwenen. Ja, Derk moet er wel om lachen.

En toch . . .

Dat ene . . . dat blijft . . .

Hoe zal hij dat oplossen?

Het gebeurt op de Lage Singel.

Daan heeft voor zijn vader een boodschap gedaan bij boer Ebels. Derk is natuurlijk mee geweest. Van de boerin hebben ze ieder een dikke pepermunt gekregen en al zingend slaan ze linksaf de Hooiweg in.

„'n Aardige vrouw, hè?” zegt Daan. „Ze lijkt net een goede grootmoeder.”

„Nou,” zegt Derk en hij smakt met de tong.

„Wist jij, dat Stevens Koenders al bij de kladden heeft gehad?” vraagt Daan.

„Jô, met stropen?”

„Verleden week, Zaterdagavond.”

„Dus toch,” zegt Derk.

„Nou, hij liep met strikken op verboden grond.”

„Meer niet?”

„Dat is al mooi genoeg voor een verbaal,” weet Daan.

„Heeft Stevens . . .”

„Wis en zeker, dat beloof ik je. De lange Koenders keek erg zuinig, toen Stevens plotseling voor hem

stond. De man had geen wild bij zich, maar de opzet bleek duidelijk genoeg."

Dat begrijpt Derk ook. Natuurlijk had Koenders met opzet de Zaterdagnacht uitgezocht voor zijn bedrijf. Als Stevens 's Zondagmorgens naar de kerk ging, dan kon Koenders ongestoord zijn strikken inspecteren en de buit meenemen. Zou Koenders toen iets uitgelaten hebben? Zou hij van zijn armoede verteld hebben?

Van Krelis . . . van de benzine misschien? Hoe kon Stevens anders zeggen, dat hij, Derk, nog wel eens iets met Krelis te maken zou krijgen? Derk voelt de cirkel al nauwer worden. Zijn vader; het drankje; Stevens . . .

„Weet jij waar Koenders woont?“ vraagt Daan.

„In 't Hanebijtersgangetje, naast de voddenloods van Menno Veen. Je weet wel, met die hoop oudroest er voor. 't Is een klein huisje.“

„En zou Koenders ook familie van Krelis zijn?“ vraagt Daan opnieuw.

„Ze heten beiden Koenders,“ zegt Derk.

„Nou ja, wat zegt dat?“

Derk haalt z'n schouders op. Hij zou Daan veel meer kunnen vertellen, maar wat geeft het? Eigenlijk schaamt hij zich.

„Ik vind die Jaap Koenders een nare jongen,“ zegt Daan. „Hij hoort eigenlijk niet bij ons op school. Een vader, die stroopt; nee hoor.“ Derk zegt daar niets op. Hij weet, dat meester Homan daar anders over denkt. Die is blij met zo'n leerling. Hij laat Jaap allereerste aardige werkjes opknappen: schriften ophalen en uitdelen; boeken kaften en borden schoonmaken.

Jaap vindt zo iets natuurlijk prachtig. Maar of de andere jongens er ook zo over denken? Derk niet en Daan evenmin. Ze begrijpen van meester Homan niets meer. Waarom laat hij Jaap Koenders toch al die

prettige werkjes doen? Jaap, de schoreme jongen, die dikwijls ongewassen en met ongekamde haren naar school gaat. Hij, Derk, zou 't in elk geval niet door zo'n vent, die met brede, zwarte randen onder zijn nagels in de bank zit, laten doen. O, zo!

Maar wat gebeurde er?

Gisteren had de meester gezegd: „Ziezo, nu is Derk eens aan de beurt om de leesboeken op te halen. Jaap is al een hele tijd mijn trouwe hulp geweest. Nu zullen we eens zien, of Derk het evengoed kan als Jaap. Die wist de boeken altijd keurig in de kast te zetten. Toe Derk, vertoon je kunsten eens. Maar vooraf zeg ik je, dat je 't Jaap niet gauw verbetert.”

Achteraf weet Derk nog niet, waar hij de brutaliteit vandaan haalde, maar inplaats van de boeken op te halen, was hij stokstijf blijven zitten; rechtop als een paal. Nee hoor, hij vertikte het om met Jaap Koenders te wedijveren in het ophalen van de leesboekjes. Stel je voor dat hij per ongeluk een boek liet vallen of de stapel niet keurig in de kast zette! Dan zou meester Homan meteen constateren, dat Jaap het beter kon doen. Jaap, het zoontje van de ruwe Koenders! En wat zou die vent dan een pret hebben. Misschien zei hij wel: dat heb je nu van zo'n benzinedoktertje . . .

„Komt er nog wat van, Derk?” had meester Homan korzelig gevraagd. „Haal op die boeken!”

Had Derk toen maar dadelijk gehoorzaamd. Ja, had hij maar . . . Maar hij had niet. Hij had zolang getreuzeld, tot meester Homan zei: „Ik begrijp je niet, jongen, nee ik begrijp er niets van.”

Jongen, had de meester gezegd. Dat had Derk pijn gedaan. Maar hij had er in 't geheel niet bij stil gestaan, dat hij door zijn houding de meester misschien nog meer pijn deed. Hij rekende alleen maar met zichzelf.

„Wat heb je toch, jongen? Wil je de boekjes niet ophalen? Ben je bang, dat je 't niet zo goed zult

doen als Jaap Koenders? Of heb je iets anders?"

Derk had zijn hoofd geschud en voordat hij ze bedwingen kon, waren er twee dikke waterlanders uit zijn ooghoeken naar omlaag gegleden. Hoe kon hij de meester vertellen van . . . van . . . benzinedoktertje . . . Hoe kon hij dat?

„Toe jô," had Daan gefluisterd, „doe 't nou."

„Ook goed," zei meester Homan, „dan moet Jaap Koenders het maar voor je doen. Wil je, Jaap?"

Dat! Nee, dat had Derk allerminst verwacht. En z'n afkeer voor Jaap Koenders was nog groter geworden. Natuurlijk, die vent was bij meester Homan een en al gediensigheid.

Jaap was dadelijk begonnen en toen hij bij Derk kwam, had Jaap geglimlacht, heel even maar. O, Derk kookte!

„Zullen we de Lage Singel langs?" zegt Daan opeens. Derk vindt het best. Hij vindt op dat ogenblik alles best wat Daan zegt.

Zo ook als Daan voorstelt om haasje-over te doen. Maar als Daan zegt: „Jij eerst te-bok staan," antwoordt hij: „Nee jij!"

Daar staan ze nu. Ze willen allebei haasje-over spelen, maar de een wil voor de ander niet 't eerst te bok staan.

„Weet je wat?" zegt Daan. „Laten we er om gooien. Hier liggen steentjes genoeg. Wie 't verst gooit, mag 't eerst springen. Doen?"

„Goed," zegt Derk. „We gooien die kant uit. En wie over die hoge eik kan gooien is de baas."

Spoedig hebben ze een stuk of wat mooie gladde ronde stenen gevonden. Dan zal de wedstrijd beginnen.

Hadden die beiden nu maar geweten, dat bij die hoge eik twee jongens aan 't eikelzoeken waren. Hadden ze maar geweten, dat dit Jaap Koenders en zijn broer Willy waren, ze zouden zich wel tienmaal bedacht

hebben juist in de richting van de grote eik hun werp-
wedstrijd te spelen. Maar de jongens wisten dit niet.

Evenmin dachten Jaap Koenders en Willy er aan,
dat er mogelijk stenen zouden neersuizen, inplaats van
eikels. Hoe zouden ze dat kunnen denken?

Hoe het weten?

En al hadden ze geweten, dat Daan en Derk juist
hun kant uit met stenen gooiden, hoe konden ze 't dan
weten, dat het slechts spel was en geen opzet?

„Jij eerst,” zegt Daan.

Derk zet zich schrap. Hij zal 't winnen. Niet voor
niets vertellen de jongens elkaar, dat hij zo geweldig
ver en zo hoog kan mikken. Maar Daan doet wat dat
betreft niet veel voor hem onder. Daan is lang niet
voor de poes.

Rtss...! Weg vliegt de steen...

Geweldig, wat schrikken de jongens, als kort daarop
een schreeuw weerklinkt... „Au!... au!”

„Je hebt iemand geraakt,” fluistert Daan.

„Jô,” zegt Derk:

Stemmen klinken...

Geritsel van bladeren...

Dan?

Plotseling komen uit een elzenwallekje twee jongens
opduiken. Jaap Koenders en Willy... Beiden hebben
een stok bij zich. Willy's hand bloedt...

„Gooien, hè!” schreeuwt Jaap. „Gooien met stenen,
dat durf je!”

„Het kwam per ongeluk,” zegt Derk.

„Per ongeluk,” smaalt Jaap. „Probeer dat een ander
wijs te maken. Jij benzinedoktertje! Het kwam zeker
ook per ongeluk, dat je gistermorgen de leesboeken
niet wou ophalen. Jij! Maar ik heb het al lang bekeken,
hoor. En nu wou jij stiekem met stenen gooien, zoge-
naamd ook per ongeluk! Hè, jij, jij!”

Steeds dichterbij nadert de woeste Jaap.

Even flitst het gesprek met meester Homan door Derks brein, toen hij ook gevochten had met Jaap . . . even maar . . . Doch dan zegt hij: „Je mag het geloven of niet, maar het gebeurde zonder opzet. En nu zou ik mijn grote mond maar houden, als ik jou was.”

„Jij!” snauwt Jaap, „jij moest je mond maar houden. Ik geloof van jouw praatjes geen greintje, dèr!”

Nog houdt Derk zich in. Wat heeft hij er aan om straks met een gescheurde kiel thuis te komen? Met een blauw oog, een buil of een schram? Laatst heeft zijn moeder ook al zo erg gebromd. Hij was toch een nette jongen en dan zo te keer te gaan! Dat had ze gezegd en nog meer . . . Net als meester Homan.

„Bang ben je, hè?” sart Jaap. „Zo bang als een wezel. Maar ik zal je die gooierij inpeperen, ik . . .”

Maar dan begint Daan.

„Als jullie zo ongelukkig bent onder een neervallende steen te kruipen, dan moet je daar de gevolgen maar van ondervinden. Bovendien was je op verboden terrein. Ja, dat waren jullie. Kijk maar: Verboden toegang. Of kun je soms niet lezen? Moet je een bril kopen.”

Dan begint Willy ook.

Schelden!

Het loopt bepaald op een gevecht uit.

Hoor Jaap maar eens: „Jij lelijk benzinedoktertje, bang ben je, hè? Maar ik zal je de rekening presenteren, dadelijk!”

Nu wordt het Daan al te grijs.

„Bang!” schreeuwt hij, „bang! Voor zo'n stropersjong!”

Dat is het sein voor de aanval.

Jaap zwaait vervaarlijk met zijn stok en raakt Derks rechterarm. 't Doet pijn. Opnieuw zwaait Jaaps stok suizend door de lucht. En dan?

„Vooruit Daan!” schreeuwt Derk, „sla er op!”

Dat is het sein voor de aanval.

Het wordt een wild en woest gevecht. Er wordt geslagen, gestompt, geschreeuwd . . . Zelfs vloekt Jaap...

Ondanks hun heldhaftig verweer, merken Daan en Derk, dat ze 't niet kunnen houden. Daan heeft reeds een geduchte houw te pakken en Derk doet alle moeite om de zwiepende slagen te ontduiken. Het wordt nog erger. Zo erg zelfs, dat Daan met een dikke bloedneus wankelt en valt . . . Dan staat Derk er alleen voor.

't Opgeven? . . . Nooit!

En toch zal het er wel van moeten komen.

Plotseling . . .

Waar komt die grote herdershond zo gauw vandaan? Het beest blaft luid en gaat als een dolle te keer.

't Is Kobus . . .

Derk ziet het dadelijk.

Dan is zijn baas ook niet ver meer af. Dat is de redding. Derk ligt reeds op zijn knie . . . Daar suist de stok van Jaap . . . Er is geen ontwijken meer aan; de slag zal raak zijn en keihard . . . daar komt het . . .

En Jaap zal overwinnaar zijn.

Maar dan? Daar springt Kobus tussenbeide. Hij vliegt tegen Jaaps benen, waardoor deze wankelt, zijn evenwicht verliest . . . en valt. Een zucht ontsnapt Derks borst.

„Ha, Kobus!” schreeuwt Derk en meteen wil hij zich op Jaap werpen.

„Ho, ho eens even,” klinkt een zware stem. „Wie valt er nu iemand aan die al verslagen is? Nee vriend, ophouden met dat boos gedoe.”

Intussen is Jaap overeind geklauterd en opnieuw wil hij de aanval beginnen. Hij zwaait geducht met zijn stok. Reeds waagt hij een uitval in Derks richting. Maar door haastig opzij te springen weet Derk een geduchte klap te ontwijken.

„Is 't nu nog niet mooi genoeg!” zegt Stevens boos.

„Ophoepelen, jij!”

Maar Jaap wil doorvechten. Hij is door 't dolle heen. Dan grijpt Stevens de jongen bij de arm en commandeert: „Binnen drie tellen ophoepelen, jij! Mars!”

Ook Kobus begint te grommen.

Dan maken Jaap en Willy benen!

„Daar gaan de helden,” zegt Stevens. „'n Mooie boel zo'n vechtpartij. Ik merk dat we net op tijd kwamen, Kobus. Nou, nou, kijk eens hier, zo'n knoes-tige stok liegt er niet om. En wat zien jullie er uit! Vuil! vreselijk! Wat doe je ook te bakkeleien op zo'n

mooie dag. Tijdverknoeien en . . . nee, fraai is anders hoor. Ik wil geen preek houden, maar als ik je vader was, of je meester! . . . Onverschillig bij wie de schuld ligt, maar zo iets is me toch te grijs."

„Ja Stevens," zegt Derk, „maar die jongens zijn echt begonnen. We konden er heus niets aan doen. Als we geweten hadden . . ."

„Geweten, zeg je! Je weet toch dat vechten uit den boze is? Of heeft je meester je dat nog niet geleerd? Of je vader en moeder? Nee, dat maak je mij niet wijs, vriend. Nee bepaald niet."

„Ja, maar . . . we . . .," hikkelt Derk.

„Goed, jullie bent er niet mee begonnen. En om je zo maar af te laten rossen, nee daar zie ik jullie niet voor aan. Dus geweld tegen geweld! Een andere mogelijkheid was er zeker niet. Welnee, je volgt doodgewoon de raadgevingen van je boze hart. Vooruit, leer om leer! Sla je mij, ik sla je weer. Zo is het toch ongeveer, is 't niet?"

De jongens zeggen niets.

„Moet ik nog verder gaan? Nee jongens, puzzel dat nu maar eens uit met je tweeën, of anders vanavond als je alleen in je bed ligt. Me dunkt, dat je dan allicht begrijpt, wat ik bedoel."

Daan tracht intussen zijn handen te wassen bij de sloot. 't Lukt slecht, want de sloot zit vol met allerlei waterplanten en eendenkroos.

„Kom mee," zegt Stevens, „we gaan even naar ouwe Doris. Daar is water in overvloed."

Ouwe Doris is thuis.

Of de jongens zich even mogen wassen? Welja, waarom niet? Water is er genoeg. En een handdoek is er ook. Zijn de heren soms aan de slag geweest? Zo, ja dat is met één oogopslag wel te zien. Ik heb ook wel eens gevochten, maar meestal had ik er later

bar veel spijt van. Meestal is het onnadenkendheid, ja vaak wel. Hè, Daan je moet je nog eens extra over je gezicht wrijven. Hier en daar zit nog een veeg bloed. Nou, nou, ze hebben jou goed ingevet."

„Als ik niet gekomen was . . .,” zegt Stevens.

„Zo, kwam je net op tijd?” vraagt ouwe Doris.

„Ja, hoor! Ik geloof niet dat er anders veel van hen overgebleven was. 't Waren me een paar belhamels, rasechte vechtersbazen,” zegt Stevens.

„Zie zo,” zegt ouwe Doris, als de jongens zich gewassen hebben, „nu zie je er weer toonbaar uit. Ik zou zeggen dat ze aan een hartversterking toe zijn. Een kopje thee, jongens? En jij een pijp tabak, Stevens?”

„Dat gaat er grif in, Doris,” zegt Stevens.

„De thee of de tabak?”

„Allebei,” lacht Stevens.

Even later zitten ze in de kamer van ouwe Doris. De jongens kijken zich de ogen uit. Wat een verzameling van vreemde wapens! Allerhande dolken en messen. En die fijne driemasters op een laag tafeltje! Prachtig!

„Mooi hè,” zegt ouwe Doris. „Ja, jongens er is een hele geschiedenis aan de meeste dingen verbonden. Als ik je dat alles eens vertellen moest! Daar zou ik heel wat avonden voor nodig hebben. Die krissen daar en die dolken zijn echte vechtwapens, dat beloof ik je.”

„Dan moest je de jongens er eigenlijk elk een geven, Doris. Die vechten toch zo graag. Ieder zo'n kris en dan gauw naar de rimboe. Ik wed dat ze in staat zijn een hele kampong op de vlucht te jagen. Wat jullie, jongens?”

De jongens lachen zuinigjes. Stevens kan het aardig zeggen, maar er zit meestal een klein weerhaakje aan zijn woorden.

„Vertel hun maar eens de geschiedenis van die kris, Doris.”

„Van deze?”

„Nee van die andere, met de afgebroken punt.”

„Zou ik dat wel doen, Stevens?”

„Ga je gang, ik zelf wil die historie ook nog wel eens horen. En jullie, jongens?”

„Graag,” zegt Derk gretig en Daan knikt.

Ouwe Doris stopt eerst zijn doorrookertje, zuigt vuur in de tabak, blaast een paar dikke rookwolken naar de zolder en begint met zijn verhaal.

„Ja, jongens, die afgebroken punt van de kris houdt bij mij een geschiedenis levendig, die de moeite van 't vertellen wel waard is. Weet je, in de Oost, waar de zon overdag staat te stoven boven de bergen, waar de gamelang klinkt en de opwindende muziek de harten van de inlanders in vervoering brengt, is de kris een van de onmisbare en tévens een van de gevaarlijkste wapens. De kris, het geliefde Javaanse wapen, golvend gesmeed, aan beide zijden gescherpt en de punt...! Nee, die daar is afgebroken, maar bekijk deze eens.”

Ouwe Doris laat de jongens een andere kris bekijken. Ze voelen hoe venijnig scherp de punt van het wapen is en ze merken eveneens dat de snede ook niet voor de poes is.

„Kijk, hier heb ik een krisschede, jongens. Het wapen past er precies in. Zie je, hoe mooi het handvat bewerkt is? Avonden en avonden heeft de inlander met zijn klein mesje in het harde hout zitten peuteren, net zo lang tot de mooie kop te voorschijn kwam. Zo'n kris, jongens, is een heilig wapen, omdat hij vaak een erfstuk is van vader of grootvader. Soms nog ouder! En hierin zit dan een stuk van de geest der vaderen.”

„Maar het verhaal, Doris?” vraagt Derk.

„Je hebt gelijk, Derk. In de dessa woonde hij, Sardjoeno. Op de sawah vond hij het saai en met het rijstmesje kon hij niet overweg. Hij leerde van een

oude Chinees wat lezen en schrijven en toen hij oud genoeg was, werd hij knecht in de grootste winkel in die buurt. Bij Hang-Li, een slimme rakker. Hier leerde hij het smeden en af en toe hielp hij in de bazar van Hang-Li. Daar was letterlijk van alles te koop. Noem maar op: geen ding, of Hang-Li had het te koop. En de slimmerik had achter in zijn groot huis een kamertje, waar je voor een paar centen een pijpje opium kon schuiven. Zo'n rooksalon was bij de wet verboden, maar Hang-Li wilde gauw rijk worden en als een welgesteld man naar het Hemelse Rijk terugkeren. Sardjoeno deed erg zijn best en Hang-Li was dan ook zeer ingenomen met zijn knecht. Sardjoeno ging in zijn vrije tijd zichzelf een fraaie kris smeden. Een kris met een gekarteld lemmet; aan beide zijden gewet en met een punt, zo scherp als een naald. Sardjoeno had het beste staal uitgezocht. Hij had het gehard, zoals de Javanen dat kunnen, avonden aaneen was hij bezig, zonder ophouden. Eindelijk kwam de kris klaar en Hang-Li prees hem om zijn prestatie en schonk Sardjoeno een mooi bewerkte leren schede."

„Is dit Sardjoeno's kris, Doris?" vraagt Daan.

„Luister maar! Ja jongens, ik ben lang in Indië geweest. Ik ben er heen gegaan als soldaat, ik heb er gewerkt op verschillende plantages en een van die plantages lag vlak bij de dessa, waar Sardjoeno woonde. Vanzelf kwam ik zo nu en dan in de bazar van Hang-Li en trof Sardjoeno er meermalen aan. Sardjoeno werd zelfs mijn vriend na verloop van tijd. Nee, daar hoeft je helemaal niet zo raar van op te kijken. De meeste inlanders zijn beste mensen, trouw en oprecht in hun vriendschap. Achterlijk? Geen kwestie van! Dat velen hen zo beschouwen, komt door hun dwaas geloof in allerlei geesten en afgoden. Maar dat kunnen ze niet helpen. 't Zijn arme heidenen en eer dat wij ons hoofd schudden of hen achter de hand uitlachen, zijn wij,

Christenen, verplicht hun het Evangelie te brengen. Heerlijk is het, de arme heiden, die beeft voor zijn goden en voor de duistere geestenwereld, de Zaligmaker te verkondigen. Zendeling te zijn is iets groots, jongens. Blijde Christenen worden de inlanders. Meermalen zat ik met hen in hun houten kerkje. En luisteren! Daar zie je geen een onverschillig zitten; niemand slaapt daar. Geen denken aan. De Here is immers bij hen, Jezus . . .”

„Maar . . .,” zegt Daan.

„Ja jongens, de inleiding was wel een weinig lang, maar als ik eenmaal aan de praat kom over dat prachtige land, over die eenvoudige bewoners in de dessa, over de stille grootheid van de prachtige natuur . . . begrijp je nu waarom ik het zo heerlijk vind aan de Lage Singel, waarom Stevens mijn beste vriend is?

Maar goed, Sardjoeno was een Christen en dikwijls ging ik hem opzoeken in de zaak van Hang-Li. Ik moest natuurlijk ook zijn fraaie kris bekijken, het kunstig bewerkte handvat en de prachtige leren schede. Wat was Sardjoeno in zijn nopjes met die kris. Nu kon hij ook meedoen met de groten in de dessa. Nu was hij iemand die een kris droeg, een man! Hij was er nog trotser op, dan een van jullie zou zijn op een nieuwe fiets! En je weet wat dat betekent. Zoals jullie op zo'n fijne kar door het dorp rijden, zo trots liep Sardjoeno met de kris op zij door de dessa. En toch . . . die kris zou bijna zijn ongeluk geworden zijn. Sardjoeno was een fijne kerel, maar van één ding had hij nogal danig last. Hij kon slecht vergeven . . . en vergeten. Dat deed zijn trotse hart; zijn hoogmoed. Sterk was hij en lenig als een tijgerkat.

Nu gebeurde er iets bij Hang-Li, dat minder mooi was. Er werd gestolen. Telkens miste Hang-Li een of ander voorwerp uit zijn bazar en wat al even erg was, zo niet erger voor een Chinees, eens miste hij geld.

Waar zat de dader? Hang-Li was slim en op allerlei manieren probeerde hij uit te vinden, wie hem bestal. Eindelijk had hij succes. Bij het snuffelen in de werkplaats, vond hij een van de gestolen voorwerpen, listig verborgen. Was Sardjoeno de dief? Hang-Li praatte nergens over. Hij was slim en wachtte op een gelegenheid Sardjoeno op heter daad te betrappen. Dan zou hij sterke bewijzen tegen zijn knecht hebben. Hang-Li had geluk. Eens, toen Sardjoeno gewapend met zijn kris, door de dessa wandelde, vond Hang-Li een gemerkt geldstuk in de zak van Sardjoeno's oude werkplunje. Toen was het bewijs volgens Hang-Li volkomen. En Sardjoeno zou spoedig als een dief worden opgepakt en berecht. Ach, Hang-Li vermoedde niet, dat de werkelijke dief dit geldstuk in Sardjoeno's kleren gestopt had. Had hij het maar geweten.

Toen Sardjoeno thuis kwam, vond hij een verbolgen baas, die hem beschuldigde van diefstal. Sardjoeno wist natuurlijk van de prins geen kwaad en betuigde zijn onschuld. 't Gaf niets, de bewijzen getuigden van het tegendeel. Sardjoeno was de dief! Dat was teveel voor Sardjoeno. Ten einde raad vloog hij Hang-Li naar de keel; hij beet; hij sloeg en . . . toen kwam de kris er aan te pas. Het vlijmscherpe wapen zou een einde maken aan Hang-Li's leven en Sardjoeno zou een moordenaar zijn . . ."

Ouwe Doris zwijgt. Aandachtig klopt hij de as uit zijn doorroker, neemt de grote tabakspot en gaat bedachtzaam de pijp opnieuw stoppen.

„En toen?” vraagt Daan.

Maar ouwe Doris zuigt behoedzaam een vlammetje in de tabak. Dan staat hij op en neemt de kris, waaraan de punt ontbreekt, van de wand. Hij bekijkt het wapen, hij voelt eens aan de scherpe snede, hij slaat eens met een sleutel op het staal, dat helder klinkt . . . maar hij zwijgt.

„Toe nou,” zegt Daan zacht. „Hoe liep het af?”

„Kijk eens,” hervat ouwe Doris, „er wordt dikwijls gevochten op de wereld. De jongens gebruiken hun knuisten, een klomp . . ., stokken. Ze slaan elkaar een bloedneus, een blauw oog misschien. Ze schelden en tieren. Soms vloeken ze. Dat staat nog heldhafter en dat windt hen op. Die vechtlust ontspruit uit het boze hart, dat liefdeloos is, koud en wreed . . . Was de liefde maar meerder, maar sterker. Nee niet de eigenliefde, die is groot genoeg, maar de liefde tot de naaste . . . je vijand zelfs . . .”

De jongens begrijpen best, dat dit op hen gemunt is . . . wie de schoen past . . . En geen van beiden vraagt verder naar Sardjoeno. Ze durven niet. Derk helemaal niet. Diep in zijn hart maakt hij een vergelijking met Sardjoeno en Krelis. Zou het misschien met Krelis ook nog anders kunnen zijn? Zou zijn vader Krelis niet te haastig hebben ontslagen? En hij, wat heeft hijzelf Krelis aangedaan? Mocht hij dat wel doen? Liefde . . .? . . .

„Jongens,” zegt ouwe Doris, „Sardjoeno werd geen moordenaar. Gelukkig niet. Hoe dat kwam? Wel ik zocht Sardjoeno op. Nee, een bepaald doel had ik helemaal niet. En toen? In de kleine werkplaats hoorde ik iets verdachts. Ik er haastig op af . . . twee mannen vochten, steunden en hijgden naar adem. Ik lette daar niet op, want plotseling zag ik een hand omhoog gaan; een hand met een dodelijk wapen: een kris . . . Het zou een moord worden, want de man voor wie die stoot bestemd was, lag onder. Zonder mij te bedenken, wierp ik me op de man-met-de-kris . . . Sardjoeno. Het wapen miste zijn doel, maar ik kreeg een kerf over mijn rechterarm. Met kracht kwam de kris neer op de harde keien en . . . de punt, de vlijmscherpe punt, brak af . . .

— Sardjoeno! — riep ik, — kijk eens, hoe je mijn

arm hebt toegetakeld; Sardjoeno! — Maar de man was door 't dollen heen. Hang-Li zou sterven! Toen wierp ik mij op Sardjoeno en spoedig werd ik hem de baas. Hang-Li wilde wraak nemen. Maar de kris met de afgebroken punt belette dit voornemen. Jongens, wat zat Sardjoeno in de put. Hij zei geen woord, maar Hang-Li des te meer. En toen? Ik had de Chinees het leven gered. Hij wilde mij daarvoor dadelijk belonen. Wat! Zou Hang-Li ondankbaar zijn? Ik vertelde hem, dat mijn grootste beloning zou bestaan in een zeer nauwkeurig onderzoek wat betrof de diefstallen. En zolang dit onderzoek gaande was, moest Sardjoeno thuis blijven bij zijn familie. De Chinees was eerst verstoord over dit vreemde voorstel, doch eindelijk stemde hij toe. Ik bracht Sardjoeno naar huis . . . de kris ging mee — Een kwaad teken — zei Sardjoeno, wijzend naar de gebroken punt. — Een gebroken kris, een gebroken man — zei hij. Ik heb de Javaan moed ingesproken, maar het hielp niet veel. Jongens, wat was het onderzoek moeilijk. Eindelijk, eindelijk liep de werkelijke dader in de fuik. Het was de oudste zoon van Hang-Li, de Chinees. Wat was Sardjoeno blij. Onschuldig was hij . . . en geen moordenaar. 't Is mijn beste vriend gebleven, jongens, en al wonen we ver van elkaar, 't is mijn vriend nog. Toen ik uit de Oost vertrok, gaf Sardjoeno mij zijn kris. Deze, met de afgebroken punt, als teken van hechte vriendschap. De punt is er nog af, jongens. Die punt blijft er af. Waarom? Wel, het is het teken, dat een arme Javaan heeft gebroken met z'n zucht tot zelfhandhaving, zijn zucht naar wraak . . . Het teken, dat Christus overwon, totaal, het zondige hart van Sardjoeno . . .”

Het is stil in de kamer van ouwe Doris. De jongens weten, dat het verhaal uit is. En toch . . .

„De liefde, jongens . . . Nee, een verloren gevecht is geen verloren eer. Dat maakt de mens er van. Breekt

de punt van de kris; brandt de stokken op, ontspant je knuisten. Die zichzelf overwint is sterker, dan die een stad inneemt.

De liefde, jongens . . . Al zo lief had God de wereld! Dat deed Hij voor ons, wat doen wij, doen jullie voor Hem?

Zijn vechters en vloekers helden?

Of zijn helden de bidders en de vredemakers?

Leert van Jezus, dat Hij zachtmoedig was en nederig van hart."

Stevens knikt maar en rookt. Hij wist wel waarom hij de jongens meenam naar ouwe Doris. En hij knikt nog eens, zwijgend.

Derk is naar huis gegaan. De les van ouwe Doris, hij moet er steeds weer aan denken. Sardjoeno . . . de kris met de afgebroken punt.

Nee, hij is geen held geweest, vandaag. 't Lijkt er niet op.

Een held strijdt tegen zijn boze hart . . .

Een held bidt . . . en maakt vrede . . .

En toch . . .

Dat ene . . . benzinedoktertje . . . dat blijft.

Hoe zal hij dat oplossen?

HOOFDSTUK XII

Het afgeluisterd gesprek

En toch kan kleine Derk er maar niet toe komen alles aan zijn vader en moeder te zeggen. 't Lijkt allemaal zo heel gemakkelijk, maar . . . Wat zal zijn vader zeggen als hij hoort, dat die kapotgesneden bal helemaal gaaf was. En niet stuk, zoals hij had gezegd. Het is zo moeilijk . . .

Eens . . .

Het is op een winderige avond. De wind giert door de bomen en een donkere lucht, zwart als de nacht, maakt het buiten triest en somber. Zo nu en dan plenst een venijnige regenbui uit de loodzwarte lucht. De straten worden vies en de zandpaden veranderen in modderpoelen.

En het waait maar. 't Is een echte lawaaijerige herfststorm. Maar in de huizen is het gezellig. De haard brandt en onder de schemerlamp zit menige jongen of meisje te tekenen of een spannend boek te lezen.

De molen van Dijkstra draait maar. De wieken suizen door de lucht.

De wind, de wind.

Is 's mulders vrind,

Zijn molen moet er van draaien . . .

Kijk, boven schijnt het licht uit een klein vierkant ruitje. De wieken zwaaien zonder ophouden voor dat licht langs. Gezellig is het nu op de maalzolder. Wat zal die wilde wind bulderen rond de molen en gieren door het latwerk van de wieken. Ze zwaaien maar met opgerolde zeilen en met halve molenborden.

En het zwarte water van het kanaal klotst onstuimig

tegen de stenen walbeschoeiing, alsmaar rusteloos heen en weer. De afgevallen bladeren van de bomen plakken vast op de vochtige straat. Een haastige voetganger glijdt bijna uit op die glibberige bladerresten. Nog net weet hij zijn evenwicht te herstellen.

Zo nu en dan breekt de grauwe wolkenmassa en het waterige schijnsel van de maansikkel verlicht een moment de donkere aarde. Doch dadelijk daarop schuift een inktzwarte wolk voor het maantje. Weg is het licht, als opgevangen in een reusachtige, zwarte kolenschop.

Kleine Derk zit in de kamer. Hij prutst met de staafjes van zijn mecano. Met moeren en boutjes. Een hoge hefkraan wil hij maken, een echte, die draaien kan op een onderstel. Het moet gelukken. Daan heeft er ook een gemaakt.

Moeder zit te haken.

En Tiber, de dikke, zwarte kater, ligt languit op het kleedje voor de warme haard. De oude pendule op de schoorsteenmantel telt de tijd af . . . tik-tak-tik.

Plotseling rinkelt de telefoon. Derk knutselt rustig door. Zijn moeder neemt de hoorn van het toestel, praat, luistert, praat opnieuw. Derk schenkt er in 't geheel geen aandacht aan, de telefoon rinkelt zo vaak.

Als zijn moeder de hoorn aan de haak hangt, merkt Derk pas dat het gesprek afgelopen is.

En dan?

„Zou jij moeder een plezier willen doen, Derk?” klinkt het.

„Ja, moeder.”

„Loop jij even naar Wiegers; je weet wel de schoenmaker op de hoek van de Havendwarsweg. Hij belde mij op dat mijn schoenen klaar waren. Je weet, morgen ga ik een paar dagen naar tante Koos en ik zou graag die schoenen mee willen hebben. Ze lopen zo gemakkelijk.”

„Och moeder, 't gaat juist zo mooi met m'n mecano,”

Het is net een wolkbreuk.

zegt Derk verdrietig.
„Waarom kan die
Wiegers zelf de
schoenen niet bezor-
gen? Hij verdient er
toch aan?”

„Och jongen, Wie-
gers ziet 's avonds zo
slecht. En vooral met
dit weer heeft hij
spoedig last van rheu-
matiek. Zou jij graag
willen dat de man bij
donker in 't kanaal
liep, omdat een flin-
ke vent de schoenen
niet wil halen? Foei
Derk, dat kun je niet
willen.”

„Laat u dan m'n
mecano staan, moe-
der? Ik wil die kraan
beslist klaar zien te
krijgen.”

„Natuurlijk, vent! Zul je voorzichtig zijn? Hier
neem deze zaklantaarn maar mee.’

Spoedig staat Derk op straat. Hij duikt diep in de
kraag van zijn jas. Br, wat een wêër! Hoor die wind
eens te keer gaan. Gelukkig dat het droog is.

Derk besluit de kortste weg te nemen. Die loopt
langs de Burchtstraat, door de Hanebijtersgang, de
Noorderstraat, dan over de brug en zo naar de Haven-
dwarsweg. Nog maar nauwelijks is hij in het Hane-
bijtersgangetje, of het begint met geweld te regenen.
Het is net een wolkbreuk. De regen plenst op de straat
die in een ogenblik blank staat. In het licht van een

straatlantaarn ziet Derk, dat de deur van de oude voddendoors open staat. Ha, daar kan hij de bui mooi afwachten. In een wip loopt hij langs een hoop oudroest en schiet met een vaart op de doers af. Hè, hè, gelukkig! Laat het nu maar regenen, hij blijft lekker droog.

Plotseling hoort hij gerucht . . . stemmen . . .

Waar kan dat zijn? Zouden er nog meer mensen schuilen in de oude doers? Griezellig . . . Zal hij maar niet weggaan? Even steekt hij de neus in de lucht, maar het regent nog dat het giet.

Opnieuw stemmen . . .

Kijk, door een reet schijnt licht. O, nu weet hij het al. Vlak tegen de oude doers staat een bijschuurtje. 't Hoort bij de oude woning er naast. Maar daar woont Koenders immers? Nu is Derk helemaal van streek. Regen of geen regen, maar hij gaat er vast vandoor.

Hé, die stem . . . Krelis? . . .

Het hart bonst Derk in de keel van spanning.

Hoor . . .

„Je moet Krelis, je moet me helpen!”

„Dat heb ik al zo vaak gedaan, Okke. Werkelijk, ik kan mijn centen evengoed in 't kanaal gooien. Ik heb je aan een gammele vrachtwagen geholpen; geld heb ik je geleend, zoveel zelfs, dat ik nauwelijks mijn eigen tabak kon kopen. Hoor je, Okke, zo staan de zaken. En waarom heb ik dat gedaan? Hè, wat dacht je? Om jou? Als je dat denkt, heb je het glad mis. Om je huisgezin; om je arme vrouwtje en je zes bloeden van kinderen! En wat heeft het geholpen? Mijnheer rookt dure sigaretten van mijn zuur verdiend geld.”

„Je bent hard, Krelis, hard ben je. Als je mij nog één keer helpt . . . de auto moet absoluut op de helling. De vrachten lopen aardig. 't Zou zonde zijn er om een paar honderd gulden mee op te houden. En wat moet ik dan? Heb jij werk voor mij?”

„Tweehonderd gulden! Het hele geval is geen honderd waard. Nee man, dat wordt mij werkelijk te grijs. Er moet eens een eind aan komen. Uit medelijden heb ik je aan half afgewerkte olie geholpen; aan benzine soms . . . Als een dief ben ik ontslagen, een dief, hoor je! Ik had later de benzine willen vergoeden, maar de dokter liet me geen tijd . . . Ophoepelen kon ik . . . weg mijn mooie betrekking! Nou ben ik muldersknecht; meelsjouwer . . . Ook dat is nog niet erg, Okke. Als het maar ergens goed voor geweest was. Ik mag een dief heten, hoor je, een dief, als jij door mijn geld en hulp je gezin had kunnen onderhouden . . . Ach, en nu begint hetzelfde liedje van voren af aan.”

Even is het stil.

Derk staat als vastgenageld in de loods. Nu weet hij waarom Krelis ontslagen is. En hij had de benzine nog willen betalen. Natuurlijk had Krelis geen geld . . . Okke snoepte hem alles af . . . Arme Krelis . . .

Stil . . .

„En nu begin je ook nog te stropen, Okke. Nee, stil maar, ik weet al lang wat je zeggen zult. Maar ik waarschuw je! Je bent op 't verkeerde pad, broer. Dacht je nu heus, dat je Stevens er tussen kunt nemen? Man, wees toch wijzer. Als De Uil en Barend Bultje, die geslepen rotten, het tegen Stevens moeten afleggen, wat wou jij dan beginnen? Zeg nou zelf! Nog ieder ogenblik heb ik last met me zelf over die benzine, maar ik beloof je, dat de dokter ze betaald krijgt. En wou jij nu gaan stropen! Je moest je schamen, Okke. Schamen voor je vrouw en kinderen. In de kerk kom je zelden meer. Wat moet er van je jongens worden, als hun vader zo handelt?”

„Houd op, Krelis; houd op! Ik zou graag anders willen, wat dacht je wel? Maar 't leven is zo duur.”

„De sigaretten, bedoel je.”

„Ik beloof je dat dit uit is.”

„En de borrel?“

„Nooit meer, Krelis.“

„Kan ik er op aan, broer?“

„Absoluut, Krelis.“

„En je laat je kinderen op de Christelijke school?“

„Als ze willen!“

„Ze zullen! Je weet hoe Marie er over denkt. Wou je dat arme sloofje nog meer verdriet doen? Of heb je helemaal geen oog voor haar moeiten en zorgen?“

„Ik zou het ook niet gedaan hebben, maar alles, alles is tegen mij. Help mij, Krelis . . . help . . .“

„Hm, breng morgen dat oude karkas maar naar de garage. Ik zal eens zien, wat ik kan . . .“

Derk merkt dat de regen mindert. Weg moet hij uit deze loods; weg, gauw weg. Hij schaamt zich eigenlijk dat hij dit gesprek afgeluisterd heeft. Niet met opzet, dat niet. En toch . . . Hoe heeft hij Krelis veroordeeld. En Okke . . . en Jaap . . .

Krelis is een kerel!

Hij zal het dadelijk thuis vertellen. Vader moet weten, dat Krelis eigenlijk onschuldig is . . . dat hij de benzine zelf terug wilde betalen, zodra hij kon . . .

Maar dan denkt Derk plotseling aan de riem en de rubberbal. De mooie bal, die hij aan repen gesneden heeft. En de leugen . . .

Het is zo moeilijk. Als vader alles dan maar gelooft. Als hij dan maar niet zegt: dat was een mooi verhaal, Derk, maar is het allemaal waar?

En toch, het moet.

Zwijgen zou laf zijn; vals.

Is hij een lafaard?

„Helden zijn bidders,“ zei ouwe Doris.

Is hij een held? . . .

„Derk, jongen, ben je daar weer? Gelukkig! Ben je erg nat geregend? Verschrikkelijk, wat een regen, hè?“

Je was nog maar pas de deur uit, of daar begon het al. Heb je ergens geschild? In een portiek of zo?"

„Ja, moeder. In de voddenloods van Veen.”

„Dat was goed, Derk. Werkelijk, daar ben ik blij om. Ja, je bent zo goed als droog. Kom maar gauw mee naar binnen, vader is ook thuis.”

Spoedig zit Derk weer aan zijn mecano. Maar 't wil niet best vlotten. Hij moet nog steeds denken aan het gesprek van Krelis met zijn broer Okke. Aan de padvindesriem en de kapotgesneden rubberbal. Aan de vechtpartij met Jaap op de Lage Singel; aan Stevens en ouwe Doris . . . aan zijn leugen . . .

„Het schijnt Krelis maar best te bevallen bij de molenaar,” zegt opeens Derks vader. „Ik sprak vandaag met Dijkstra en die pochte nogal van zijn knecht.”

„'t Is een beste jongen, man.”

„Ik begrijp alleen niet, hoe hij mij zo bedriegen kon, nee dat is mij een raadsel. Hoewel ik nu . . .”

Plotseling laat Derk een moertje vallen. Hij bukt zich om 't op te rapen. Met een rood hoofd komt hij weer boven de tafel. Hij kan dat raadsel oplossen. Maar hij zwijgt . . .

„Naast de voddenloods van Menno Veen,” hervat de dokter, „woont blijkbaar een broer van Krelis. Nou, dat is me daar een volkje, hoor. Deze week werd ik bij zijn vrouw geroepen. Och, och . . .”

„Derk haal jij mijn pantoffels even van boven? Ze staan op de mat in de slaapkamer.”

Als Derk terug komt, vangt hij op: „Stevens had het er over. Hij had de man een bonnetje bezorgd. Enfin, misschien valt het nog wat mee. Ik heb een goed woordje voor hem gedaan. Zo'n ellende . . . nee, wie weet waar wij toe zouden komen . . .”

Derk weet wel waarom hij zo pas die pantoffels moest halen. Hij was wel gewoon, dat, als z'n vader

met moeder over patiënten sprak, hij de deur uitgestuurd werd om een boodschap te doen.

Maar nu weet hij meer dan vader. En hij moet het vertellen ook. Vader heeft zelfs een goed woordje voor Okke Koenders gedaan.

En Krelis . . . nee daar begrijpt vader niets van.

O, hij moet z'n geheim prijsgeven . . . het moet . . .
... „Vader . . .”

Maar zijn vader leest de krant en moeder is even naar de keuken gegaan. Waarom zegt zijn vader nu niets? Dan kon hij het raadsel oplossen . . .

Eindelijk komt het.

O, wat schrikt die Derk.

„Zei je wat, Derk?” vraagt de dokter.

„Nee, vader,” weifelt Derk en kleurt tot aan zijn oren.

Maar dan komt er van zijn hefkraan geen sikkepit meer terecht. De bouten en moertjes dansen voor zijn ogen. O, hij kan wel huilen!

En als hij even later in zijn bed ligt en zijn avondgebed zal opzeggen, huilt hij metterdaad.

O, hoe kon hij zo doen?

Bidden . . .

Een held bidt, volgens Ouwe Doris.

En hij?

Is hij een held? . . . °

HOOFDSTUK XIII

Het ongeluk op de Lage Singel

Krelis spant de nieuwkoop in. Hij moet met een vracht meel de boer op. Het is erg winderig en het schijnt dat de ruïn door de roerige rukwinden onrustig wordt. Het beest slaat met zijn voorpoten, schudt zijn schonkige kop, waardoor Krelis bijkans de teugels uit handen slippen.

„Sta bok!” schreeuwt Krelis, „dacht je soms dat ik die beet in mijn bovenlip vergeten ben? 'k Zal heel mijn leven een litteken van jouw tanden moeten torsen. Nee dat vergeet ik niet, lummel.”

„Laat je snor staan,” zegt Daan, die met Derk naar het inspannen staat te kijken.

„Ha, ha, ha, Krelis met een snor,” lacht Derk. „Wat een gezicht!”

„Lach jij maar,” zegt Krelis, „ik zit er maar mee. Sta knol! Als ik blaf mag jij bijten. Op je toom altijd. Bij mij krijg je geen kans meer, ouwe. Sta, zeg ik je!”

Maar de nieuwkoop wordt onrustig. Al trappelend krijgt hij een streng onder zijn rechterachterpoot. En als om Krelis te plagen, blijft de ruïn stevig op de streng staan.

„Op je poot!” schreeuwt Krelis.

Het paard verroert geen vin.

Kobus trekt aan de streng. „Op je poot! Gauw wat!” Tegelijk duwt hij het paard opzij. Zo gelukt het Krelis de streng in de haamhoorn te haken. Zie zo, die zit!

Dijkstra, de molenaar, brengt nog een zak meel op de wagen. „Dat is er eentje voor ouwe Doris, Krelis. Je hoeft geen geld te beuren. Dat is al voor elkaar.” De molenaar zegt niet, dat hij de oude baas aan de

Lage Singel het voer cadeau doet. Daar heeft geen mens iets mee te maken.

„Mogen we mee, vader?” vraagt Daan.

„Jullie?”

„Och toe, vader, 't is maar een klein vrachtje. En Derk wil zo graag de ruïn eens zien rennen.”

„Vooruit dan maar.”

Weg stuiven de jongens.

„En . . . wacht eens even!” roept de molenaar. „Als Krelis 't goedvindt, hoor!”

„Ja vader.”

Krelis klimt juist op het voorhek als de jongens vragen: „Mogen we mee, Krelis?”

„Vooruit maar. Klauter maar op de kast.”

In een wip zitten ze op de wagen. Krelis klakt met de tong en daar gaan ze. Het paard stapt stevig op en spoedig zijn ze het eerste vrachtje kwijt. Dat ruimt. Zo gaat het door en als Krelis de zakken van de wagen zet, mag Daan de teugels vasthouden.

„Zie zo,” zegt Krelis, „nu nog naar boer Ebels en dan langs de Lage Singel terug.”

Als ze bij boer Ebels zijn, kan Derk het niet nalaten naar de struiken te kijken. Eens stond daar een blik benzine . . . eens . . . En een zakmes van Krelis deed hem zwijgen. Zou Krelis 't nog weten? Zou hij er ook aan denken? Krelis is wel erg ongelukkig met zo'n broer. Die Okke maakt hem arm. En die gammele vrachtauto kost zo'n geld. Derk kent dat vehikel wel. 't Is een oude Chevrolet van 't jaar nul.

„Koenders vrachtautobedrijf”, staat er op. 't Is me 't zaakje wel. Dan rijdt Okke Koenders met stro, dan met bieten of aardappelen. En voor Menno Veen brengt hij nu en dan eens een vracht oud-roest naar de stad. Maar de reparaties? . . .

Onwillekeurig kijkt Derk naar Krelis.

„Geen geld voor zijn eigen tabak,” denkt Derk.

't Medelijden met Okkes gezin maakte van Krelis een dief . . .

Een dief? . . . En Krelis kreeg geen tijd om de benzine te vergoeden.

Moest hij, Derk, niet de waarheid al lang verteld hebben?

Moest Krelis altijd een dief blijven heten?

„Zie zo,” zegt Krelis, als boer Ebels zijn vrachtje in de schuur heeft, „nu de Hooiweg op, de Lage Singel langs en ouwe Doris zijn voer gebracht.”

En voort gaat het weer.

„Nou lopen, ouwe,” zegt Krelis en geeft het paard een tik met de teugel. De wagen boldert over de brede weg en de ruïnen rent, dat het een aard heeft.

Dat gaat mooi.

De jongens zingen hun hoogste lied. Af en toe zwaaien ze met hun muts. Daan gaat zelfs wijdbeens in de bak van de meelwagen staan. Maar als Derk het probeert, verliest deze bijna zijn evenwicht.

Opeens . . .

Of het kwam door de beide lawaaimakers op de wagen, of door een nijdig keffertje, dat roekeloos en kwaadaardig op de benen van het paard toe schoot, of dat een dwarrelend stuk papier het beest deed schrikken, of dat al die dingen tegelijk de ruïnen brachten, met zekerheid is dit niet te zeggen, maar het resultaat was werkelijk verschrikkelijk.

En toch

Zag Derk niet tussen de struiken een jongen staan? Was het niet Jaap Koenders, die een gooibeweging maakte? Het was maar zo'n flits, maar toch . . .

Briesend, de oren stijf in de nek en met ogen vol angst slaat het paard op hol.

Krelis schreeuwt; trekt aan de teugels; zet zich schrap op de wagen om meer kracht te kunnen bijzetten in het hangen aan de bek van het paard. 't Geeft

niets. Het beest heeft blijkbaar zo'n sterke bek, dat het desnoods de hele boel in wilde vaart voortsjort.

De jongens zitten met bleke gezichten in de bak van de wagen. Ze klemmen zich vast aan de zijschotten, die denderend op en neer hotsen. Voor geen geld ter wereld durven ze zich van de wagen laten glijden. Angstig kijken ze naar Krelis. Zal hij 't paard kunnen houden?

De wagen begint te slingeren. Soms scheert hij rakelings langs de bomen, dan weer draait het voorstel zo scheef onder de bak, dat de wielen slepen. Er is geen houden meer aan.

Voort gaat het, in wilde vaart . . .

En dan?

Met ijselijk gekraak botst de wagen tegen een dikke eik. De zijschotten vliegen door de lucht; het achterstel van de wagen scheurt los, draait een paar slagen om en rolt in de bermsloot.

Krelis heeft nu alle steun verloren en spoedig staat hij na een reuze buiteling midden op de weg het hollend geval na te kijken. Zijn broek is gescheurd; zijn klomp gebarsten; zijn rechterhand bloedt en op zijn hoofd zit een dikke buil.

En de jongens?

Daar is Krelis 't meest bezorgd over. De ruïen rent zich vanzelf vast. Die is toch al bedorven. Maar de jongens? Zouden ze er goed afgekomen zijn? Haastig rent Krelis naar de plek waar de wagen door midden brak. In de zachte berm liggen de jongens. Daan kreunt, maar als hij Krelis ziet, komt hij dadelijk overeind.

„Hoe is 't?“ vraagt Krelis gejaagd.

„'k Heb mijn enkel bezeerd. Maar ik kan nog wel lopen. Kijk maar.“

Werkelijk, het gaat.

„Je bent er nog genadig afgekomen,“ zegt Krelis.

„Ik geloof, dat je vriendje er slechter aan toe is.”

Derk ligt languit in het gras, het hoofd opzij.

„Bewusteloos,” mompelt Krelis.

Spoedig komen er mensen opdagen. De een zegt dit en een tweede weer wat anders. Ze jammeren allen ach en wee, maar geen van hen denkt er aan de dokter te waarschuwen.

Een motorrijder, die ook komt kijken, weet wat zijn plicht is. Haastig trapt hij zijn motor aan en verdwijnt in snelle vaart in de richting van het dorp.

Daan is intussen weer gaan zitten. Zijn voet begint erg pijnlijk te worden en zijn enkel is opgezwollen.

Krelis bromt: „Lelijk geval. En toch lijkt er niets gebroken.”

Even later komt er een auto aansuizen. 't Is dokter Douma! De mensen maken ruimte om de dokter door te laten.

Sommigen mompelen: „'t Is wat voor de man om zo zijn eigen zoontje te vinden.”

Nog vermoedt de dokter niets. Hij loopt op Krelis toe en vraagt hem: „Wat is hier gebeurd?”

Krelis licht hem in.

„Derk!” roept hij gejaagd.

In een oogwenk is hij bij zijn jongen. Hij bukt zich haastig en onderzoekt Derk nauwkeurig.

Niemand zegt iets. Allen kijken vol spanning toe. Nog eens onderzoekt de dokter zijn zoontje.

„Hoe is 't?” vraagt een der omstanders.

Maar de dokter schudt zijn hoofd. Dan kijkt dokter Douma naar Daan en inspecteert diens been.

„Hm, ja,” zegt de dokter, „draag hem maar in m'n wagen; enkel gekneusd.”

Maar wat moet er met Derk gebeuren? Hij geeft nog geen enkel teken van leven.

Ineens . . .

't Is ouwe Doris die de dokter aan z'n jas trekt.

Onwillekeurig kijkt dokter Douma even om.

„Doris,” mompelt hij, „zo ben jij er ook . . .”

„Zware hersenschudding,” zegt de dokter tegen ouwe Doris.

„Ik zag het, dokter, ik zag het. Zo'n patiënt vervoeren naar 't dorp over de hobbelige Singel, nee dokter . . .”

„Daar stond ik juist over te denken, Doris. Maar ik geloof dat we elkaar vatten is 't niet?”

„Helemaal, dokter, helemaal. Bij mij in de kamer ligt hij als een prins. En 't is vlakbij.”

„Heb je een ladder, Doris?”

„Die komt er al aan, kijk . . .”

Twee mannen hebben al een ladder gehaald. Een van hen is Krelis.

Als dokter Douma zijn vroegere chauffeur ziet, schudt hij zijn hoofd. Hij weet nu wat Krelis bewogen heeft om benzine achter over te drukken en half afgewerkte olie. Hij weet veel meer . . . Het arme vrouwtje van Okke heeft alles verteld. Ook dat Krelis de oude auto liet repareren . . .

„Het loopt hem ook alles even hard tegen,” denkt de dokter.

„Arme jongen! Maar met een hart van goud.” Gisteren heeft Okkes vrouw hem verteld, dat Krelis de benzine nog wilde vergoeden, maar hij had er geen tijd voor gehad . . . en geen geld. Voor zijn tabak had hij soms geen centen. Haar man had 't gezegd.

„Voorzichtig aan Krelis,” zegt dokter Douma. „Ja, zo ligt hij goed.”

En dan tikt dokter Douma Krelis op de schouder en vraagt: „Jij draagt toch zeker mee, hè?”

Een warm gevoel doorstroomt Krelis. Hij hield van de dokter; nóg!

„Ja dokter, graag,” antwoordt hij zacht.

Na een poosje ligt Derk op een bed in de voorkamer

van ouwe Doris. Het lijkt raar. Zijn bleke hoofd ligt zo vreemd op het roodgebloemde kussen.

„Stil laten liggen,” zegt dokter. „Er is niets gekneusd; de schedel is gelukkig nog gaaf. Hij heeft natuurlijk een flinke opstopper gekregen, maar 't kan meevallen.”

„'t Is te hopen, dokter,” zegt Krelis.

„Voor jou ook, ja,” zegt dokter Douma. „Weet je wat, Krelis? Dat hollend paard zal wel ergens opgevangen zijn, je moest mij maar even naar huis brengen met m'n wagen. Daans heen moet nodig in 't gipsverband. En dan rijd jij als de wind met mijn vrouw weer terug. Doen?”

„Maar dokter, u . . .”

„Ik kan slecht met een auto overweg, dat weet je. En nu vooral niet. Ik heb al eens omgezien naar een goede chauffeur-monteur, maar ik ben tot nu toe nog niet geslaagd. Doe je 't Krelis?”

Opnieuw doorstroomt Krelis zo'n vreemd warm gevoel. Nauwelijks kan hij z'n tranen bedwingen en hij slikt eerst tweemaal voor hij zegt: „Graag, dokter.”

De mensen zien er raar van op als Krelis achter het stuurraad plaats neemt. Het was toch immers lang niet pluis met Krelis toen hij chauffeur was? Er waren zelfs boeren die eenvoudig hun rekening niet aan Krelis wilden betalen, maar alleen aan de molenaar. Een woog zelfs de zakken na . . .

Ouwe Doris glimlacht. Hij heeft veel gezien en veel ondervonden in zijn leven. En toen dokter Douma zo pas met Krelis praatte, had hij eventjes in beider hart gekeken.

Ouwe Doris wist veel . . . ook dat van Okke . . .

En toen Krelis zijn tranen wegslikte en de dokter sprak over een goede chauffeur, was het net alsof de oude kamer in hemelse gloed stond. En Doris' hart bloeide open als een schone roos . . . Dat was de liefde

in zijn huis; de liefde tot de naaste . . . de Liefde van de Heiland . . .

„Rijd jij maar, jongen,” mompelt ouwe Doris. „Rijd jij de dokter maar naar huis, dat kun je beter dan een balsturig paard beteugelen. Krelis, jongen, het was mis wat je gedaan hebt met die benzine . . . ja mis was het . . . Maar in je hart woont toch de liefde. Je hebt het arme gezin van Okke willen redden van de ondergang. Dat ene middeltje, nee jongen, nee, dat praat geen mens recht. Maar de liefde . . . de liefde bedekt alle dingen . . .”

Als Krelis Derks moeder naar ouwe Doris zal brengen, terwijl dokter Douma Daans been in een gipsverband zetten, zegt de dokter: „Krelis, breng jij mijn vrouw even naar ouwe Doris? Graag! En dan kom je maar terug. Als ik niet klaar ben, wacht je dan even? We hebben nog een en ander met elkaar te bepraten.”

„Ik . . . ik . . .” stamelt Krelis.

„Straks jongen, ik weet alles al.”

HOOFDSTUK XIV

Nu is het mijn beurt

Op de Lage Singel staat eenzaam een auto. Alleen de parkeerlichtjes branden en achter schijnt flauw het rode lichtje . . . Hij staat daar gedoken in de pikzwarte duisternis, als verdwaald midden in de nacht. Het motregent en van de kale takken der hoge bomen valt af en toe een dikke waterdruppel op het dak van de auto.

In de verte krast een nachtuil; zijn schel gekrijs klinkt ver in de stilte. Een wild konijntje aangetrokken door de lichtschijs voor de auto, huppelt nieuwsgierig over de Lage Singel en een schuw wezeltje schiet ons langoortje haastig voorbij.

Stil en eenzaam staat de auto daar als een paard, dat tegen de nacht zijn tijd verdroomt in de weide achter een groot landhek.

Uit een der vensters van Doris' woning straalt licht, dat op het glanzend lakwerk van de wagen een zachte weerschijs geeft. Verlaten in de eenzame nacht staat hij daar, de auto . . .

Verlaten? . . .

Nee, kijk maar! Er flitst een lampje aan en iemand kijkt op z'n horloge. Zie je het goed? Het is Krelis en de auto is van de dokter. Krelis, de molenaars-knecht . . .

Uit floept het lichtje en Krelis zit opnieuw in het duister en wacht . . . wacht . . .

Och, Krelis zit zo knus in de wagen. Hij kent het stuurrad; hij weet precies waar de voetpedalen zitten; de handrem en de knop van de startmotor. Hij weet precies hoever hij het gaspedaal in moet drukken om een snelheid van zestig kilometer per uur te halen.

Het zijn allemaal vertrouwde dingen voor hem geworden, toen hij chauffeur was bij dokter Douma.

Was . . .

Krelis heeft zoveel te denken dat het lange wachten in de wagen hem niet eens opvalt. Hij denkt aan Okkes armoe en aan diens gescharrel om wat te verdienen; aan Okkes arm vrouwtje, dat nodig versterkende middelen moet hebben. Hij denkt aan de hoge rekening van de reparateur, die de oude vrachtwagen van Okke onder handen heeft gehad. Enfin, Okke rijdt er weer mee. Maar de verdiensten . . .

Gelukkig dat Okke het drinken laat. Door de drank zoeken vele stumperds, die in zaken achteruitgaan, hun verdriet en ellende te vergeten. Ze spoelen voor een poosje al hun narigheden weg, maar als ze weer nuchter worden, is de ellende nog groter. En opnieuw grijpen ze dan met grage handen naar de fles. Tot ze wrakken zijn geworden . . . bakens op het strand . . .

Gelukkig dat Okke zover nog niet gekomen is. Tenminste . . .

Krelis schudt het hoofd.

Het leven is zo hard, zo wreed dikwijls.

Eens had Okke een beste vrachtdienst. Alles liep op rolletjes. Toen kwam de concurrentie. Een paar lui met wat geld kochten een gloednieuwe vrachtauto, namen een armoedig zaakje over van een oude vrachtrijder en begonnen de vrachtprijzen te verlagen.

Okkes gezin groeide en toen begonnen de moeilijkheden . . . En hoe groot zijn die nu al!

Daarna kwam het geknoei met de half-afgewerkte olie. 't Begon zo ongemerkt toen Okke zei, dat hij die olie nog best gebruiken kon. Dat was het begin van de ellende. Dat Okke het afgedankte smeersel kreeg, was op zichzelf niet erg. 't Werd anders toch weggegooid, maar . . .

Toen kwam de donkere tijd. Alles had Krelis ge-

waagd om zijn broer boven water te houden. Hij had zich tenslotte vergrepen aan . . . Nee, hij moet daar niet aan denken. Dokter Douma vertrouwde hem volkomen en hij, Krelis, was dat vertrouwen niet waard geweest. Later had hij alles op de een of andere manier willen vergoeden door de benzine weer aan te vullen. En toen hij geen cent meer bezat, kwam de bittere ontgoocheling . . .

Het was recht wat de dokter gedaan had, toen deze hem ontsloeg. Zo'n knecht zou hij ook niet willen hebben . . . En toch had hij stug weg alles ontkend. Dat kwam er nog bij. Het was, goed beschouwd, eigenlijk nog het allerergst geweest. Ach, stelen en liegen horen bij elkaar. Het een volgt op het ander.

Ach, wat heeft Krelis het moeilijk gehad. In 't eerst had hij 't hoofd in de nek gegooid, maar die houding was niet lang vol te houden. Zijn geweten begon te spreken . . . O, 't was ontzettend zwaar geweest. De zonde straft zichzelf, altijd . . .

Vanavond, toen hij Daan naar de molen bracht, had Dijkstra gezegd: „Jonge, Krelis, wat hebben we in angst gezeten, toen de ruïn het erf opholde. Je had gelijk, het beest heeft teveel wit in de ogen. Ik ben blij, dat jij er zo goed afgekomen bent; ja dat ben ik. Dat pootje van Daan geneest vanzelf weer. Maar Derk, hoe staat dat?”

Toen had Krelis nauwelijks zijn tranen kunnen bedwingen. Hij had bijna geen woord kunnen zeggen.

„Ik begrijp het wel, Krelis,” had de molenaar gezegd. „Dat juist het zoontje van de dokter er het ergst aan toe is, hè?”

„Baas,” had hij gehakkeld, „baas . . . ik kan het je niet zeggen, hoe . . . hoe moeilijk ik het daarmee heb.”

„En de dokter, Krelis?”

„Had hij me maar uitgeoeterd, baas! Ja had hij dat maar gedaan.”

„Dat zou onbillijk geweest zijn, Krelis. Je hebt toch niet met opzet de ruïn op hol gejaagd?”

„Baas, hoe . . .”

„Stil Krelis, ik denk er niet aan zo iets te beweren, zelfs de gedachte zou je pijn doen. En jij rijdt nu weer bij je vorige baas? Nee Krelis, ik wil je graag houden, maar als dat toch weer eens in orde kwam! Ik zou je het van harte gunnen.”

Toen Krelis de motor startte, had Dijkstra nog gezegd: „Ik hoop dat 't meevalt met Derk. Doe je de dokter de groeten van me? Zeg hem, dat ik vanavond nog even kom kijken.”

En toen . . .

Toen moest hij bij dokter Douma in de kamer komen. Daar zag hij erg tegenop. De dokter wist immers alles?

„Krelis,” had hij gezegd, „vertel nu maar alles. We hebben wel even de tijd. Mijn vrouw is bij Derk. Je weet, zij is ook arts geweest. Straks breng je mij er ook weer naar toe. Stort je hart maar eerst uit, jongen.”

Daar zat hij.

Toen kwam 't verhaal. Eerst wat hakkelend, maar al gauw vlotter. Zichzelf had hij helemaal niet gespaard. Stil had dokter Douma zitten luisteren; zo nu en dan eens geknikt.

„Wilt u me alles vergeven, dokter?” had Krelis gevraagd. „Ik zal de benzine wel dubbel betalen, als u mij de tijd geeft.”

Dokter Douma was opgestaan. Hij had hem, Krelis, de hand gereikt en gezegd: „Vergeven Krelis? Van harte, jongen. Je daad was zondig, maar ik weet nu waarom het ging. Vergeven! Krelis, ik ben te haastig geweest met het geven van je ontslag. Ik heb je ook pijn gedaan, jongen, omdat ik je handelwijze niet begreep en verkeerd beoordeelde. Ik heb gedacht, dat je alles deed uit eigenbaat en . . . en je hebt me be-

schaamd gemaakt. Wil jij mij dat vergeven, Krelis?"

„Maar dokter . . .”

„Laat's horen, jongen.”

„Natuurlijk dokter, maar . . .”

„Dank je wel, Krelis. Maar je hebt in je biecht niet eens alles verteld. Er is nog veel meer. Je hebt alleen oog gehad voor je schuld. Daar ben ik blij om, Krelis. Je hoort er raar van op, dat ik zo goed op de hoogte ben, hè? Ik wist er enige tijd geleden al een heel klein beetje van, maar voor een paar dagen heeft Okkes vrouw mij alles verteld, alles . . . Ik was vast van plan je mettertijd terug te nemen als chauffeur. Je weet, dat ik er een hekel aan heb zelf te chaufferen. Maar dat dit ongeluk ons weer bij elkaar moest brengen, zo spoedig al . . .!”

„Het spijt me zo erg voor Derk, dokter, ik . . .”

„Je kon er niets aan doen, Krelis. Gods wegen zijn anders dan wij ons voorstellen. Wat Derk betreft . . .”

Even had dokter Douma gezwegen.

Stil was het geweest in de ruime kamer van de dokterswoning. Alleen het trage tikken van de pendule op de schoorsteenmantel verbrak de stilte.

„Nu is alles in orde, Krelis. Ik ben blij, dat je toch nog de oude Krelis bent van vroeger. Ja, dat ben ik. Goed praten doe ik niets, vergeven van harte . . .”

Krelis was toch nog even over de benzine begonnen. Maar dokter Douma had gezegd: „En nu beginnen wij samen van voren of aan, hè? Nu, met een schone lei, wij beiden, jij en ik.”

„Maar dokter, de molenaar, hij is een beste baas en heeft een drukke zaak. Ik kan hem maar zo niet in de steek laten. En ik kan toch niet . . .”

„Nee, je kunt onmogelijk twee heren dienen, Krelis. En dat je opkomt voor de molenaar, vind ik zelfs uitstekend. Maar . . . nee, laat dat maar gerust aan mij over, Krelis. Jij hebt je best gedaan, nu is het mijn

eurt. Ga jij maar weer naar de molenaar toe, ik zal de kwestie wel regelen. En als ik mij niet vergis, zal dat je blijdschap verdubbelen.”

Stil zit hij nu in de wagen en wacht . . . De motregen is overgegaan in een gestadige regen; de wind giert nu en dan door de kale kruinen van de bomen. Maar hij merkt er niets van. In zijn hart is het vrede . . . De verzoening is gekomen. Verzoening met zijn oude baas; verzoening met God. En dat laatste is het mooist en het meest . . .

Als Okke nu ook maar . . .

HOOFDSTUK XV

Bovenal de liefde

Het loopt tegen Kerstmis.

De dagen worden steeds korter; de nachten zijn lang en vaak bar koud. Soms regent het: een dag, een nacht en nog eens een dag. Dan weer giert de gure wind over de lage landen of zweept een felle sneeuw-jacht door de lucht.

Dagen aaneen gaat de zon schuil achter donkere, dreigende wolkgevaarten. Het zijn de donkere dagen voor Kerstmis. Maar al mag het dan buiten koud zijn en triest, in de huiskamer brandt de haard en als de luiken gesloten worden, is het bij het schijnsel van de lamp pas recht gezellig. Menige jongen zoekt zijn boek en zit spoedig aandachtig te lezen. Heerlijk is het dan in de huiskamer, als buiten de regen ruist of als de wilde wind bulderend jaagt door de donkere lucht.

De lange avonden worden vredig en goed als men veilig beschut bij de warme kachel een knus werkje verricht, of naar de radio luistert, waarvoor een kinder-zangklas kerstversjes zingt.

Pas goed wordt het, als vader thuis komt en de grotere broers.

Maar als later op de avond vader en moeder of een van de oudere zusjes een kerstliedje neuriet, of op het orgel speelt, dan wordt het pas feest. Dan scharen zich allen rondom het muziekinstrument en ze zingen, zingen . . .

Ze zingen van de Heiland, Gods Zoon, die in de duistere wereld van zorg en zonden, licht bracht en redding. Die als een arm en hulpeloos wicht geboren werd in een stal, en gewonden in doeken neerlag in de kribbe.

Ze zingen van de herders in de velden van Efratha, wie grote blijdschap verkondigd werd, toen een Engel hun boodschapte, dat Jezus, de Zaligmaker, geboren was.

En van de wijzen uit het Oosten, die het kindeke Jezus aanbaden en goud en wierook en mirre offerden...

Ze zingen, hoe kan het anders, al hun blijdschap uit, omdat Gods liefde zo'n wonderlijke verlossing bracht. Zijn eniggeboren Zoon, de lang beloofde, was geboren om zondaren zalig te maken.

Zondaren... wij allen...

Hoor maar:

*Zo arm werd de Heer, der Engelen Heer,
Die zondaren mint zo nameloos teer,
Die hun wil vergeven, hoe veel het ook zij;
Zo arm werd de Heiland voor u en voor mij.*

*Lam Gods voor de schuld der wereld geslacht,
Dat eens aan het kruis voor mij hebt volbracht;
Ik kniel voor Uw kribbe met dankend gemoed,
En breng U eerbiedig mijn staam'lende groet.*

*U wijd ik mijn vreugd, mijn leven, mijn hart,
Bij U wil ik zijn in blijdschap en smart.
Geef Gij mij een harte, dat steeds U bemint;
Dan ben ik van nu aan voor eeuwig Gods kind.*

Is het dan geen feest in de huiskamer, geen feest in de harten van hen die zingen van de Zaligmaker?

Feest in het hart...

Feest omdat Jezus op aarde kwam om te zoeken het afgedwaalde en hen die verloren waren... verloren... wij allen...

Is er wel schoner feest denkbaar, als de mond zingt, wat het hart belijdt?

Kleine Derk is weer helemaal de oude geworden. De klap was raak geweest en 't heeft een hele tijd geduurd voor hij op mocht staan. Zo ver is het nu, maar hij moet eerst nog wat in huis blijven. Daans voet is al lang weer klaar en zo nu en dan komt hij bij zijn vriend. Soms komt ouwe Doris een praatje maken in de dokterswoning. En meester Homan niet te vergeten! Alle leed is voorbij en Derk kan vrolijk zijn en blij. Weet je hoe dat komt.

O, wat heeft hij er tegenop gezien zijn vader alles te vertellen, alles . . .

Maar toen er zulke wonderlijke dingen gebeurden, kon hij niet langer zwijgen. Eerst was Krelis teruggekomen als chauffeur.

Op een morgen had hij zijn vader horen zeggen: „Vrouw, vandaag komt onze chauffeur.”

„Fijn,” had Derks moeder gezegd, „daar ben ik blij om.”

Derk had er vreemd van opgehoord. Had zijn vader dan een nieuwe chauffeur gekregen? En opnieuw had hij moeten denken aan Krelis, die benzine gapte om . . . om . . . om . . . En aan Okke, die zo'n gammele vrachtauto had, welke Krelis had laten repareren . . . O, hij had vader alles al lang moeten zeggen. 't Ging om Krelis . . . die goede, beste Krelis . . .

En vader had al een andere chauffeur. Krelis niet, een andere! En die kwam vandaag . . .

Dat moest niet, dat mocht niet.

O, wat had Derk het moeilijk. Hij zuchtte er van; het zweet brak hem uit . . .

„Ben je niet lekker, jongen?” had zijn vader bezorgd gevraagd.

„Jawel vader, maar . . .”

„Nou, ik geloof toch, dat er iets niet in orde is. Kijk eens vrouw, hij zweet. En zijn pols is onregelmatig.”

Derks moeder kwam toen ook kijken, bezorgd. Het deed Derk pijn, die zorg om hem. Had hij dat wel echt verdiend? Eerst de padvindesriem, toen de bal en later de leugen. Toen het afgeluisterde gesprek tussen Krelis en Okke. En alsmaar zwijgen . . .

Een nieuwe chauffeur . . .

„Wat is er Derk?” had zijn moeder gevraagd. „Heb je ergens pijn? Waar doet het je zeer?”

Toen was hij maar zo gaan huilen. Al zijn verzwegen kwaad kwam opeens op hem af.

Eindelijk was hij tot bedaren gekomen en op vaders vraag wat er mankeerde, antwoordde hij: „Het mag niet vader, o, het kan niet.”

„Wat niet, m'n jongen?”

„Geen nieuwe chauffeur, vader! Krelis moet weer bij ons komen, o . . .”

„En waarom Derk?”

„Omdat . . . o vader, Krelis is niet gemeen. Okke . . .”

„Vertel alles eens geregeld, Derk. Zo begrijpen moeder en ik er niets van.”

Toen kwam 't verhaal van 't afgeluisterde gesprek in de oude voddenloods van Menno Veen. Van Krelis, die alles gedaan had om Okke te helpen. En vader nam een andere chauffeur. Het kon, het mocht niet!

En toen?

„Stil maar, jongen,” had zijn moeder gezegd, „ik geef je groot gelijk, het mag ook niet. Krelis moet weer terug komen, man. Hoe eerder, hoe liever.”

„Had ik dat maar eerder geweten,” zei de dokter, „misschien . . .”

„Ik had het dadelijk moeten zeggen, vader. Maar . . .” Verder kwam hij niet. Dat andere, dat van die bal was zo moeilijk. En toch moest het . . .

„'t Is wat,” zei zijn vader. „Ik heb die chauffeur nu eenmaal genomen. En . . . nee, ik houd hem ook.

Een man een man, een woord een woord! Maar 't vreemdste is, dat hij . . . Krelis heet."

„Vader . . . o . . . is het waar?"

„Stil maar Derk, ik wist er alles van. Krelis heeft zich kranig gehouden. Krelis komt terug; vandaag al."

„En Okke wordt muldersknecht," zei zijn moeder.

Toen brak het ijs volkomen. En zonder zichzelf te sparen had hij alles verteld. Met Krelis, zelfs met Okke was het in orde, mocht hij dan langer zwijgen?

Toen was het even heel stil geworden in de kamer. Net de stilte voor een onweersbui. En 't had er ook heel even op geleken, dat er een onweersbui zou losbarsten. Nou, vader was lang niet gemakkelijk geweest. Streng had zijn vader hem het verkeerde en zondige onder de ogen gebracht. 't Had pijn gedaan en toch . . . de lucht klaarde er van op.

Moeder had zijn hoofd in haar handen genomen en er een paar stevige zoenen opgedrukt.

„M'n jongen, wat heb je het jezelf toch moeilijk gemaakt. Verzwegen kwaad maakt altijd ongelukkig, maar oprecht beleden zonden, o ja, ze laten striemen achter, maar de olie van Gods grote liefde verzacht en heelt. Vertel nu ook alles aan de Here Jezus, bid om vergeving, Derk. Hij luistert, Derk, en vergeeft gaarne . . ."

Op een middag, als zachte sneeuwvlokken neerdalen uit de donkere lucht, zit Derk in een grote stoel voor het venster naar de neerdwarrelende donsjes te kijken. Het is een mooi gezicht als de dikke vlokken zich vasthechten op de boomtakken; op de palen van het elektrisch net; op de hoge stoep van het gemeentehuis.

Straks komt de school uit en kunnen de jongens gaan sneeuwballen. Misschien maken ze wel een glijbaan op het heuveltje bij de Lage Singel. O, wat zou hij graag meedoen, mee ravotten met de grote jongens.

Sneeuwballen . . . z'n handen jeuken.

Jammer, nu zal Daan vanmiddag niet komen. De sneeuw zal hem vasthouden en de pret.

Krelis had hem zo pas beloofd een sneeuwman te maken. Toen hij er mee bezig was, moest hij met vader naar de stad. Jammer!

Ha, de school gaat uit.

Dol doen de jongens. Ze gooien elkaar handen vol sneeuw om de oren; ze zepen elkander in; anderen rollen een dikke sneeuwbal en duwen die naar de kant van 't kanaal. Een klein duwtje . . . pats! Er gaat een gejuich op als de dikke bal in 't water plonst.

Even later zijn bijna alle jongens verdwenen. Ze gaan zeker sneeuwballen op het sportterrein of baantje glijden op de heuvel bij de Lage Singel.

Maar waar blijft Daan toch?

Even komt er een vleugje jaloersheid in Derks hart. Nu hij nog in huis moet blijven, heeft Daan een andere speelmakker. Jaap Koenders . . .

En dan . . .

Daar komen twee jongens aanstuiven door de sneeuw. Nu en dan bukken ze zich om een sneeuwbal te maken, waarmee ze elkaar bekogelen. Kijk, de een krijgt een dikke bal vlak in 't gezicht. Hij proest en bukt zich gauw om wraak te nemen. Hu, weer een bal . . . Maar nu krijgt zijn tegenstander er eentje. Nou, die is even raak, hoor.

Ze komen nader . . .

Dan ziet Derk wie het zijn.

Daan en Jaap!

Hij tikt aan het raam; nog eens.

Ja hoor, ze merken het.

Dadelijk komen ze op het raam toe.

„Sneeuw!” schreeuwt Daan, graait meteen een hand vol en gooit de witte massa de lucht in.

Derk lacht en toch . . .

„Kom jô,” zegt Daan tegen Jaap, „Derk kan nu nog niet spelen in de sneeuw. Zullen we een grote sneeuwman maken? Hier vlak voor het raam?”

Jaap vindt het best en Daan schreeuwt tegen het raam: „We maken een sneeuwman voor je. Een heel grote!”

Derk knikt en lacht.

O, wat zou hij graag meedoen; dolgraag. 't Gaat vlug met de sneeuwman. Daan en Jaap zwoegen als paarden. Eindelijk is hij klaar. 't Is compleet een reus! Wat hebben de jongens een pret.

Kijk, daar komt een oud mannetje aan strompelen. Hij heeft een dikke das om en een wollen muts op het hoofd. Hij loopt gebogen en nu en dan staat hij even stil.

Kijk, hij loopt door het brede inrijhek van de dokterswoning. Derk ziet de oude man niet. Hij heeft al zijn aandacht bij de grote sneeuwman. En de beide jongens, die een rondedans maken om de pasgeboren reus, letten helemaal niet op zo'n oud mannetje. Zij hebben alleen oog voor de sneeuw en de pret . . .

Dan plotseling . . .

De kamerdeur gaat open en Derks moeder komt binnen. Ze zegt: „Kijk eens, Derk, je krijgt visite. Nu Daan en Jaap spelen in de zachte sneeuw, is er toch een die je komt opzoeken.”

En Derk?

Ouwe Doris . . .

„Ja jongen,” zegt ouwe Doris, „ik dacht zo: alle jongens hebben nu sneeuwfeest en m'n kleine Derk zit alleen in de warme kamer zich te verbijten, omdat hij niet mee mag doen aan die dolle sneeuwpret.”

„Kijk eens, Doris, zo'n grote sneeuwman hebben Daan en Jaap voor me gemaakt.”

„Dat hebben ze zeker, ja.”

„Met hun beiden, Doris. Jaap Koenders ook!”

„Ja Derk! Eendracht maakt macht. Dat geldt voor

alles wat we doen. Met elkaar en voor elkaar! Elkaar helpen, altijd weer. Weet je nog van de ruzie bij de Lage Singel? Och jongen, wat is er een ellende in de wereld, omdat wij, kortzichtige mensen, altijd onze eigen wil trachten door te zetten. Omdat wij altijd vragen wat nut wij ergens van kunnen krijgen en bijna nooit denken wat voor plezier we onze naaste kunnen doen. Omdat we steeds bedacht zijn op eigen voordeel. De naaste? Die moet maar voor zichzelf zorgen.

Egoïsme noemen we dat met een deftig woord. Alles moet draaien om ons eigen ik, ons eigen leven. En zo moeten er botsingen ontstaan, ruzies en scheldpartijen.

O jongens, wat ben ik blij, dat alles uiteindelijk terecht gekomen is. Blij om je ouders, om Krelis, om Okke, maar ook om jou.

Daar heb je nu die Jaap Koenders. Daar speelt hij buiten met Daan. Straks mag jij ook weer naar buiten, de wijde wereld in. Dan moet je die Jaap niet bij Daan weg zien te krijgen, Derk. Dat zou opnieuw botsingen geven. En opnieuw ruzie! Met je drieën kun je evengoed mooie spelletjes bedenken. Die Jaap Koenders is zo slecht niet en z'n vader maakt nu een nieuw begin . . .

Kijk eens, m'n jongen, daarvoor kom ik eigenlijk bij je. Je hebt ook een nieuw begin gemaakt, hè? Blijf dat vasthouden, Derk. Het moet, hoor je!

Vechtpartijen en ruzies komen uit een liefdeloos hart, dat z'n naaste haat . . . Breek de punt van de kris, m'n jongen.

't Is Kerstfeest, Derk. Jezus . . . Hij weet wat liefhebben is. Hij gaf alles voor ons, zondaren. Hij gaf zelfs Zijn leven, Zijn bloed . . .

Jezus . . . Hij heeft het ons zo duidelijk gezegd, dat we God moeten liefhebben boven alles en de naaste als onszelf . . .

Liefhebben . . . want de Liefde is het meeste . . ."

Even later roept Derks moeder Daan en Jaap binnen.
„Ziezo,” zegt ze tegen de beide binnenkomenden,
„jullie hebt voor Derk zo'n fijne sneeuwman gemaakt.
Prachtig hoor! Ik zal gauw een warme kop chocola
maken, dat heb je dubbel en dwars verdiend.”

„Dat hoeft niet, mevrouw,” zegt Daan, „we wilden
Derk een plezier doen en we hebben misschien zelf
nog wel de grootste pret gehad.”

„Hoor je, Derk,” zegt ouwe Doris, „anderen helpen
en zelf de grootste pret hebben, dat is de liefde,
jongen.”